

SUOMEN
PANKIN
VUOSIKERTOMUS
2000

SUOMEN
PANKIN

VUOSIKERTOMUS
2000

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811

Käyntiosoite

Snellmanin aukio, Helsinki

Postiosoite

PL 160, 00101 Helsinki

Puhelinnumero

kansallinen (09) 1831

kansainvälinen +358 9 1831

Teleksi

121224 SPFB FI

Faksi

(09) 174 872

Sähköosoite

SUOMENPANKKI

Sähköposti

info@bof.fi

Suomen Pankin Internet-sivusto

<http://www.bof.fi/>

Haarakonttorit

Kuopio

Puutarhakatu 4, PL 123

70101 Kuopio,

puh. (017) 305 111

Oulu

Kajaaninkatu 8, PL 103

90101 Oulu,

puh. (08) 3108 800

Tampere

Hämeenkatu 13, PL 325

33101 Tampere,

puh. (03) 2486 111

Turku

Linnankatu 20, PL 373

20101 Turku,

puh. (02) 2326 066

Vuosikertomuksen luvut
perustuvat vuoden 2001
helmikuussa käytettävissä
olleisiin tietoihin.

ISSN 1239-9329 (painettu julkaisu)

ISSN 1456-5773 (verkkajulkaisu)

Vammalan Kirjapaino Oy

Vammala 2001

Sisällys

Yleiskatsaus	9
Euroalueen rahapolitiikka, taloudellinen kehitys ja rahapolitiikan toteutus	12
Kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi vuonna 2000	12
Talouskasvu nopea vuoden 2000 ensimmäisellä puoliskolla	12
Ohjaukorkoa nostettiin useaan otteeseen	14
Talouskasvu hidastui toisella vuosipuoliskolla	15
Lyhyiden ja pitkien korkojen ero pieni	15
Euro heikkeni edelleen	16
Suotuisat suhdanteet supistivat julkisen talouden alijäämää	18
Rahapolitiikan toteutus eurojärjestelmässä	19
Rahapolitiikan välineet ja niiden käyttö	19
Perusrahoitusoperaatioissa siirryttiin vaihtuvakorkoiseen huutokauppatapaan	20
Suomalaisten luottolaitosten osallistuminen eurojärjestelmän rahamarkkinaoperaatioihin	21
Keskuspankkiuoton vakuuskäytännössä ei suuria muutoksia	22
Vakuuksien käyttö euroalueella ja Suomessa	22
Suomen taloudellinen kehitys	25
Hintojen nousu kiihtyi vuoden aikana	25
Luotonannon kasvu hidastui	27
Talouskasvu vauhdittui ripeän viennin ansiosta	28
Myös kotimaisen kysynnän kasvu nopeutui	28
Elektroniikkateollisuuden ohella muukin teollisuus lisäsi tuotantoaan	30
Työllisyys koheni, ja työttömyys hellitti hieman	32
Valtiontalouden tasapaino parani ennätysellisen paljon	32
Vaihtotase vahvistui öljyn hinnan noususta huolimatta	34
Rahoitusmarkkinat	36
Pankit	37
Pankkitoiminnan rakenteelliset muutokset	37
Pankkien kannattavuus ja tehokkuus	38
Arvopaperimarkkinat	39
Arvopaperimarkkinoiden rakenteelliset muutokset	39
Arvopaperimarkkinoiden kehitys vuonna 2000	40
Valvonnan ja sääntelyn kehittäminen	42
Kansainvälinen sääntely ja valvonta	42
Kotimainen rahoituslainsäädäntö ja valvonta	43
Maksu- ja selvitysjärjestelmät	45
Toimintaympäristön muutoksia vuonna 2000	45
Sekkilijärjestelmä ja TARGET	46
Muiden kotimaisten maksujärjestelmien kehitys	48
Euroalueen yksityiset suurten maksujen järjestelmät ja valuuttakauppojen selvitys	49
Pienten maksujen välitys euro- ja EU-alueella	49
Suomalaiset arvopaperi- ja johdannais selvitys järjestelmät	50
Kansainväliset kauppapaikat ja selvitys järjestelmät	51
Suomen Pankin yhteistyö viranomaisten ja markkinaosapuolien kanssa	52
EU-direktiivien ja kotimaisen lainsäädännön kehittäminen vuonna 2000	52

Maksuvälinehuolto	54
Suomen rahahuoltojärjestelmän muutos käynnistyi	54
Rahanvaihdon yhteiset puitteet täsmentyivät	55
Suomen rahanvaihtosuunnitelma julkaistiin	56
Käteisrahan määrän kasvusuunta jatkui	57
Setelivirrat lisääntyivät	58
Kolikkovirrat vähenivät	59
Valuuttavarannon hoito	61
Euroopan keskuspankin valuuttavaranto	61
Suomen Pankin valuuttavaranto	61
Kansainvälinen toiminta	63
Suomen Pankki Euroopan keskuspankkijärjestelmässä	63
Muu Euroopan unionin toimintaan liittyvä työskentely	65
Kansainvälinen valuuttarahasto	66
Muu kansainvälinen toiminta	68
Taloudellinen analyysi ja tutkimus	69
Siirtymätalouksien tutkimus	70
Tilastot	71
Tilastoyhteistyö EKPJ:ssä	71
Muu kansainvälinen ja kotimainen tilastoyhteistyö	72
Tilastojen laadinta ja julkaiseminen	72
Tiedotus ja julkaisut	74
Organisaatio ja henkilöstö	76
Organisaatio	76
Strateginen suunnittelu	76
Toimintakulut ja -tuotot	77
Henkilöstö	77
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	79
Tietotekniikka	80
Tilinpäätös	82
Tase	82
Tuloslaskelma	84
Tilinpäätöksen liitteet	85
Tilinpäätöksen kommentit	87
Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö	87
Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet	87
Taseen kommentit	88
Tuloslaskelman kommentit	89
Tilintarkastuskertomus	91
Lausunto	
Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamasta tilintarkastuksesta	92
Liitteet	93
Eurojärjestelmän rahapoliittiset toimenpiteet	94
Rahoitusmarkkinoita koskevat keskeiset viranomaistoimenpiteet	96
Suomen Pankin antamia lausuntoja	98
Taulukot	101
Suomen Pankin julkaisuja	126
Suomen Pankin organisaatio	127

Kuviot

1.	Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	12
2.	Euroalueen bruttokansantuote	13
3.	Euroalueen työttömyysaste	13
4.	Energian hinta	13
5.	Raha- ja luottomäärien kehitys euroalueella	14
6.	Keskuspankkikorkoja	14
7.	Euroalueen inflaatioerot	15
8.	Kolmen kuukauden markkinakorkoja	16
9.	Valtion 10 vuoden obligaatiokorkoja	16
10.	Euron ulkoinen arvo ja Suomen kilpailukykyindikaattori	17
11.	Euron dollari- ja jenikurssit	17
12.	Euroalueen julkinen talous	18
13.	Maksuvalmiusjärjestelmän käyttö euroalueella	20
14.	Eurojärjestelmän korot ja yön yli -korko	20
15.	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot	21
16.	Keskuspankkien ulkomaisten vakuuksien jakauma euroalueella vuoden 2000 lopussa	23
17.	Vakuuksien käyttö Suomessa 1999 ja 2000	23
18.	Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	26
19.	Teollisuuden ansiotaso	26
20.	Pankkien välittämät kotitalous- ja yritysluotot Suomessa	27
21.	Bruttokansantuotteen kehitys Suomessa ja euroalueella	28
22.	Kysynnän rakenne	28
23.	Kulutus ja kuluttajien luottamusindikaattori	29
24.	Velkaantumisasaste sektoreittain	29
25.	Asuntojen hinnat Suomessa	30
26.	Teollisuustuotanto	31
27.	Elektroniikkateollisuus Suomen teollisuustuotannossa	31
28.	Työllisyys ja työttömyysaste	32
29.	Julkinen talous	33
30.	Kauppatase ja vaihtotase	34
31.	Ulkomainen nettovarallisuus	35
32.	Talletuspankkikonsernien tulos	38
33.	Talletuspankkien luottokanta ja kokonaismarginaali	38
34.	Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen kanta	40
35.	Pörssiosakkeiden markkina-arvon suhde BKT:hen 31.12.2000	41
36.	Pörssiosakkeiden markkina-arvo ja ulkomaalaisomistus	42
37.	Suomessa rekisteröidyt sijoitusrahastot	43
38.	TARGET	47
39.	Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat	48
40.	Suomalaisten pankkien vähimmäisvarantotalletukset ja päivänsisäiset sekkitililiimit	48
41.	Maksujen lukumäärä keskimäärin päivässä EU-alueen eri järjestelmissä	49
42.	Suomen Arvopaperikeskuksen järjestelmässä selvitettyjen kauppojen arvo	50
43.	Käteisrahan hallussapito	57
44.	Liikkeessä oleva käteisraha	57
45.	Liikkeessä olevat rahat	58
46.	Rahan kiertö Suomen Pankin kautta vuonna 2000	58
47.	Suomen Pankin visio	77
48.	Suomen Pankin toimintakulut ja -tuotot 1998–2001	78

Taulukot

1.	Suomen Pankin tase kuukausittain	102
2.	Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot	106
3.	Eurojärjestelmän pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	108
4.	Muut huutokauppoina toteutetut operaatiot	108
5.	Eurojärjestelmän keskeiset ohjauskorot	109
6.	Euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja	110
7.	Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantopohja	112
8.	Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantojen pito	112
9.	Euroalueen rahamäärä M3 ja Suomen rahalaitosten vastaavat erät	114
10.	Keskeiset markkinakorot	114
11.	Euroalueen ja Suomen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, vuotuinen prosenttiimuutos	115
12.	Euron peruuttamattomasti kiinnitetty muuntokurssi 1.1.1999 alkaen	115
13.	Suomen nimellisiä kilpailukykyindikaattoreita ja EKP:n laskema euron efektiivinen valuuttakurssi	115
14a.	Keskeisiä euron kursseja	116
14b.	Keskeisiä Suomen markan kursseja	116
15a.	Muita euron kursseja, keskiarvo	118
15b.	Muita Suomen markan kursseja, keskiarvo	120
16.	Liikkeessä olevat setelit ja kolikot, vuoden lopussa	122
17.	Setelien ja kolikoiden toimitukset	123
18.	Setelien lajittelu Suomen Pankissa	123
19.	Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat	124
20.	Pankkien päivänsisäiset sekkitililiimit	125
21.	Kotimainen clearingliike	125

Suomen Pankin johtokunta.

Vasemmalta lukien Matti Vanhala, Sinikka Salo ja Matti Louekoski.
Taustalla Ritva Puotilan tekstiilityö Arctos, 1994.

Yleiskatsaus

Vuosi 2000 oli suotuisan talouskehityksen aikaa maailmantaloudessa. Euroalueen taloudellinen tilanne ja näkymät olivat paremmat ja talous kasvoi voimakkaammin kuin kertaakaan 1990-luvulla. Suomessa kasvu jatkui vahvana jo seitsemättä vuotta peräkkäin. Maailmantalouden voimakkaan kasvun tukemana raakaöljyn hinnan nousu jatkui, mikä johti inflaation yleiseen kiihtymiseen teollisuusmaissa.

Talouskasvun voimistuminen ja erityisesti inflaatiopaineiden lisääntyminen merkitsivät kasvavia haasteita euroalueen rahapolitiikalle. Rahapolitiikkaa jouduttiin kiristämään useaan otteeseen vuoden aikana hintavakauden säilyttämiseksi.

Vuoden alussa euroalueen inflaatio kiihtyi nopeammaksi kuin hintavakaudelle määritelty kuluttajahintojen enimmäisnousu. Tämä johtui pääosin öljyn hinnan jatkuvasta kallistumisesta sekä euron kurssin heikkenemisestä. Lisäksi rahan määrän vuosikasvu oli jatkuvasti asetettua viitearvoaan suurempi ja yksityiselle sektorille myönnettyjen luottojen määrän kasvuvauhti edelleen nopea. Riskit inflaation yleisestä kiihtymisestä olivat lisääntyneet, mikä oli uhka hintavakauden säilymiselle keskipitkällä aikavälillä. Näissä oloissa oli tärkeää reagoida hintavakauteen

kohdistuviin riskeihin ajoissa. Se on myös rahapolitiikan paras keino edistää kestävästä talouskasvusta työllisyyttä. Tätä taustaa vasten EKP:n neuvosto nosti asteittain ohjauksorkoja helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa, $\frac{1}{4}$ prosenttiyksikön verran kerrallaan.

Hintavakauteen kohdistuvien riskien katsottiin edelleen kasvaneen, kun rahan määrän ja luottojen kasvuvauhti myöhemmin keväällä jatkui yhä nopeana, euroalueen kasvunäkymät olivat erittäin suotuisat, inflaatio nopeutui entisestään ja euron kurssi jatkoi heikkenemistään. Tämän johdosta EKP:n korkoja nostettiin kesäkuussa 50 peruspistettä eli 4,25 prosenttiin.

Euron kurssin heikkenemisen vuoksi EKP:n neuvosto joutui vuoden kuluessa kiinnittämään entistä enemmän huomiota valuuttakurssikehityksen hintavakaudelle aiheuttamaan uhkaan. Kesällä energiakustannusten kallistumisesta ja euron valuuttakurssin heikkenemisestä aiheutunut tuontihintojen nousu näkyi selvästi inflaatiokehityksessä ja euroalueen inflaatiovauhti kiihtyi $2\frac{1}{2}$ prosenttiin. EKP katsoi, että vaikka öljyn hinnan noususta johtuvaan inflaatiovauhdin kiihtymiseen ei voida lyhyellä aikavälillä vaikuttaa rahapolitiikan keinoin, rahapolitiikalla on kuitenkin

kin varmistettava hintavakaus keskipitkällä aikavälillä. Erityisesti tilanteessa, jossa talouskasvu on ripeää ja kapasiteetin käyttöaste on korkea, rahapolitiikalla on pyrittävä hillitsemään riskiä, että inflaatio-odotukset kasvavat ja vahvistavat kotimaisiin kustannuksiin ja hintoihin kohdistuvia nousupaineita.

Elokuun lopulla ja lokakuun alussa EKP:n neuvosto päätti nostaa ohjauskorkoa edelleen. Lokakuun koronnostossa EKP:n ohjauskorko nostettiin 4,75 prosenttiin. Näin ohjauskorkoa oli marraskuusta 1999 lähtien nostettu yhteensä 225 peruspistettä.

Öljyn hinta nousi uusiin huipulukemiinsa syyskuun puolivälissä ja pysyi kalliina joulukuun alkuun saakka. Tämän vuoksi energian hinnan kehitys yhdessä muiden tuotteiden hintojen nousun kanssa aiheutti vuoden loppukuukausina edelleen paineita euroalueen kuluttajahintainflaatioon, joka kiihtyi loppuvuodesta 3 prosentin tuntumaan. Lokakuun alun koronnoston jälkeen EKP:n neuvosto kuitenkin piti korot ennallaan.

Joulukuussa EKP julkaisi ensimmäisen kerran EKP:n ja euroalueen kansallisten keskuspankkien asiantuntijoiden yhdessä laatiman ennusteen lähivuosien talouskehityksestä. Sen mukaan euroalueen talouskasvu jatkuu suotuisana vuoteen 2002 ulottuvan ennustejakson ajan. Inflaatio on kuitenkin aluksi nopeampaa kuin 2 %, mikä johtuu energian hinnan aiemmasta noususta ja euron heikkoudesta. Ennusteessa inflaation odotetaan hidastuvan hintavakaustavoitteen mukaisesti vuoden 2001 lopulla, jos öljyn hinta ennusteoletusten mukaisesti laskee ja euro lievästi

vahvistuu. Keskipitkän aikavälin hintavakauden tukemiseksi on tärkeää, että taloudessa ymmärretään hintojen nousupaineiden johtuvan ulkoisista tekijöistä ja olevan kertaluonteisia tai tilapäisiä.

Finanssipolitiikan kannalta noususuhdanne tarjosi hyvät mahdollisuudet nopeuttaa julkisen talouden vakauttamista ja edistää taloudellisen tilanteen jatkumista suotuisana. Julkisen talouden tasapaino paranikin lähes kaikissa euromaissa, mutta se johtui lähinnä verotulojen suhdanneluonteisesta kasvusta sekä korkomenojen osuuden supistumisesta. Useimmat euroalueen maat eivät pyrkineet julkisen talouden tervehdyttämiseen aktiivisella finanssipolitiikalla.

Vakaushjelmien perusteella arvioiden julkisen talouden rahoitusasema kohenee suhteellisen vähän vuosina 2000 ja 2001 eikä ilman suhdannevaihteluiden vaikutusta laskettu koko euroalueen julkisen talouden rahoitusasema vahvistu. Finanssipolitiikkaa on suhdanteiden kohennuttua kevennetty, mikä suurelta osin johtuu päätetyistä veronalennuksista sekä julkisen talouden harkinnanvaraisen menojen kasvattamisesta.

Verouudistukset ovat euroalueella tervetulleita, koska niiden avulla voidaan vähentää talouden vääristymiä ja lisätä työvoiman tarjontaa ja kysyntää. Veronkevenysten vastapainoksi olisi kuitenkin hillittävä menojen kasvua, jotta suhdanteita myötäilevä finanssipolitiikan keventäminen voidaan välttää ja jotta julkisen talouden tervehdyttäminen voi jatkua.

Nykyinen taloudellinen tilanne antaa mahdollisuuden vahvistaa julkisen talouden rahoitusasemaa,

joka monissa euromaissa ei vielä ole kestäväällä pohjalla. Lisäksi julkisen talouden velka on useissa euroalueen maissa edelleen huolestuttavan suuri, erityisesti kun otetaan huomioon julkisen talouden rahoitusasemaa rasittavat pitkän aikavälin haasteet, kuten väestön ikääntyminen.

Suomen talouskasvu oli vuonna 2000 edelleen voimakasta ja selvästi euroalueen kasvua nopeampaa. Kasvu perustui suuressa määrin vientikysynnän voimistumiseen, mutta myös kotimainen kysyntä säilyi hyvänä. Eniten kasvoi tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden vienti. Työllisyys koheni edelleen, mutta edellisvuotista hitaammin, ja työttömyys väheni hieman. Rakenteellinen työttömyys pysyi vaikeana ongelmana.

Korkojen nousu vähensi talouden ylikuumenemisen riskiä. Tilanne asuntomarkkinoilla rauhoittui. Yritysten hyvään rahoitusasemaan ja talouden kasvuun nähden yksityiset investoinnit lisääntyivät maltillisesti. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot pysyivät inflaation nopeutumisen vuoksi jokseenkin ennallaan, mutta yksityisen kulutuksen kasvu hidastui vain vähän, sillä säästämisaste aleni selvästi.

Inflaatio kiihtyi Suomessa vuoden 2000 aikana erityisesti öljyn hinnan kallistumisen vuoksi, mutta myös kotimaisten palveluiden hinnat nousivat aiempaa nopeammin. Hintojen ja palkkojen nousu oli Suomessa nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Loppuvuonna solmitun uuden tulosopimuksen perusteella työ-kustannusten nousu ylittää monilla aloilla selvästi arvioidun tuotta-

vuuskehityksen, mikä on ongelmallista työllisyyden kannalta.

Ripeä talouskasvu, verrattain kireä verotus sekä valtiontalouden suhteellisen tiukka menolinja vahvistivat edelleen julkisen talouden tasapainoa vuonna 2000. Valtiontalous muuttui ylijäämäiseksi, ja koko julkisen sektorin ylijäämä kasvoi edelleen. Tulo- ja varallisuusveron tuotot lisääntyivät voimakkaasti. Myös yhteisöjen maksumat verot lisääntyivät hyvän tuloskehityksen ja omistujärjestelyjen yhteydessä syntyneiden myyntivoittojen vuoksi. Julkisen sektorin velkaantuneisuutta voitiin vähentää selvästi. Valtion velka pysyi kuitenkin yhä suurena.

Julkisen talouden ja erityisesti valtiontalouden näkymien paraneminen teki mahdolliseksi keventää aiempaa tuntuvammin vuosien 2001 ja 2002 verotusta. Ansiotulojen verotus on ollut Suomessa kansainvälisesti hyvin kireää, mikä on osaltaan haitannut rakenteellisen työttömyyden korjaamista. Työtulojen kireän verotuksen ja sosiaalietuusjärjestelmän yhdessä muodostamia kannustinongelmia tulisi edelleen korjata, jotta työllisyysastetta voidaan nostaa ja siten myös helpottaa julkisen talouden rahoittamista väestön ikääntyessä.

Valtiontalouden rahoitusaseman koheneminen on myös nostanut esiin paineita kasvattaa menoja. Menojen merkittävä kasvu on kuitenkin uhka valtiontalouden rahoitustasapainolle suhdanteiden kääntymässä.

Hintavakauden säilyttämisen ohella keskuspankin tehtävä on edistää rahoitusjärjestelmän vakautta ja tehokkuutta. Rahoitusmarkkinoiden kansainvälistyminen

ja koko rahoituspalvelusektorin rakennemuutokset, kuten fuusiot ja toimialaliikumukset, lisäävät rahoitusmarkkinavalvonnan haasteita ja korostavat viranomaisten välisen yhteistyön merkitystä.

Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe on jo näkynyt useilla euroalueen rahoitusmarkkinoiden alueilla. Rahamarkkinat ovat yhentyneet melko pitkälle, ja pääomamarkkinoidenkin yhdyntyminen on käynnistynyt. Yksityisen sektorin rahoituksen hankinta laajoilta euromääräisiltä joukkovelkakirjamarkkinoilta on lisääntynyt ripeästi, ja myös osakemarkkinoiden toiminta on laajentunut ja monipuolistunut viimeisen kahden vuoden aikana. Pörssien yhdyntymisessä on otettu merkittäviä askeleita. Euroopan rahoitustoimialan rakenne muuttuu jatkuvasti.

Useimmat pankkifuusiot ovat toistaiseksi olleet ensisijaisesti kansallisia, mutta myös eri maissa toimivia pankkeja on fuusioitu tai fuusioita suunnitellaan. Myös pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhteenliittymät ovat yleistymässä. Rahoitustoimialan yhä kiihtyvä rakennemuutos asettaakin rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan kehittämiseksi huomattavia haasteita sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Kotimainen pankkisektori on siirtynyt uuteen vuosituhanteen poikkeuksellisen hyvässä kunnossa. Pankkien kannattavuuden paraneminen on perustunut rahoituskatteen sekä muiden tuottojen ripeään kasvuun. Markkinakorkojen nousun myötä luotto- ja talletuskorkojen välinen ero kasvoi vuonna 2000, mikä paransi pankkien rahoituskatetta. Palkkiotuottojen voimakas kasvu puolestaan perustui mak-

suliikenteen ja omaisuudenhoidon palkkiotuottojen nopeaan lisäykseen. Myös arvopaperikaupan palkkiotuotot säilyivät hyvinä, vaikka pienenivätkin loppuvuonna. Lisäksi vakuutusten myynnistä kertyneiden palkkiotuottojen merkitys suurten pankkikonsernien tulolähteenä lisääntyi edelleen.

Suomen arvopaperimarkkinoille on jo parin vuoden ajan ollut tyypillistä osakemarkkinoiden kaupankäynnin voimakas kasvu. Volyymien jatkuva kasvu on luonut osakekaupan selvitykseen huomattavia paineita, ja tämän vuoksi Helsingin Pörssin osakeselvitystä on pyritty tehostamaan. Osakkeita käsittelevät arvo-osuusrekisterit keskitettiin lokakuussa. Rekisterien keskittäminen oli välttämätöntä Suomen arvopaperimarkkinoiden kilpailukyvyn kannalta, sillä keskitetty arvo-osuusrekisteri mahdollistaa säilytys- ja selvitysjärjestelmien jatkokehityksen ja koko arvo-osuusjärjestelmän toiminnan tehostamisen.

EU-maiden keskuspankkien ylläpitämä TARGET-maksujärjestelmä oli maksujen yhteisarvolla mitattuna merkittävin maasta toiseen maksuja välittävä järjestelmä Euroopassa vuonna 2000. TARGET on tehostanut suurten maksujen välitystä euroalueella ja vähentänyt näihin maksuihin liittyviä riskejä. Maksujärjestelmien yleisvalvonta on keskuspankkien tärkeä tehtävä, jonka avulla maksujärjestelmien häiriötön toiminta pyritään varmistamaan.

Euroalueen rahapolitiikka, taloudellinen kehitys ja rahapolitiikan toteutus

Kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi vuonna 2000

Taloukasvu nopeaa vuoden 2000 ensimmäisellä puoliskolla

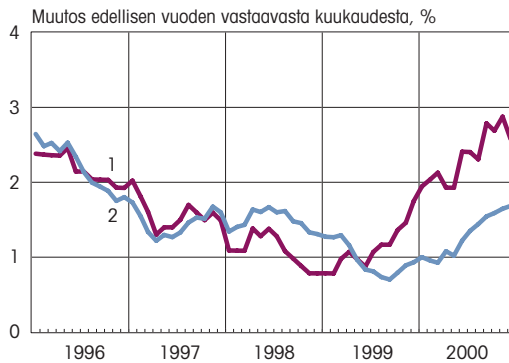
Euroalueen inflaatio oli vuoden 2000 alussa hieman alle 2 % yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutoksella mitattuna (kuvio 1). Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan kallistuminen oli vuoden 1999 aikana nopeuttanut energiatuotteiden hintojen nousuvauhtia. Myös euron ulkoisen arvon heikkeneminen oli lisännyt inflaatiopaineita. Euroalueen ta-

louskasvu oli nopeutunut vuonna 1999, kun maailmantalouden kasvun elpyminen lisäsi euroalueen tuotteiden vientikysyntää ja kun kotimaisen kysynnän kasvu jatkui vakaana.

Vuoden 2000 alkupuolella maailmantalous kasvoi hyvin nopeasti. Nousukausi Yhdysvalloissa jatkui, ja Japanin pitkään kestänyt talouslama näytti vähitellen hellittävän. Myös Etelä-Amerikassa kasvu oli pääosin ripeää samoin kuin niissä Kaakkois-Aasian maissa, jotka vuonna 1997 olivat ajautuneet talouskriisiin.

Euroalueen talouskasvu jatkui niin ikään nopeana vuoden 2000 alkupuoliskolla (kuvio 2). Kasvu

Kuvio 1.
Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

1. Kokonaisindeksi
2. Kokonaisindeksi ilman energiaa

Lähde: Eurostat.

oli tasaista BKT:n eri kysyntäerissä. Vienti euroalueen ulkopuolelle lisääntyi edelleen, kun maailmantalouden kasvu oli ripeää ja kun euron ulkoisen arvon heikentyminen paransi euroalueen tuotannon hintakilpailukykyä. Kiinteät investoinnit lisääntyivät, koska talouden kasvunäkymät olivat suotuisat, korot melko matalat ja osakkeiden hinnat korkeat. Myös kotitalouksien kulutus lisääntyi nopeasti. Kuluttajien luottamusta tulevaisuuden tuki osaltaan työttömyysasteen aleneminen: euroalueen työttömyysaste aleni vuonna 2000 edelleen, kuten jo kolmena edellisessä vuotena (kuvio 3).

Taloukasvu oli keväällä vahvaa useimmissa euroalueen maissa. Saksan ja Italian taloudet olivat vuonna 1999 kasvaneet selvästi hitaammin kuin euroalueen taloudet keskimäärin. Vuoden 2000 alkupuoliskolla Saksan ja jossain määrin myös Italian talouskasvun vauhti tavoitti euroalueen keskiarvoa, kun etenkin vientituotannon kasvu nopeutui molemmissa maissa.

Kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi edelleen vuoden 2000 alkupuoliskolla. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta jatkoi kallistumistaan, mikä nosti energiatuotteiden hintoja euroalueella (kuvio 4). Myös euron ulkoisen arvon heikkeneminen pyrki nostamaan tuonti-työdykkeiden hintoja euroissa mitattuina. Talouden vahva kasvu lisäsi uhkaa, että öljyn kallistuminen ja euron heikkous johtaisivat kuluttajahintojen laajaan nousuun euroalueella. Energian hinnan lisäksi myös palveluiden ja elintarvikkeiden hintojen nousu nopeutui hieman. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuinen

Kuvio 2.
Euroalueen bruttokansantuote

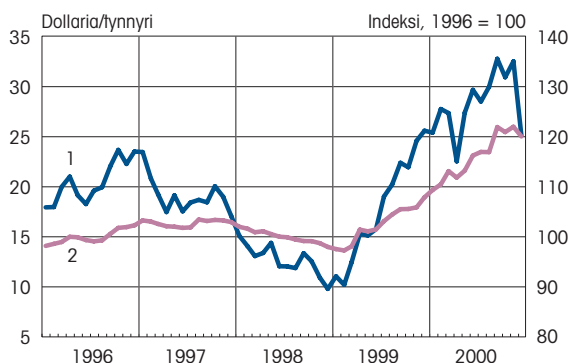
Lähde: Eurostat.

Kuvio 3.
Euroalueen työttömyysaste

Lähde: Eurostat.

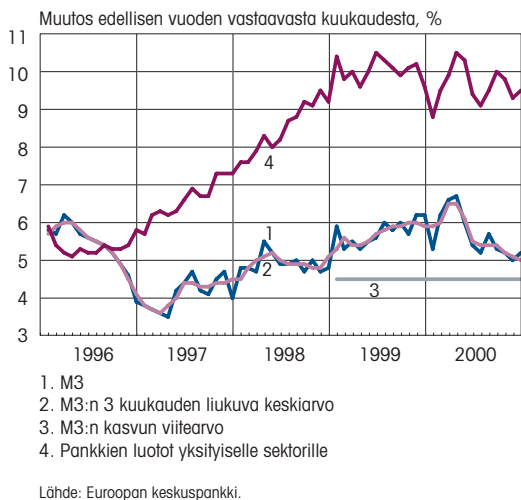
Kuvio 4.
Energian hinta

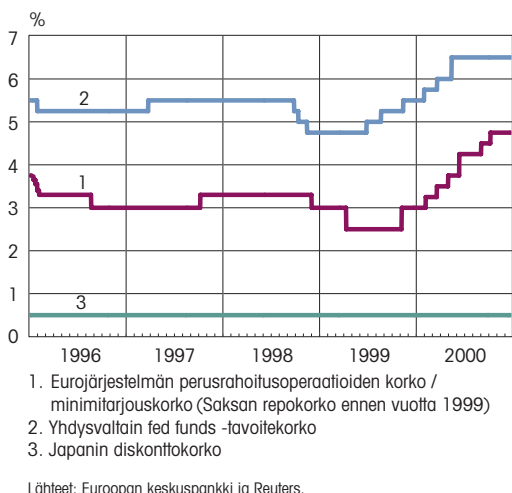
1. Raakaöljyn hinta, Pohjanmeren Brent (vasen asteikko)
2. Energian hinta euroalueella (oikea asteikko)

Lähteet: Bloomberg ja Eurostat.

Kuvio 5.
Raha- ja luottomäärien kehitys euroalueella

Kuvio 6.
Keskuspankkikorkoja

nousuvauhti kiihtyi kesällä vuoden alun vajaasta 2 prosentista 2½ prosentin tuntumaan.

Euroalueen raha- ja luotto- aggregaatit kasvoivat nopeasti vuoden 2000 alkupuoliskolla (kuvio 5). Lavean rahan määrän (M3) vuotuisen kasvuvauhti nopeutui keväällä yli 6 prosenttiin ja oli siten selvästi EKP:n neuvoston sille asettamaa 4½ prosentin viitearvoa nopeampi. Myös luotonanto yksityiselle sek-

torille lisääntyi edelleen ripeästi. Rahan määrän ja luotonannon nopean kasvun taustalla olivat muun muassa vahva talouskehitys ja suhteellisen alhainen korkotaso.

Ohjaukorkoa nostettiin useaan otteeseen

EKP:n neuvosto kiristi rahapolitiikkaa nostamalla eurojärjestelmän

ohjaukorkoa kuusi kertaa vuoden 2000 aikana (kuvio 6). Yhteensä ohjaukorkoa nostettiin 1,75 prosenttiyksikköä. Koronnostoilla tähdättiin siihen, että keskipitkällä aikavälillä euroalueella vallitsisi hintavakaus. EKP:n neuvoston määritelmän mukaisesti hintavakaus merkitsee yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuisen nousuvauhdin pysymistä alle kahden prosentin. Ohjaukorkon nostoilla EKP:n neuvosto reagoi inflaatoriskien kasvuun. Euron ulkoisen arvon heikentyminen kevensi osaltaan rahatalouden tilaa euroalueella, ja tähän keveyteen viittasi myös rahan määrän ja luotonannon nopea kasvuvauhti.

EKP:n neuvosto oli nostanut eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korko 3 prosenttiin vuoden 1999 marraskuussa. Vuoden 2000 aikana neuvosto korotti ohjaukorkoa asteittain 4,75 prosenttiin: 3. helmikuuta, 16. maaliskuuta ja 27. huhtikuuta tehtiin päätökset 0,25 prosenttiyksikön koronnostoista. Kesäkuun 8. päivänä EKP:n neuvosto päätti nostaa perusrahoitusoperaatioiden korkoa 0,5 prosenttiyksikköä. Samalla neuvosto ilmoitti, että perusrahoitusoperaatioissa siirrytään kesäkuun lopulla vaihtuvakorkoisiin huutokauppoihin. Niissä korkotarjouksille asetetaan alaraja, joka viestii rahapolitiikan virityksestä samalla tavalla kuin aiemmin kiinteäkorkoisten huutokauppojen korko. Korkotarjousten alarajaa eli ns. minimitarjouskorkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä sekä 31. elokuuta että 5. lokakuuta.

Joulukuussa 2000 EKP:n neuvosto ilmoitti pitävänsä lavean rahan määrän (M3) vuotuisen kas-

vun viitearvon ennallaan. Päätös perustui siihen, että taustaoletukset, joiden perusteella viitearvo joulukuussa 1998 asetettiin ja vuotta myöhemmin uudelleen vahvistettiin 4½ prosentiksi, pätevät edelleen. Oletukset koskevat potentiaalisen bruttokansantuotteen trendikasvua ja rahan kiertonopeuden kehitystä keskipitkällä aikavälillä. EKP:n neuvosto ilmoitti seuraavansa huolellisesti euroalueen tuottavuuden kasvun nopeutumista koskevia tietoja. Neuvosto ei kuitenkaan katsonut, että nämä tiedot vielä edellyttäisivät potentiaalisen bruttokansantuotteen trendikasvua koskevan oletuksen muuttamista.

Taloukasvu hidastui toisella vuosipuoliskolla

Euroalueen talouden kasvuvauhti hidastui vuoden 2000 jälkipuoliskolla. Tämä johtui siitä, että maailmantalouden kasvuvauhdin hidastuminen vaimensi vientikysynnän kasvua ja korkojen nousu kotimaisen kysynnän kasvua. Lisäksi öljyn kallistuminen merkitsi tulonsiirtoa euroalueelta sen ulkopuolisille öljyntuottajamaille. Euroalueen kotitalouksien tuloista jäi nyt aiempaa pienempi osa euroalueella tuotettujen hyödykkeiden ostamiseen, eikä vienti öljyntuottajamaihinkin kasvanut vastaavasti. Vuoden lopulla myös euroalueen ja maailmantalouden lähitulevaisuuden kasvunäkymät heikentyivät, kun Yhdysvaltain pitkään nopeana jatkunut talouskasvu näytti olevan hiipumassa.

Lavean rahan määrän (M3) kasvu euroalueella vaimeni jonkin verran kesästä alkaen. Lähinnä tämä johtui korkojen noususta.

M3:n vuotuinen kasvuvauhti oli suurimmillaan huhtikuussa 6,6 %, mutta hidastui sen jälkeen melko nopeasti. Vuoden viimeisellä neljänneksellä M3 kasvoi 5,1 % edellisvuotisesta, mikä oli kuitenkin edelleen enemmän kuin EKP:n neuvoston kasvuvauhdille asettama viitearvo.

Vaikka talouskasvu hidastui ja kasvunäkymät heikkenivät, euroalueen kuluttajahintojen nousupaineet olivat yhä voimakkaat toisella vuosipuoliskolla, kun öljy kallistui ja euro heikkeni edelleen. Raakaöljyn tynnyrihintaa (Pohjanmeren Brent) kohosi syksyllä noin 30–35 Yhdysvaltain dollariin, kun se vuoden alkupuoliskolla oli vielä ollut 20–30 dollarin tuntumassa. Euron ulkoinen arvo oli vuoden jälkipuoliskolla keskimäärin 4 % alhaisempi kuin alkupuolella, kun sitä mitataan kauppapainoisella valuuttaindeksillä. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuotuinen nousuvauhti nopeutuikin vuoden lopulla lähes 3 prosenttiin.

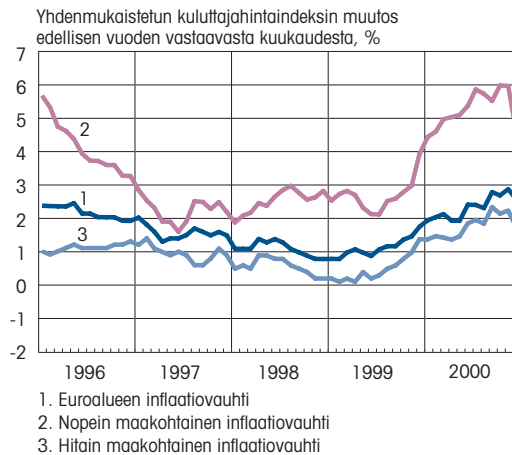
Energiatuotteiden lisäksi myös muiden teollisuustuotteiden, elintarvikkeiden ja palveluiden inflaatiovauhti kiihtyi jonkin verran. Aivan vuoden 2000 lopussa inflaationäkymät kuitenkin muuttuivat hitaamman inflaation suuntaan, kun euro vahvistui ja öljyn hinta laski.

Inflaatioerot euroalueen maiden välillä lisääntyivät jonkin verran vuonna 2000. Nopeimman ja hitaimman inflaatiovauhdin ero oli vuoden lopussa noin 3 prosenttiyksikköä (kuvio 7). Eron voimakas kasvu vuoden 1999 lopussa ja sen supistuminen vuotta myöhemmin johtuivat osittain valmisteverotuksen muutoksista nopeimman inflaatiovauhdin maassa eli Irlannissa.

Lyhyiden ja pitkien korkojen ero pieneni

Euroalueen rahamarkkinakorot jatkoivat vuoden 1999 puolivälissä alkanutta nousuaan. Kolmen kuu-

Kuvio 7.
Euroalueen inflaatioerot

kauden euriborkorko nousi tammi-kuun noin 3½ prosentista vuoden aikana 5 prosentin tuntumaan pitkälti ohjauskoron tulevia nostoja ennakoiden (kuvio 8). Vuoden kahden viimeisen kuukauden aikana 3–12 kuukauden rahamarkkina-korot kuitenkin alkoivat laskea, mikä liittyi siihen, että odotukset rahapolitiikan kiristämisestä vähenivät, kun inflaationäkymät muuttuivat.

Eurojärjestelmän ohjauskoron muutokset vastasivat pääosin markkinoiden odotuksia vuonna 2000, eivätkä rahamarkkinakorot sanottavasti muuttuneet ohjauskoron nostojen yhteydessä. Poikkeuksen tässä suhteessa muodostaa kuitenkin kesäkuussa tehty ilmoitus puolen prosenttiyksikön koronnostosta, joka oli suurempi kuin markkinat odottivat. Ilmoitusta seurasi heti rahamarkkinakorkojen hienoinen nousu. Samassa yhteydessä EKP:n neuvosto ilmoitti myös, että eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioissa siirrytään vaihtuvakorkoi-

siin huutokauppoihin, millä ei kuitenkaan pyritty muuttamaan rahapolitiikan viritystä.

Pitkäaikaiset korot pysyivät melko alhaisina euroalueella vuoden 2000 aikana, mikä kuvasti euroalueen hintavakauden säilymiseen kohdistunutta luottamusta ja euroalueen julkisen talouden tasapainottamispyrkimysten jatkumista (kuvio 9). Saksan kymmenen vuoden valtionlainojen korko laski vuoden alun noin 5½ prosentista noin 5 prosenttiin vuoden lopulla. Lasku heijasteli osin kansainvälisten joukkolainamarkkinoiden kehitystä, sillä myös Yhdysvaltain pitkäaikaisten valtionlainojen korot laskivat vuoden kuluessa. Yhdysvaltain ja euroalueen pitkien korkojen ero supistui vuoden aikana. Tammikuussa 2000 Saksan 10 vuoden valtionlainojen korko oli vielä runsaan prosenttiyksikön Yhdysvaltain vastaavaa korkoa alempi, mutta vuoden loppuun mennessä ero pieneni vajaaseen ½ prosenttiyksikköön. Eron supistu-

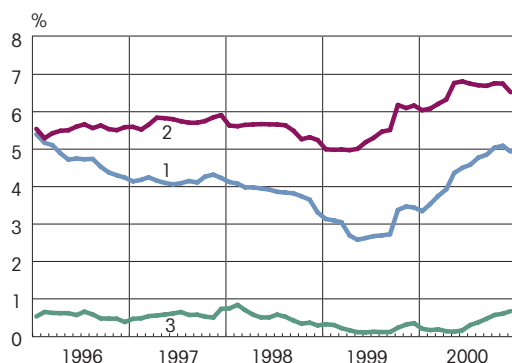
minen johtui osin siitä, että Yhdysvaltain ja euroalueen kasvu- ja inflaationäkymät muuttuivat. Sekä Saksan että Yhdysvaltain pitkäaikaisten valtionlainojen korkojen laskuun vaikuttivat lisäksi odotukset näiden lainakantojen pienene- misestä tulevaisuudessa.

Euroalueen lyhyiden ja pitkien korkojen ero pieneni selvästi vuoden 2000 aikana. Korkeeron suuruus vuoden alussa kuvasti odotuksia rahapolitiikan kiristämisestä. Ero pieneni vuoden mittaan, kun ohjauskorko odotusten mukaisesti nousi. Joulukuussa lyhyiden ja pitkien korkojen ero pieneni suurin piirtein olemattomaksi, kun odotukset inflaation kiihtymisestä ja rahapolitiikan kiristämisestä vähenivät.

Euro heikkeni edelleen

Euron ulkoinen arvo oli vuoden 2000 lopussa hieman heikompi kuin vuoden alussa kauppapainoi-

Kuvio 8.
Kolmen kuukauden markkinakorkoja

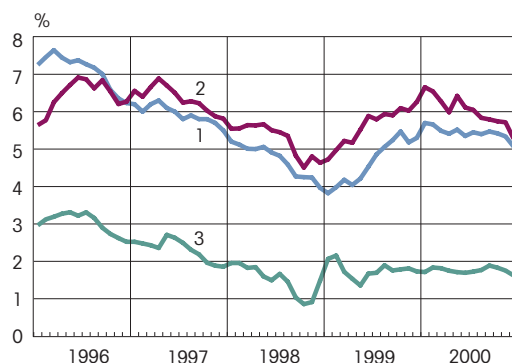

1. Euroalue¹
2. Yhdysvallat
3. Japani

¹ Euriborkorko tammikuusta 1999 alkaen. Joulukuun 1998 loppuun asti korko on laskettu BKT:llä painotettujen kansallisten korkojen keskiarvona.

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

Kuvio 9.
Valtion 10 vuoden obligaatiokorkoja

1. Euroalue¹
2. Yhdysvallat
3. Japani

¹ Tammikuusta 1999 alkaen painoina on käytetty valtion lainojen nimellisiä kantoja. Joulukuun 1998 loppuun asti korko on laskettu BKT:llä painotetuista yhdenmukaistetuista valtion lainojen koroista.

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

sella valuuttaindeksillä mitattuna (kuvio 10). Euro heikentyi hieman Yhdysvaltain dollariin ja Sveitsin frangiin nähden (kuvio 11). Sen sijaan Japanin jeniin, Englannin puntaan ja Ruotsin kruunuun nähden euron valuuttakurssi oli vuoden lopussa suunnilleen sama kuin vuoden alussakin.

Lokakuun loppuun saakka euron ulkoinen arvo heikentyi kauppapainoisella indeksillä mitattuna trendinomaisesti lukuun ottamatta touko-kesäkuun väliaikaista vahvistumista. Euro heikentyi vuoden alkupuoliskolla, vaikka euroalueen talouskasvu nopeutui tuolloin selvästi. Samaan aikaan talouskasvu oli kuitenkin nopeaa myös euroalueen ulkopuolella, erityisesti Yhdysvalloissa. Euron heikentyminen erityisesti suhteessa Yhdysvaltain dollariin kuvastikin mahdollisesti osin sitä, että Yhdysvallat pysyi euroaluetta houkuttelevampana sijoituskohteena, kun merkkejä talouskasvun hidastumisesta Yhdysvalloissa saatiin vasta vuoden lopulla.

Vuoden kahden viimeisen kuukauden aikana euro vahvistui selvästi sekä kauppapainoisella indeksillä mitattuna että useimpiin päävaluuttoihin nähden. Vahvistuminen liittyi pitkälti Yhdysvaltain talouden kasvunäkymien samanlaiseen nopeaan heikkenemiseen.

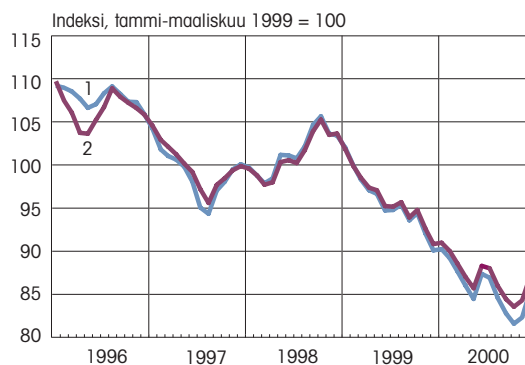
Eurojärjestelmä tuki euron ulkoista arvoa valuuttamarkkina-interventioilla vuoden jälkipuoliskolla. Syyskuussa toteutettiin EKP:n aloitteesta yhteisinterventio, johon EKP:n lisäksi osallistuivat Yhdysvaltain, Japanin, Ison-Britannian ja Kanadan keskuspankit. Marraskuussa eurojärjestelmä intervenoi uudelleen valuuttamarkkinoilla.

Interventioihin olivat syynä huoli siitä, millaisia vaikutuksia euron heikkoudella oli maailmantalouteen, sekä tämän heikkouden aiheuttamat tuontihintojen nousupaineet euroalueella.

ERM II -valuuttakurssimekanismiin kuuluvien Tanskan kruunun ja Kreikan drakman valuuttakurssit euroon nähden olivat hyvin vakaita vuoden 2000 ajan, ja Tans-

kan kruunun kurssi pysyi vaihteluvälinsä keskuskurssin tuntumassa. Kreikan drakman keskuskurssi revalvoitiin 3½ prosentilla tammi-kuussa 2000. Vuoden lopulla drakman eurokurssi lähestyi uuden vaihteluvälinsä keskuskurssia, joka oli kesäkuussa 2000 tehdyllä päätöksellä asetettu sen peruuttamattomaksi muuntokurssiksi vuoden 2001 alusta alkaen.

Kuvio 10.
Euron ulkoinen arvo ja Suomen kilpailukyviindikaattori

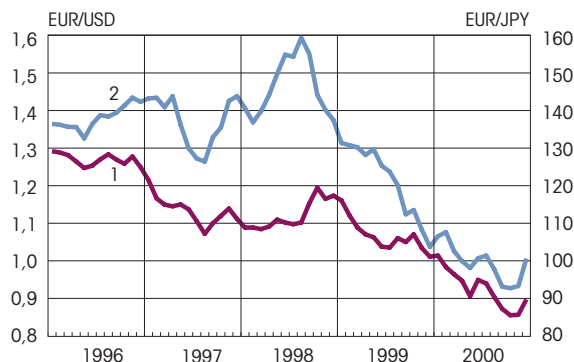
Kun euro vahvistuu ja Suomen hintakilpailukyky heikkenee, käyrä nousee.

1. Euron efektiivinen valuuttaindeksi, suppea maaryhmä¹
2. Suomen suppea kilpailukyviindikaattori

¹Ennen vuotta 1999 euromaiden valuuttojen kauppapainoinen indeksi.

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Kuvio 11.
Euron dollari- ja jenikurssit

Kun euro vahvistuu, käyrä nousee. Ecur kurssi 31.12.1998 asti.

1. Euron arvo Yhdysvaltain dollareina (vasen asteikko)
2. Euron arvo Japanin jeneinä (oikea asteikko)

Lähde: Reuters.

Suotuisat suhdanteet supistivat julkisen talouden alijäämää

Euroopan komission ennusteen mukaan euroalueen julkisen talouden keskimääräinen rahoitusali jäämä ilman kolmannen sukupolven matkapuhelinten (UMTS) toimilupien myynnistä saatuja kertaluonteisia tuloja oli 0,8 % suhteessa BKT:hen vuonna 2000. Luku on ½ prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 1999 (kuvio 12). Noin puolet alijäämäsuhteen pienenemisestä johtui korkomenojen BKT-osuuden supistumisesta ja puolet perusrahoitusylijäämän kasvusta, joka sinänsä jäi siis varsin vaatimattomaksi. Kun matkapuhelinten toimilupien myynneistä saadut tulot otetaan huomioon, BKT:hen suhteutettu julkisen talouden keskimääräinen rahoitusasema osoitti 0,3 prosentin ylijäämää.

Suotuisa kokonaistaloudellinen tilanne – eli nopea BKT:n kasvu ja edullinen kysynnän rakenne – lisäsi julkisen talouden tuloja. Yksityi-

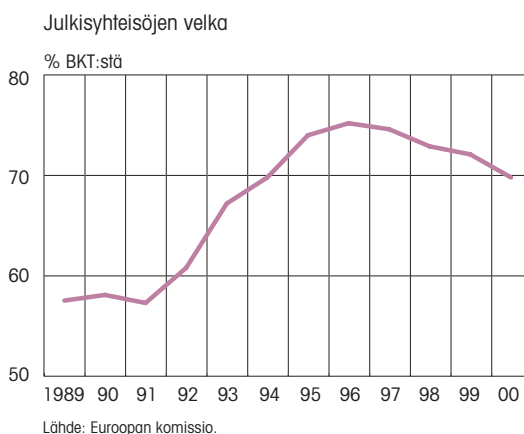
sen kulutuksen ja palkkatulojen vahva kasvu lisäsi välittömien ja välillisten verojen sekä sosiaaliturvamaksujen tuottoja. Vuodenvaihteen 1999–2000 molemmin puolin osunut asuntojen ja osakkeiden hintojen nousupyrahdyks kasvatti pääomaveron tuottoa ja kallis öljy arvonlisäveron tuottoa. Julkisyhteisöjen tulojen BKT-osuus säilyikin edellisvuotisen suuruisena. Samaan aikaan myös julkisen talouden menot lisääntyivät ja menojen BKT-osuus pieneni vain vähän, vaikka talouskasvu vähensikin työttömyyttä ja siitä aiheutuvia menoja. Suotuisan taloudellisen tilanteen luomaa pelivaraa ei siis käytetty täysimääräisesti alijäämien supistamiseen vaan suureksi osaksi lisämenojen rahoittamiseen. Monissa maissa menojen kasvua kuitenkin pyrittiin hillitsemään aiempaa tiukempien budjetointisäännösten avulla.

Ennusteen mukaan julkisen talouden rahoitusasema pysyi vuonna 2000 edellisvuotiseen ta-

paan selvästi ylijäämäisenä Irlannissa, Luxemburgissa, Alankomaissa ja Suomessa ja lähestyi tasapainoa Belgiassa ja Espanjassa (taulukko 1). Myös muissa euromaissa kehitys kulki kohti tasapainoa, mutta alijäämien BKT-osuus pysyi silti yli 1 prosenttina. Saksassa, Ranskassa ja Italiassa talous kasvoi keskimääräistä hitaammin, ja tästä syystä näiden maiden julkisen talouden rahoitusasema koheni keskimääräistä vähemmän. Näissä kolmessa maassa rahoitusali jäämän BKT-osuus supistui vain vajaan ½ prosenttiyksikköä vuonna 2000.

Euroopan komissio arvioi ilman suhdannevaihteluiden vaikutusta lasketun euroalueen julkisen talouden perusjäämän heikenneen hieman vuonna 2000. Tämä tarkoittaa, että rahoitusali jäämän pieneneminen johtui yksinomaan suhdannetekijöistä ja korkomenojen supistumisesta. Se myös viittaa siihen, että monissa euroalueen maissa toteutetut veronkevennykset ja sosiaaliturvamaksujen alennuk-

Kuvio 12.
Euroalueen julkinen talous

Taulukko 1.
Julkisen talouden tasapaino ja velka

	Julkisyhteisöjen ylijäämä (+) / alijäämä (-), % BKT:stä		
	1999	2000 ¹	2000 ²
Belgia	-0,7	0,0	0,0
Saksa	-1,4	-1,1	1,4
Espanja	-1,1	-0,3	-0,3
Ranska	-1,8	-1,4	-1,4
Irlanti	1,9	4,2	4,2
Italia	-1,9	-1,3	-0,1
Luxemburg	4,4	4,9	4,9
Alankomaat	1,0	1,1	1,8
Itävalta	-2,1	-1,7	-1,3
Portugali	-2,0	-1,9	-1,5
Suomi	1,9	4,2	4,2
Euroalue	-1,3	-0,8	0,3

¹ Ilman matkapuhelinten toimilupien myynnistä saatuja tuloja.

² Sisältää matkapuhelinten toimilupien myynnistä saadut tulot.

Lähde: Euroopan komissio.

	Julkisyhteisöjen velka vuoden lopussa, % BKT:stä	
	1999	2000
Belgia	115,9	111,1
Saksa	61,1	60,0
Espanja	63,3	61,0
Ranska	58,9	58,3
Irlanti	50,1	41,6
Italia	115,1	110,7
Luxemburg	6,0	5,5
Alankomaat	62,9	56,9
Itävalta	64,6	64,4
Portugali	55,4	56,1
Suomi	46,6	42,5
Euroalue	72,1	69,8

Lähde: Euroopan komissio.

set rahoitettiin suurelta osin suhdanneluonteisilla ja tilapäisillä verotuloilla.

Vuoden 2000 aikana monet euromaat valitsivat erityisesti työn verotuksen keventämisen keskeiseksi lähivuosien talouspolitiikkaa ohjaavaksi tavoitteeksi. Veronhuojennuksilla on monia talouden kasvupotentiaalia lisääviä ja rakenteita tehostavia vaikutuksia. Jotta nopea eteneminen kohti julkisen talouden rahoitustasapainoa ei kuitenkaan vaarantuisi, julkisten perusmenojen reaalkasvun tulisi pysyä mahdollisimman vähäisenä.

Ennusteen mukaan euroalueen julkisen talouden velan BKT-osuus supistui yli 2 prosenttiyksikköä vuoden 1999 osuudesta eli alle 70 prosenttiin (kuvio 12). Erityisen nopeasti velkasuhde pieneni Irlannissa. Monissa maissa velkasuhteen pieneminen johtui pääosin matkapuhelinten toimilupien myynnistä saaduista tuloista, jotka olivat noin 1,1 % euroalueen BKT:stä ja jotka käytettiin lähes täysimääräisesti valtion velan lyhentämiseen.

Rahapolitiikan toteutus eurojärjestelmässä

Rahapolitiikan välineet ja niiden käyttö

EKP:n rahapolitiikkaa toteutetaan eurojärjestelmän rahapolitiikan ohjausjärjestelmällä, joka koostuu kolmesta osasta: markkinaoperaatioista, maksuvalmiusjärjestelmästä ja vähimmäisvarannoista. Markkinaoperaatioista viikoittainen perusrahoitusoperaatio on tärkein rahapolitiittinen väline, sillä sen avulla eurojärjestelmän pankit täyttävät suurimman osan keskuspankkihoidustarpeestaan. Kesäkuusta 2000 lähtien perusrahoitusoperaatioissa on käytetty vaihtuvakorkoista huutokauppatapaa. Perusrahoitusoperaation korko (ja vaihtuvakorkoisessa huutokauppatavassa minimitarjouskorko) toimii samalla tärkeimpänä EKP:n rahapolitiikan korkosignaalina. Eurojärjestelmä suoritti vuoden aikana myös ensimmäistä kertaa kaksi hienosäätöoperaatiota likviditeettitilanteen normalisoimiseksi.

Eurojärjestelmän luottolaitosten yhteenlaskettu vähimmäis-

varantovelvoite vuonna 2000 oli keskimäärin 112 mrd. euroa, missä on 10 mrd. euroa lisäystä edellisvuotiseen. Luottolaitosten likviditeettiä kiristi myös niiden rakenteellisen alijäämän¹ kasvu edellisvuotisesta noin 25 % (21 mrd. euroa), mikä aiheutui mm. liikkeessä olevien setelien määrän huomattavasta kasvusta eurojärjestelmässä. Perusrahoitusoperaatiot lisäsivät likviditeettiä päivätasolla keskimäärin 158 mrd. euroa. Tässä on 21 mrd. euroa lisäystä edellisvuotisesta. Kuukausittain järjestettävillä pitempiaikaisilla rahoitusoperaatioilla puolestaan lisättiin likviditeettiä päivätasolla keskimäärin 58 mrd. euroa, mikä oli 10 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 1999.

Toisin kuin vuonna 1999 maksuvalmiusjärjestelmän nettovaikutus oli vuonna 2000 eurojärjestelmän likviditeettiä hieman kiristävä. Yötalletusten määrä oli keskimäärin päivässä 0,5 mrd. euroa suurempi kuin maksuvalmiusluottojen likviditeettiä lisäävä määrä (0,3 mrd. euroa). Yötalletuksia luottolaitokset käyttävät tyypillisesti vähimmäisvarantojen pitoajanjakson viimeisinä päivinä, kun ne ovat täyttäneet pitoajanjakson vähimmäisvarantovelvoitteen. Vuosituhannen vaihteen normaalia kuukauden vaihdetta suurempi likviditeettitarve näkyi selvästi maksuvalmiusluottojen käytössä (kuvio 13).

Vuosituuhannen vaihde sujui euroalueen rahamarkkinoilla on-

¹ Rakenteellinen alijäämäisyys tarkoittaa sitä, että euroalueen luottolaitokset ovat velkaa euroalueen keskuspankeille. Pankkijärjestelmän rakenteelliseen yli-/alijäämäisyteen vaikuttavat olennaisesti mm. keskuspankkien nettomääräinen valuuttavaranto sekä liikkeessä oleva setelien määrä.

gelmitta, ja yön yli -korko palautui nopeasti takaisin vuodenvaihdetta edeltäneelle tasolle vuoden 1999 viimeisenä päivänä nähdyn nousun jälkeen. EKP oli myös varautunut vuosituhannen vaihteeseen jaksamalla vuoden 1999 viimeisessä perusrahoitusoperaatioissa pankkijärjestelmään tavallista enemmän likviditeettiä. Tasatakseen sitten likviditeetitilannetta eurojärjestelmä toteutti 5.1.2000 ensimmäisen hienosäätöoperaationsa. Siinä likviditeettiä kiristettiin keräämällä euroalueen pankeilta yhden viikon talletuksia.

Euroalueen lyhyet korot olivat vuonna 2000 kautta linjan nousussa EKP:n koronnostojen ja niihin liittyneiden markkinoiden koronnostotakia (kuvio 14). Markkinoiden epävarmuus näkyi esimerkiksi yön yli -koron heilahteluina, jotka olivat suurempia kuin edellisenä vuonna. Yön yli -koron suurimmat liikkeet osuvat tyypillisesti vähimmäisvarantojen pitoajanjaksojen viimeisiin päiviin, jolloin luotto-

laitosten likviditeetitilanteesta johtuvat lyhytaikaiset rahoitustarpeet saattavat aiheuttaa suuriakin päivänsisäisiä muutoksia yön yli -korossa. Kesäkuussa poikkeuksellisen suuri yötalletus johti yön yli -koron nousuun. Eurojärjestelmä reagoi tähän koronnousuun antamalla hienosäätöoperaatiolla pankeille yhdeksi yöksi likviditeettiä vaihtuvakorkoisella huutokaupalla.

Vuoden 2000 lopussa rahamarkkinakorkojen heilahtelu väheni ja korkojen nousu pysähtyi. Tämä johtui ennen kaikkea koronnosto-odotusten vaimentumisesta euroalueella. Lyhyiden rahamarkkinakorkojen tasainen kehitys sai tukea myös luottolaitosten hyvänä pysyneestä likviditeetitilanteesta.

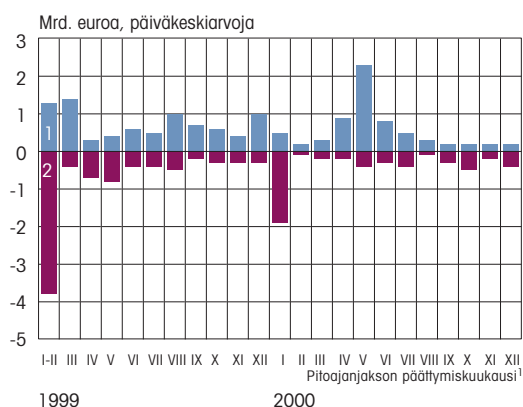
Perusrahoitusoperaatioissa siirryttiin vaihtuvakorkoiseen huutokauppatapaan

Kiinteäkorkoisiin operaatioihin jätettyjen tarjousten määrä lisääntyi

huomattavasti vuoden 2000 ensimmäisellä puoliskolla (kuvio 15). Tämä johtui siitä, että odotukset EKP:n koronnostoista ruokkivat luottolaitosten halukkuutta täyttää vähimmäisvarantovelvoitteensa etuajassa sekä spekuloida lyhyiden rahamarkkinakorkojen ja perusrahoitusoperaatioiden koron eron kasvamisella. Lopulta tämä ylitarjousongelma kärjistyi, kun tarjouksia jätettiin kesäkuun alun yhdessä operaatioissa enimmillään jopa noin 8 500 mrd. euron edestä, mikä oli 35 % enemmän kuin euroalueen yhteenlaskettujen vakuuksien arvo vastaavana ajankohtana ja peräti yli 100 kertaa enemmän kuin tuossa operaatioissa jaetun likviditeetin määrä.

EKP:n neuvosto päätti kesäkuun alussa, että perusrahoitusoperaatioissa siirrytään vaihtuvakorkoiseen huutokauppatapaan kesäkuun lopussa. Huutokaupassa tehtävien tarjousten alaraja on kulloinkin voimassa oleva EKP:n perusrahoitusoperaatioiden minimi-

Kuvio 13.
Maksuvalmiusjärjestelmän käyttö euroalueella

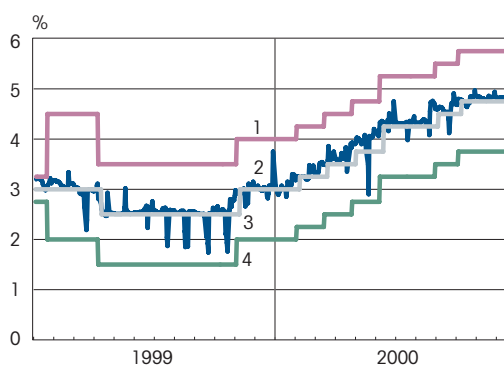

¹Pitoajanjakso alkaa kunkin kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

1. Yötalletukset
2. Maksuvalmiusluotot

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Kuvio 14.
Eurojärjestelmän korot ja yön yli -korko

1. Maksuvalmiusluoton korko
2. Eonia-korko
3. Perusrahoitusoperaatioiden korko (28.6.2000 lähtien minimitarjouskorko)
4. Maksuvalmiusjärjestelmän talletuskorko

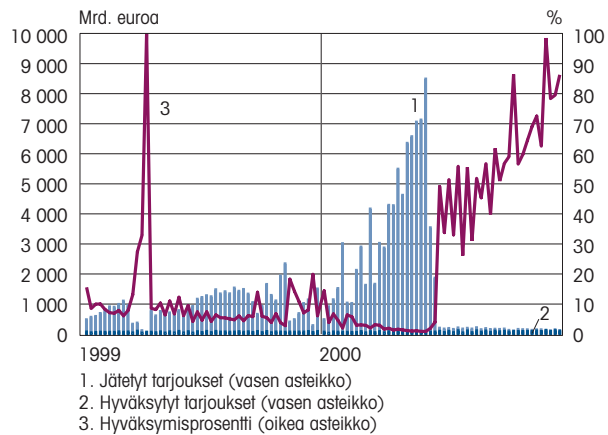
Lähde: Euroopan keskuspankki.

tarjouskorko. Tämä minimitarjouskorko viestii EKP:n korkopolitiikasta samalla tavoin kuin kiinteä perusrahoitusoperaation korko aiemmin. Vaihtuvakorkoisissa huutokaupoissa käytetään monikorkoista eli ns. amerikkalaista huutokauppatapaa. Siinä kukin hyväksytyt tarjouksen tehnyt vastapuoli saa keskuspankkirahoi- tusta tarjoamallaan korolla.

Kokemukset vaihtuvakorkoi- sen huutokauppatavan käytöstä ovat olleet myönteisiä: pankkien tarjoukset ovat järkevöityneet ja lyhimmät rahamarkkinakorot pala- tunteet EKP:n tavoitteen mukai- sesti lähelle perusrahoitusoperaa- tioiden minimitarjouskorkoa. Kun kiinteäkorkoisiin huutokauppoihin jätettiin vuonna 2000 tarjouksia keskimäärin noin 3 600 mrd. euron edestä, oli vastaava luku vaihtuva- korkoisissa huutokaupoissa ainoas- taan noin 160 mrd. euroa. Vaihtu- vakorkoisiin operaatioihin osallis- tui myös noin 25 % vähemmän luottolaitoksia kuin kiinteäkorkoi- siin, kun spekulointimahdollisuus- sien pieneminen vähensi luotto- laitosten osallistumishalukkuutta.

Samassa yhteydessä, jossa EKP päätti siirtyä vaihtuvakorkoi- seen huutokauppatapaan, se myös päätti julkaista arvion eurojärjestel- män likviditeettiin vaikuttavista riippumattomista eli ns. autonomi- sista tekijöistä. Näitä ovat mm. setelien määrä ja valtioiden talle- tukset eurojärjestelmän keskuspan- keissa. Tämän arvion avulla pankit voivat aiempaa paremmin ennakoi- da eurojärjestelmän tulevan likvidi- teetin määrän ja näin tehdä päätök- siä tarjouskäyttäytymisestään pe- rusrahoitusoperaatioissa.

Kuvio 15.
Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Suomalaisten luottolaitosten osallistuminen eurojärjestelmän rahamarkkinaoperaatioihin

Suomalaisten luottolaitosten likvi- diteettitilanne pysyi vuonna 2000 hyvänä, ja niiden osallistuminen eurojärjestelmän rahapolitiikan operaatioihin oli vielä edellisvuotistakin vähäisempää. Kiinteäkor- koisten huutokauppojen aikana suomalaisten luottolaitosten osuus eurojärjestelmän perusrahoitusope- raatioissa jaetusta koko likviditee- tistä oli edellisvuotiseen tapaan vielä keskimäärin 0,5 %, mutta vaihtuvakorkoisissa perusrahoitus- operaatioissa se supistui 0,2 pro- senttiin. Suomen Pankin kymme- nestä operaatiovastapuolesta seitse- män osallistui perusrahoitusoperaa- tioihin vuoden 2000 aikana. Pitem- piäaikaisiin rahoitusoperaatioihin osallistui vuoden aikana ainoastaan kolme suomalaista luottolaitosta, ja ne saivat euroalueelle jaetusta likvi- diteetistä keskimäärin vain 0,1 %.

Hyvän likviditeettitilanteensa vuoksi suomalaiset luottolaitokset ovat koronnosto-odotusten vallites- sa pyrkineet täyttämään vähim- mäisvarantovelvoitteensa keski- määrin aikaisemmin pitoajanjakso- jen aikana kuin muut euroalueen luottolaitokset. Tämä johti siihen, että pitoajanjaksojen loppupuolella suomalaiset luottolaitokset tekivät usein yötalletuksia täytettyään vähimmäisvarantovelvoitteensa ennen pitoajanjakson viimeisiä päiviä. Tämä ilmenee myös siitä, että suomalaisten luottolaitosten osuus koko euroalueen vähimmäis- varantovelvoitteesta oli suhteessa pienempi (1,4 %) kuin niiden osuus yötalletuksista (3,5 %)². Suomalaiset luottolaitokset tarvitsi- vat vuoden 2000 aikana vähene-

² Suhteellisen runsaaseen yötalletusten käyttöön vaikutti myös Suomessa käytössä oleva automaattinen talletusjärjestelmä, jossa vähimmäisvarantovelvoitteen ylittävät talletukset siirtyvät ilman erillistä pyyntöä yötalletuksiksi varantovelvoitteen täyttyttyä.

vässä määrin maksuvalmiusluottoa, sillä niiden osuus koko euroalueen keskimääräisistä maksuvalmiusluotoista pieni edellisvuotisesta 1,1 prosentista 0,4 prosenttiin.

Keskuspankkiluoton vakuuskäytännössä ei suuria muutoksia

EKP on luonut euroalueen keskuspankkirahoituksen vakuuksien hallintaa varten yhtenäisen järjestelmän, jossa samat arvopaperit kelpaavat kaikkialla euroalueella EKP:n rahapoliittisten operaatioiden ja päivänsisäisen luoton vakuuksiksi. Euroalueen ulkopuolisten EU-maiden kansallisten keskuspankkien vakuuslistoilleen ottamat arvopaperit, ns. outs-vakuudet, käyvät euroalueen keskuspankeissa vain päivänsisäisen luoton vakuuksiksi. EKP pitää yllä tietokantaa euroalueella liikkeeseen lasketuista vakuuskelpoisista arvopapereista. Vakuudet jaetaan kahteen pääluokkaan, ykkös- ja kakkoslistan arvopapereihin. Ykköslista koostuu jälkimarkkinakelpoisista velkainstrumenteista, jotka täyttävät EKP:n määrittelemät, koko euroalueen kattavat yhdenmukaiset kelpoisuusvaatimukset. Kakkoslista puolestaan koostuu sellaisista arvopapereista, joilla on erityistä merkitystä kansallisten rahoitusmarkkinoiden ja pankkijärjestelmän kannalta ja joiden kelpoisuusvaatimukset kansalliset keskuspankit määrittelevät EKP:n asettamien vähimmäisvaatimusten mukaisesti.

Vuoden 2000 aikana EKP:n vakuustietokannassa olevien arvopaperien yhteenlaskettu nimellis-

arvo kasvoi 8 % ja oli noin 6 200 mrd. euroa vuoden lopussa. Tästä Suomen Arvopaperikeskuksen (APK) säilyttämien Suomessa liikkeeseen laskettujen suomalaisten arvopapereiden nimellisarvo oli 55 mrd. euroa.

Koko eurojärjestelmän vakuuskelpoisesta arvopaperikannasta on edelleen yli 90 % ykköslistan arvopapereita, vaikka kakkoslistan osuus onkin kasvanut edellisvuotisesta. Kakkoslista koostuu valtaosaltaan jälkimarkkinakelpoisista arvopapereista, pääosin osakkeista; ei-jälkimarkkinakelpoisten arvopapereiden osuus on vajaa prosentti. Suomessa jakauma on toinen kuin eurojärjestelmässä, sillä ykköslistan arvopapereiden osuus on noin kolme neljännestä eli 42 mrd. euroa Suomessa liikkeeseen lasketuista ja Suomen Arvopaperikeskuksessa säilytyksessä olevasta vakuusmateriaalikannasta. Suomen ykköslistalla on pääosin valtion joukkovelkakirjalainoja ja velkasi-toumuksia. Niiden lisäksi ykköslistalle otettiin tarkasteluvuoden aikana nimellisarvoltaan 762 milj. euron arvosta yrityssektorin liikkeeseen laskemia arvo-osuusmuotoisia joukkolainoja ja yritystodistuksia. Suomen Pankin kakkoslistalla on toistaiseksi vain pankkien liikkeeseen laskemia sijoitustodistuksia (14 mrd. euroa).

Kakkoslistan arvopaperit jaettiin EKP:n neuvoston huhtikuussa tekemällä päätöksellä neljään likvidiysluokkaan. Likvidiysluokittaiset markkina-arvon aliarvostukset lasketaan koron volatiliteetin ja suuruuden sekä arvopaperin oletetun realisointiajan ja maturiteetin perusteella. Päätös astui voimaan syyskuun alussa. Tällöin suomalai-

siin kakkoslistan arvopapereihin sovellettava aliarvostus kohosi 11 prosenttiin.

Toisessa EU-maassa liikkeeseen laskettujen vakuuskelpoisten arvopapereiden siirtämistä varten eurojärjestelmä hyväksyy keskuspankkiluottojen vaatimien vakuuksien toimittamiseen kirjeenvaihtajakeskuspankkimallin lisäksi arvopaperikeskusten välisiä linkkejä. Vuoden 2000 lopussa näitä hyväksytyjä linkkejä oli 62. Niiden joukossa olivat jo edellisen vuoden aikana hyväksytyt APK:n ja Clearstream Banking Frankfurtin sekä APK:n ja ranskalaisen Sicovamin väliset linkit, joiden kautta voidaan siirtää kaksisuuntaisesti arvopapereita Suomen ja Saksan sekä Suomen ja Ranskan välillä.

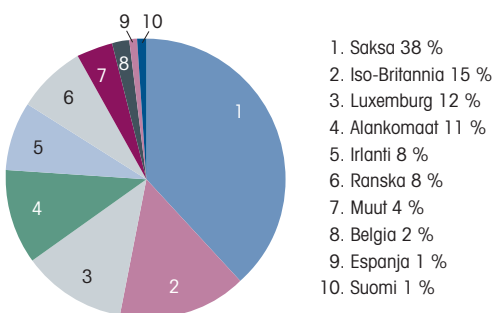
Vakuuksien käyttö euroalueella ja Suomessa

Koko euroalueella käytetyistä vakuuksista valtaosa oli edelleen kotimaisia ykköslistan arvopapereita, vaikka näiden osuus väheni edellisvuotisesta samalla, kun ulkomaisten vakuuksien osuus kasvoi. Kotimaisten kakkoslistan vakuuksien osuus kaikista käytetyistä vakuuksista pysyi lähes ennallaan. Suomeen sijoittuneiden pankkien kotimaisten vakuuksien osuus vastaa suurin piirtein suomalaisen vakuusmateriaalikannan koostumusta.

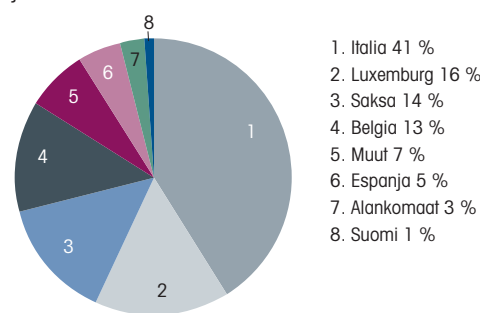
Ulkomaisten vakuuksien käyttö euroalueella lisääntyi vuoden 2000 kuluessa. EKP oli varautunut vuosituhatteen vaihteen vaikutukseen jakamalla vuoden 1999 viimeisessä perusrahoitusoperaatiossa pankkijärjestelmään tavallista

Kuvio 16.
Keskuspankkien ulkomaisten vakuuksien jakauma EU-alueella vuoden 2000 lopussa

Vakuudeksi tuodun ulkomaisen materiaalin jakauma EU-alueella

Keskuspankkien lukuun säilytetyn ulkomaisen vakuusmateriaalin jakauma EU-alueella

Lähde: Euroopan keskuspankki.

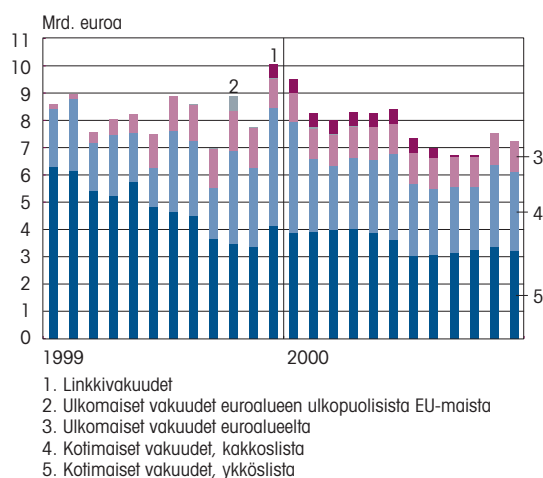
enemmän likviditeettiä. Pankit varmistivat maksuliikenteen sujuvuuden tarkistamalla vakuuksien riittävyyden. Vaikka tätä vuodenvaihteen poikkeuksellista vakuuksien käytön huippua ei otettaisi huomioon, vuoden 2000 aikana käytettiin ulkomaisia vakuuksia kirjeenvaihtajakeskuspankkimallin kautta euromääräisesti lähes kolmannes enemmän kuin edellisellä vuonna keskimäärin. Koko euroalueella vakuutena käytettävistä ulkomaisista vakuuksista 41 % oli Italiassa ja 14 % Saksassa liikkeeseen laskettuja arvopapereita (kuvio 16). Suomessa liikkeeseen laskettuja arvopapereita käytettiin euroalueella vajaan prosentin verran kaikista käytetyistä ulkomaisista vakuuksista.

Suomeen sijoittuneet pankit kattoivat noin viidenneksen vakuustarpeestaan ulkomaisilla vakuuksilla kirjeenvaihtajakeskuspankkijärjestelmän kautta tai arvopaperikeskusten välisten linkkien

välityksellä. Kaikista eurojärjestelmässä käytetyistä ulkomaisista vakuuksista Suomeen sijoittuneet pankit käyttivät noin prosentin, kun esimerkiksi Saksaan sijoittuneet pankit käyttivät 38 % (kuvio 16).

Euroalueen ulkopuolisten EU-maiden keskuspankkien hyväksymiä ns. outs-vakuuksia Suomeen sijoittuneet pankit käyttivät tarkasteluvuonna vain vähäisessä määrin (kuvio 17).

Kuvio 17.
Vakuuksien käyttö Suomessa 1999 ja 2000

Lähde: Suomen Pankki.

Vakuuksia hallinnoidaan eurojärjestelmässä joko pantattuina tai korvamerkittyinä. Kun kyse on korvamerkityistä vakuuksista, luotto toteutetaan korvamerkitsemällä tätä varten tietyt arvopaperit ostojen ja takaisinmyyntisopimuksella (reposopimuksella). Suomen Pankki hallinnoi rahapoliittisten operaatioiden ja päivänsäisen luoton vakuuksia pääosin pantattuina.

Siinä tapauksessa, että panttaus on juridisesti ongelmallista, vakuuksia hallinnoidaan korvamerkittyinä reposopimuksin. Vuonna 2000 Suomen Pankki teki muutamia tällaisia reposopimuksia; vuosien 2000 ja 2001 vaihteessa ei reposopimuksia ollut avoimena vakuushallinnassa.

Kaiken kaikkiaan Suomen Pankille pantattujen vakuuksien

arvo oli vuoden 2000 lopussa 7 mrd. euroa eli vajaan kolmanneksen vähemmän kuin vuosituhannen vaihteessa. Ero johtui osittain siitä, että pankit olivat varautuneet runsain vakuuksin vuosituhannen vaihteen likviditeetin lisäykseen. Suomen Pankin säilytyksessä oli vuoden 2000 lopussa arvopapereita noin 1 miljardin euron arvosta muiden keskuspankkien lukuun.

Suomen taloudellinen kehitys

Suomen kokonaistuotanto on lisääntynyt erittäin nopeasti jo monen vuoden ajan. Vuosina 1994–1999 bruttokansantuote kasvoi keskimäärin 4,5 % vuodessa, ja vuonna 2000 vielä tätäkin nopeammin. Nopea kasvu on näkynyt hinta- ja kustannuskehityksessä, sillä palkkojen ja hintojen nousu on Suomessa ollut hivenen nopeampaa kuin euroalueella. Vuonna 2000 Suomen inflaatio oli 0,6 prosenttiyksikköä euroalueen inflaatiota nopeampaa. Hyvän taloustilanteen ansiosta työllisten määrä lisääntyi ja Suomen työttömyysaste on laskenut suunnilleen samaksi kuin euroalueella keskimäärin. Viennin kasvun nopeutuminen edellisvuotisesta vahvasti entisestään huomattavan ylijäämäistä vaihtotasetta, vaikka öljyn hinnan nousu lisäsi tuonnin arvoa. Ripeä talouskasvu ja suhteellisen tiukka menolinja vahvistivat edelleen valtiontaloutta.

Yritysten rahoitusrakenteet ovat säilyneet vahvoina ja kannattavuus on ollut poikkeuksellisen hyvä. Yritysten vahvat taseet ovat välttämätön toimintaedellytys Suomen uusissa oloissa, joissa omasta rahapolitiikasta on luovuttu. Myös kotitalouksien velkaantuneisuus on pysynyt kohtuullisena.

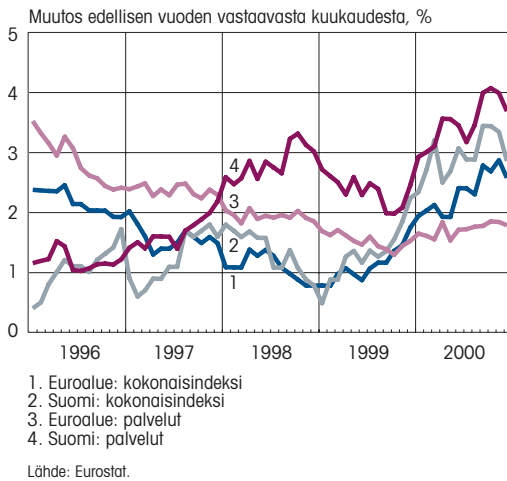
Vaikka useat ulkoiset tekijät ovatkin suosineet Suomen sopeutu-

mista talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheeseen, myös kotimaassa on varsin hyvin pystytty huolehtimaan rahoilojen vakaudesta. Uudessa rahapoliittisessa ympäristössä vastuu tasapainoisesta kehityksestä on siirtynyt finanssi- ja työmarkkinapolitiikalle. Julkisen sektorin menoja on kyetty rajoittamaan ja nopeasti karttuneet verotulot on käytetty valtiontalouden rahoitusaseman parantamiseen. Näin on varauduttu tulevaisuudessa häämöttäviin julkisen talouden haasteisiin. Myös työmarkkinoilla on mallti säilynyt kohtuullisen hyvin. Tosin työllisyyden näkökulmasta katsottuna tulopoliittisissa sopimuksissa olisi paremmin otettava huomioon toimialoitaiset erot palkanmaksukyvyssä.

Hintojen nousu kiihtyi vuoden aikana

Suomessa kuluttajahintojen nousuvauhti nopeutui tuntuvasti vuoden 2000 aikana ja oli jo alkuvuodesta selvästi euroalueen keskiarvoa nopeampi. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi nousi vuoden aikana keskimäärin 3,0 %, kun nousuvauhti vielä rahaliiton ensimmäisenä vuonna 1999 oli ollut keskimäärin vain 1,3 %. Joulukuussa 2000 yhdenmukaistettu

Kuvio 18.
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

Kuvio 19.
Teollisuuden ansiotaso

kuluttajahintaindeksi nousi 2,9 %. Kuten muissakin euromaissa inflaatiota kiihdyttivät sekä kalliit öljytuotteet että josakin määrin myös euron heikkouden vuoksi nousseet muut tuontihinnat. Suomessa inflaatiota vauhditti niin ikään palveluiden hintojen nousu, joka on ollut nopeampaa kuin muissa rahaliiton

maissa (kuvio 18). Tämä kuvastanee Suomen palvelualojen tuottavuuteen nähden nopeaa palkkojen nousua.

Kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna Suomen inflaatio oli vielä nopeampi kuin yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi osoitti. Tammikuussa 2000 kuluttajahinnat nousivat 2,2 % vuoden

1999 tammikuusta, mutta syyskuussa 2000 nousuvauhti oli kiihtynyt jo 4,2 prosenttiin, mistä se hidastui vuoden loppuun mennessä. Tuontihintojen kallistumisen lisäksi kansallisiin kuluttajahintoihin vaikutti vuonna 2000 luottokorkojen ripeä nousu. Tosin korkojen nousu ajoittui sopivasti ylikuumenemassa olleiden asuntomarkkinoiden kannalta. Asuntojen hintojen nousu taitui keväällä, ja hinnat jopa laskivat kesän ja syksyn aikana.

Tuontihinnat jatkoivat edellisenä vuonna alkanutta nousuaan lähinnä öljyn kallistumisen vuoksi. Myös joidenkin muiden raaka-aineiden hinnat nousivat. Raaka-aineiden dollarimääräisten maailmanmarkkinahintojen nousun vaikutusta tuotantopanosten hintoihin vahvasti lisäksi euron heikko valuuttakurssi. Sen sijaan kireä kansainvälinen kilpailu piti valmiiden tuontitavaroiden hintojen nousun maltillisena euron heikentymisestä huolimatta. Kokonaisuudessaan tuontihinnat nousivat 6,5 % vuoden 1999 joulukuusta vuoden 2000 joulukuuhun.

Suomen vientihinnat nousivat poikkeuksellisen ripeästi lähinnä paperiteollisuuden ja metallin perusteollisuuden tuotteiden hintojen nousun ansiosta. Näillä toimialoilla vientihintoja nostivat vahvan kysynnän lisäksi korkeat kapasiteetin käyttöasteet niin Suomessa kuin kilpailijamaissakin. Myös euron valuuttakurssin heikentyminen nosti vientihintoja. Toisin kuin aiempina vuosina sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vientihintojen aleneminen pysyi hyvin lievänä. Kaiken kaikkiaan vientihintojen nousu jatkui vuoden lopulle saakka, vaikka kysynnän heikentymi-

sestä alkoi syksyn mittaan näkyä eräillä aloilla jo merkkejä. Joulukuusta 1999 joulukuuhun 2000 vientihinnat nousivat 8,1 %.

Palkkojen nousuvauhti kiihtyi vuonna 2000 selvästi edellisvuotisesta. Ansiotasoindeksin nousuvauhti oli yli 4 % toisesta neljänneksestä lähtien (kuvio 19). Palkkojen nousun nopeutuminen johtui vuoden alussa solmituista yksivuotisista työehtosopimuksista, joiden ansiosta sopimuspalkat nousivat keskimäärin hivenen yli 3 prosentin vuosivauhtia.

Työmarkkinoilla solmittiin syksyllä 2000 laaja kaksivuotinen tulosopimus, johon liittyi valtaosa palkansaajista. Sopimuskausi päättyi 31.1.2003. Sopimuksen ensimmäisen vuoden kustannusvaikutus on noin 3,1 % ja toisen noin 2,3 %. Palkankorotuksiin sisältyy ensimmäisenä vuonna 0,4 prosentin tasa-arvoerä ja alakohtainen 0,5 prosentin järjestelyvara. Sopimukseen sisältyy myös indeksiehto, joka perustuu kuluttajahintaindeksin muutokseen tammikuusta 2001 joulukuuhun 2001. Indeksiehdon kynnyksarvona on 2,6 %. Pientä, alle 0,4 prosentin ylitystä ei kuitenkaan oteta huomioon. Tulosopimuksen kustannusvaikutus on suunnilleen samansuuruinen kuin edellisen, liittotasolla tehdyn sopimuskierroksen vaikutus.

Luotonannon kasvu hidastui

Euroalueen laveaan raha-aggregaattiin M3:een sisältyvät suomalaiset erät alkoivat supistua pian vuoden 1999 lopun jälkeen, ja vuoden 2000 lopussa ne olivat

3,7 % pienemmät kuin edellisen vuoden lopussa. Euroalueen laava raha-aggregaatti puolestaan kasvoi samanaikaisesti 5,2 %. Raha-aggregaattiin sisältyvät suomalaiset erät vaihtelivat kuukausittain paljon, mikä johtui lähinnä yleisön hallussa olevien rahamarkkinapapereiden määrän suuresta vaihtelusta.

Pankkitalletusten suosio sijoituskohteena väheni vuoden mittaan, sillä nettomääräiset sijoitukset ulkomaille sijoitaviin sijoitusrahastoihin olivat etenkin vuoden alkukuukausina varsin runsaita hyvää pörssikehitystä myötäillen. Myös vakuutus säästäminen lisääntyi. Markkinakorkojen nousu ja talletusten verokohtelun muutos vähensivät osaltaan käyttelytilien ja muiden matalakorkoisten pankkitalletusten suosiota.

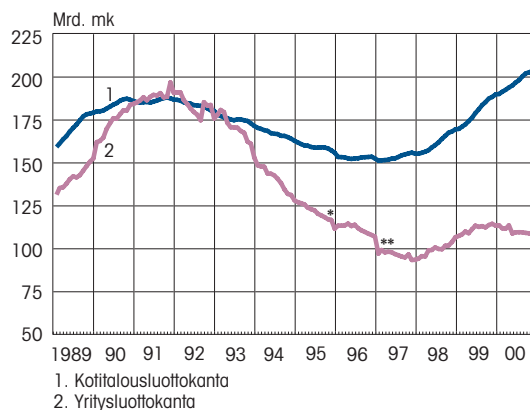
Pankkien luottokannan kasvu hidastui (kuvio 20). Yritysten pankkiluottojen kanta pysyi ennal-

laan, mutta toisaalta luotonotto muista rahoituslaitoksista lisääntyi siinä määrin, että yritysten kotimainen luotonotto kokonaisuudessaan kasvoi. Yritysten varsin runsaat ulkomaiset sijoitukset rahoitettiin pääosin ulkomaisen rahoituksen avulla.

Kotitalouksien pankkiluottojen kasvu hidastui korkojen nousun vuoksi. Uusia asuntoluottoja nostettiin eniten vuoden 1999 alkupuoliskolla. Pankkien asuntoluottokannan kasvuvauhti hidastui vuoden 2000 lopussa jo noin 10 prosenttiin, mikä kuvastaa asuntomarkkinoiden rauhoittumista.

Uusien asuntoluottojen korot nousivat vuoden aikana noin 1½ prosenttiyksikköä markkinakorkojen nousua myötäillen. Samalla lähes kaikkien uusien asuntoluottojen korkosidonnaisuudeksi valittiin kuitenkin markkinakorkojen sijasta pankkikohtaiset viitekorot. Pank-

Kuvio 20.
Pankkien välittämät kotitalous- ja yritysluotot Suomessa

1. Kotitalousluottokanta
2. Yritysluottokanta

* Pankkiluottoja siirrettiin omaisuudenhoitoyhtiöihin noin 5 mrd. markkaa joulukuussa 1995.
** Tilastouudistuksen yhteydessä luottokannasta poistettiin
a) sijoitusomaisuuteen kuuluvat joukkovelkakirjat ja muut haltijapaperit,
b) kotimaisten pankkien ulkomaisten sivukonttoreiden myöntämät luotot.

Lähde: Suomen Pankki.

kien anto- ja ottolainauskorkojen ero kasvoi, kun ottolainauskorkojen nousu jäi noin puoleen luottokorkojen noususta, vaikka talletuskorkojen verottomuuden päättymisen lisäsi korkokilpailua.

Taloukasvu vauhdittui ripeän viennin ansiosta

Suomen taloukasvu nopeutui selvästi edellisvuotisesta viennin kasvun vauhdittumisen ansiosta. Kokonaistuotannon vuosikasvu oli 5,7 % eli tuntuvasti enemmän kuin euromaissa keskimäärin; vuonna 1999 kasvua oli ollut 4,2 % (kuvio 21). Viennin lisääntymiseen vaikuttivat maailmankaupan erittäin nopea kasvu ja poikkeuksellisen paljon vilkastunut televiestintälaitteiden kysyntä maailmalla. Suomen vientiä euroalueen ulkopuolelle tuki myös vuoden lopulle saakka heikentynyt euro. Kriiseistä kärsineiden Aasian maiden taloudet

elpyivät edelleen, ja myös Itä-Euroopan markkinat toipuivat. Vienti Aasian maihin lisääntyikin lähes puolella ja toimitukset Venäjälle 30 %. Vuoden lopulla niin Yhdysvaltain kuin Aasiankin kysyntä alkoi hidastua ja Euroopan vientimarkkinoiden kasvu vaimentua.

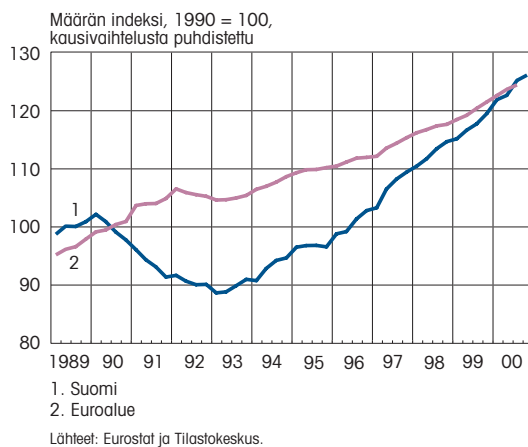
Hyvien olosuhteiden ansiosta koko viennin määrä lisääntyi peräti 17,7 % edellisvuotisesta ja tavaroiden viennin lisäys oli 20 %. Siten Suomen vienti kasvoi selvästi nopeammin kuin maailmankauppa. Erityisen paljon, peräti 40 %, kasvoi sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vienti. Sähkö- ja elektroniikkateollisuus on muutamassa vuodessa kasvanut erittäin tärkeäksi vientitoimialaksi metsäteollisuuden ja perinteisen metalliteollisuuden rinnalle, ja sen osuus koko tavaranviennin arvosta on jo kolmannes eli suurempi kuin metsäteollisuuden. Myös useat muut toimialat hyötyivät maailmankaupan nopeasta kasvusta. Metsäteolli-

suus ja metallin perusteellisuus hyötyivät lisäksi kohonneista maailmanmarkkinahinnoista.

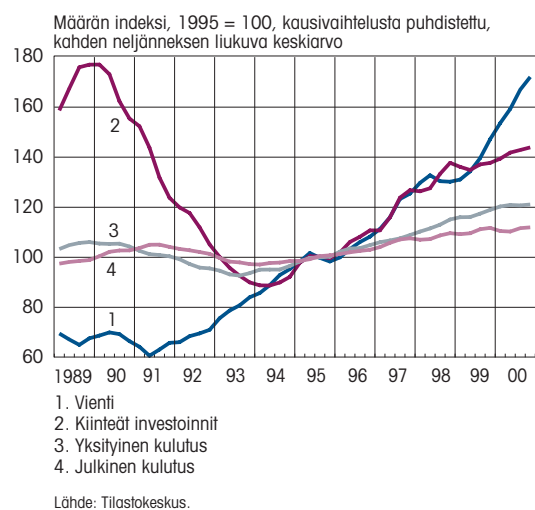
Myös kotimaisen kysynnän kasvu nopeutui

Kotimaisen kokonaiskysynnän kasvun jatkuminen nopeana lisäsi myös tuotannon kasvuvauhtia (kuvio 22). Alkuvuonna kotimarkkinat olivat osittain jo ylikuumenemassa niin kulutus- kuin investointitarpeidenkin purkautuessa. Kestokulutustavarat, autot ja asunnot menivät hyvin kaupaksi. Lisääntyvien tulojen lisäksi myös maaliskuulle saakka jatkunut osakekurssien raju nousu tuki kotitalouksien ja yritysten optimismia. Tulojen ja varallisuuden lisääntyminen oli erittäin voimakasta pääkaupunkiseudun lisäksi muilla ns. kasvupaikkakunnilla, jotka ovat hyötäneet elektroniikkateollisuuden menestyksestä.

Kuvio 21.
Bruttokansantuotteen kehitys Suomessa ja euroalueella

Kuvio 22.
Kysynnän rakenne

Ylikuumenemisriskiä lisäsi osaltaan vuoden alun erittäin alhainen korkotaso, olivathan luottokorkoja laskeneet madaltuneiden euri-borkorkojen lisäksi kilpailun leikkaamat korkomarginaalit. Suomen taloudelliseen tilanteeseen nähden euroalueen rahapolitiikka oli vuoden 2000 alussa melko kevyttä, kuten edellisenäkin vuonna. Asteittainen korkojen nousu kevään ja kesän mittaan yhdessä öljyn hinnan nousun ja osakekurssien laskun kanssa tasapainotti kuitenkin talouskehitystä talven kynnykselle tultaessa.

Kuluttajien luottamusindikaattorin mukaan kotitalouksien luottamus vahvistui rahaliiton alusta eli vuodesta 1999 lähtien vuoden 2000 helmi-maaliskuulle saakka (kuvio 23). Vaikka luottamus kevään mittaan hivenen heikkenikin, oli se kuitenkin vielä hyvin suuri. Vasta syksyllä öljymarkkinoiden häiriöt ja pelot korkojen lisänostusta johtivat luottamuksen horjumiseen Suomen talouden tulevan kehityksen suhteen. Suomessa kotitalouksien velkaantumisaste on kuitenkin suhteellisen alhainen ja velanhoitomenojen osuus tuloista pieni (kuvio 24). Omaa talouttaan kuluttajat ovatkin pitäneet barometrikyselyissä vahvana.

Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu jäi inflaation nopeutumisen vuoksi vuonna 2000 reaalisesti jonkin verran hitaammaksi kuin edellisenä vuonna, vaikka palkat nousivat nopeammin. Tosin myös työllisyyden kasvu oli keskimäärin hitaampaa kuin edellisenä vuonna. Koko kansantulosta palkansaajille jäi edellisvuotista pienempi osuus, koska yritysten toimintaylijäämä kasvoi tuotantoa

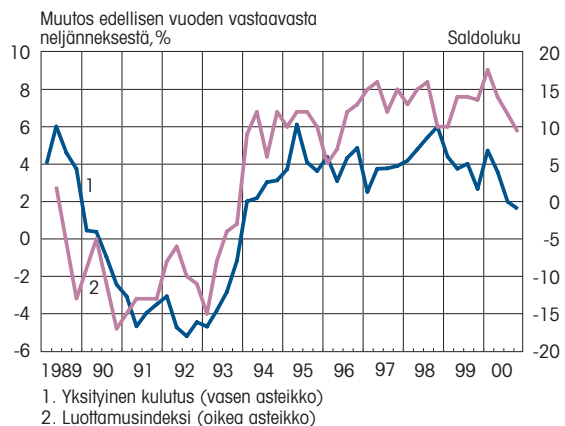
nopeammin vientihintojen nousun ja elektroniikkateollisuuden tuottavuuden rajun kasvun ansiosta. Toisaalta asuntojen ja osakevarallisuuden arvon nousu lisäsi kulutusmahdollisuuksia. Niinpä kotitalouksien säästämisaste laski selvästi.

Yksityinen kulutus lisääntyi vahvan alkuvuoden ansiosta 3,0 % edellisvuotisesta. Kulutuksen keskimääräinen kasvuvauhti säilyi siten lähes samana kuin vuonna

1999. Kotitaloudet joutuivat kesän jälkeen aiempaa tarkemmin arvioimaan menojaan polttonesteiden suuren hinnannousun jälkeen. Syksyllä epävarmuuden kasvu sai kuluttajat vähentämään kestokulutustavaroiden ostoa ja monien tuotteiden, kuten autojen, kysyntä väheni.

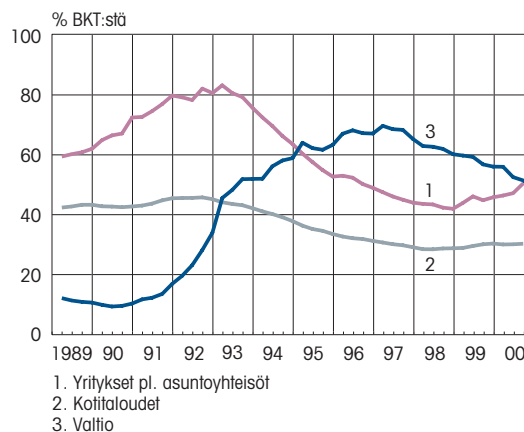
Asuntomarkkinoilla oli vuoden alussa vilkasta, ja asuntojen myyntiajat olivat lyhyet suuressa osassa maata. Joillakin suosituilla alueilla

Kuvio 23.
Kulutus ja kuluttajien luottamusindikaattori

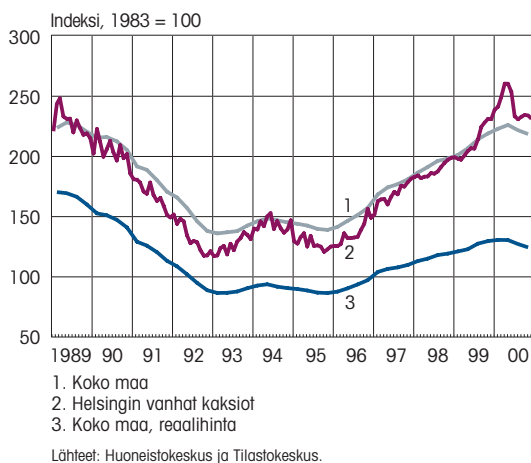
Lähde: Tilastokeskus.

Kuvio 24.
Velkaantumisaste sektoreittain

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiokonttori ja Suomen Pankki.

Kuvio 25.
Asuntojen hinnat Suomessa

huoneistojen hintapyynnöt nousivat hyppäksenomaisesti ostajien kilpaillessa parhaista asunnoista. Kevään kuluessa tilanne alkoi rauhoittua, ja kesän jälkeen asuntojen myyntiajat pitenevät ja hinnat jo laskivat. Asuntolainojen korkojen tuntuva kohoaminen leikkasi odotuksia hintojen jatkuvasta noususta. Loppusyksystä pääkaupunkiseudun asuntomarkkinat alkoivat normalisoitua ja hintataso vakiintua. Koko maassa vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat palautuivat vuoden viimeisellä neljänneksellä samaan kuin ne olivat olleet vuoden 1999 vastaavan jakson aikana (kuvio 25). Osittain asuntomarkkinoiden rauhottomuuden vuoksi asuntoinvestointien määrä kasvoi selvästi vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Yritysten kannattavuus oli vuonna 2000 keskimäärin poikkeuksellisen hyvä, sillä kapasiteetin käyttöasteet olivat korkeita ja osin euron heikkenemisen vuoksi vien-

tihinnotkin kohosivat vuoden lopulle saakka. Teollisuusyritysten keskimääräistä kannattavuutta paransi merkittävästi etenkin elektroniikkateollisuus, jossa tuottavuuden kasvu kiihtyi entisestäänkin. Useilla muilla toimialoilla tuottavuuden koheneminen oli sen sijaan vaatimatonta. Elektroniikkateollisuuden tuotantopanoksista kasvoivat nopeimmin tutkimus ja tuotekehittäminen, kun sen sijaan tuotannolliset investoinnit olivat vähäisiä. Raakapuun saatavuuden vuoksi metsäteollisuuden mahdollisuudet laajentua tuntuvasti Suomessa ovat vähäiset. Siten teollisuuden kiinteiden investointien kasvu jäi hyvästä kannattavuudesta huolimatta aiempien vuosien kasvuun verrattuna suhteellisen hitaaksi. Myös yritysten ulkomaisten toimintojen laajentuminen on saattanut vaikuttaa kotimaisiin investointeihin. Kokonaisuudessaan yksityiset investoinnit lisääntyivät 5,7 %.

Elektroniikkateollisuuden ohella muukin teollisuus lisäsi tuotantoaan

Teollisuustuotannon kasvuvauhti nopeutui vuonna 2000 edellisvuotesta, kun elektroniikkateollisuuden tuotannon rajun kasvun lisäksi useat muut päätoimialat kasvattivat tuotantoaan hyvän kysyntätalanteen ansiosta (kuvio 26). Vuoden 2000 kesään saakka lähes kaikkien toimialojen toimintaympäristö oli hyvin suotuista. Tosin muutamat toimialat olivat edelleen vaikeuksissa. Mm. tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden tuotanto supistui. Vaikka rakentaminen hiljensikin loppuvuodesta, rakennustoiminta lisääntyi edelleen keskimäärin reippaasti edellisvuotesta. Teollisuustuotannon kasvu puolestaan alkoi syksyn mittaan hidastua monilla aloilla. Kapasiteetin käyttöasteet pysyivät kuitenkin pääosin korkeina.

Elektroniikkateollisuudesta on muutamassa vuodessa muodostunut kolmas tukijalka Suomen talouden perinteisten metsä- ja metalliteollisuuden rinnalle. Elektroniikkateollisuuden tuotannon kasvu tasaantui vuoden 1999 loppupuolella, mutta vuonna 2000 se ylsi vuosikeskiarvona peräti 35 prosenttiin (kuvio 27). Elektroniikkateollisuuden tärkeimmällä alatoimialalla, televiestintälaitteissa, tuotannon kasvu oli vielä huikeampi, 47 %. Näiden tuotteiden kysynnän kasvu jatkui maailmalla nopeana vuoden 2000 loppuun saakka, minkä lisäksi Suomi – käytännössä Nokia – lisäsi tässä tuoteryhmässä markkinaosuuttaan.

Muussa metalliteollisuudessa koneiden ja laitteiden valmistus ei

yltänyt samaan kasvuvauhtiin kuin ennen Aasian kriisiä. Myös kuluneuvojen tuotanto alkoi vasta vuoden lopulla toipua. Tuotannon kasvu jäi vaatimattomaksi useilla metallin työvaltaisilla toimialoilla. Sen sijaan pääomavaltaisen metallin perusteellisuuden tuotteilla oli kysyntää ja toimiala pääsi hyvin mukaan kansainväliseen suhdannousuun.

Myös metsäteollisuudelle vuosi 2000 oli menestyksekkäs niin tuotannon määrän kuin tuotteiden hintojen kannalta. Metsäteollisuutta tuki hyvän markkinatilanteen ohella heikko euro. Aasian kriisin jälkeinen toipuminen oli nopeaa, ja paperituotteiden hintojen voimakas nousu jatkui vuoden 2000 lopulle saakka. Keskimäärin metsäteollisuuden vientihinnat nousivat 11 % ja tuotannon määrä 6 %. Metsäteollisuuden markkinatilanne alkoi heikentyä aivan vuoden lopulla, mutta tämä ei vielä ehtinyt näkyä vuoden 2000 tuotantoluvuissa.

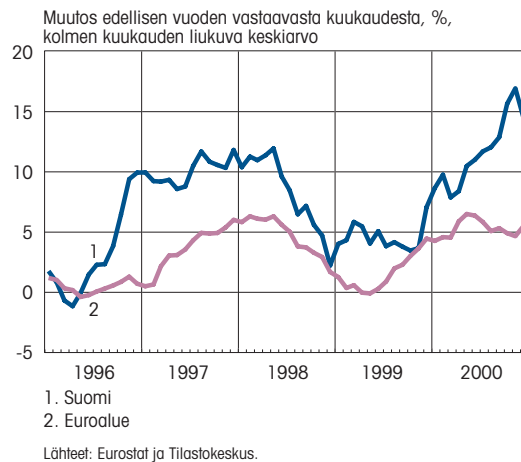
Muun tehdasteollisuuden tuotanto vahvistui eräillä toimialoilla vuoden 2000 aikana. Kemianteollisuus lisäsi melkoisesti tuotantaan vuodesta 1999. Tosin alalla oli vaihtelua, jota öljyn hinnan nousu vain lisäsi. Rakentamisen vilkastuminen ja elektroniikkateollisuuden komponenttien valmistus merkitsivät kemian alan yrityksille tuotannon lisäystä. Useat muutkin teollisuudenalat hyötyivät kotimaisen kysynnän ja rakentamisen kasvusta. Elintarviketeollisuus puolestaan pääsi uudelleen mukaan Venäjän markkinoille, jotka olivat romahtaneet vuonna 1998 Venäjän kriisin yhteydessä.

Rakentaminen jatkui vuonna 2000 melko vilkkaana, joskin kehi-

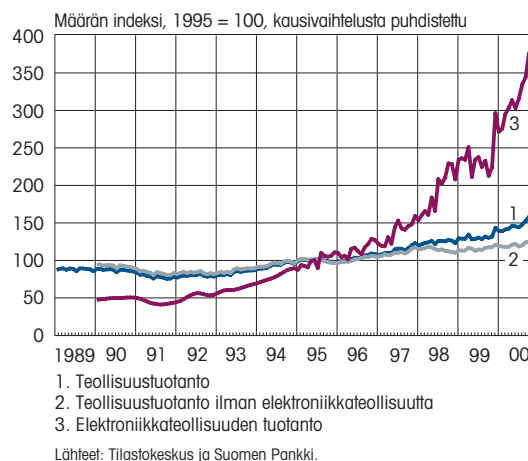
tys oli alueittain epäyhtenäistä. Erityisesti pääkaupunkiseudulla toimitilojen käyttöaste oli hyvin korkea ja vuokrat nousussa, mikä ylläpiti rakentamista. Talonrakentaminen oli vilkkaimmillaan alkuvuodesta. Koko maahan rakennettiin uusia toimitiloja tuntuvasti lisää. Myös asuntoja rakennettiin edelleen, mutta asuntotuotannon

määrän kasvu jäi edellisvuotista pienemmäksi. Rakennusalan suhdannenäkymät heikkenivät vuoden lopulla, vaikka kasvukunnissa oli toimitila- ja asuntopula. Mm. korkojen nousun aiheuttaman epävarmuuden vuoksi jo valmiiksi suunniteltujen asunto- ja toimitilakohdeiden rakentamisen aloittamista viivästettiin. Talonrakennustuotan-

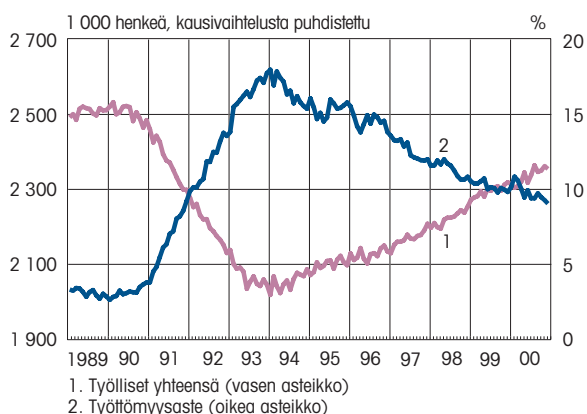
Kuvio 26.
Teollisuustuotanto

Kuvio 27.
Elektroniikkateollisuus Suomen teollisuustuotannossa

Kuvio 28.
Työllisyys ja työttömyysaste

Lähde: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

to kasvoi vahvan alkuvuoden ansiosta vuonna 2000 kuitenkin suurin piirtein yhtä paljon kuin edellisenäkin vuonna.

Palveluiden tuotanto sai vauhtia nopeasti kasvaneista yksityisestä kulutuksesta ja viennistä. Teollisuustuotannon kasvusta hyötynneet liikenne ja liike-elämää palvelevat toiminnot laajenivat tuntuvasti vuonna 2000. Varallisuuden hoitoon kohdistuvan kiinnostuksen lisääntyminen kasvatti puolestaan rahoitustoimialaa. Alkuvuonna myös kaupan kasvu nopeutui selvästi. Vaikka kasvuvauhti loppuvuodesta hidastui useilla kaupan aloilla, oli myös kaupan vuosikasvu keskimäärin edellisvuotista suurempi.

Työllisyys koheni, ja työttömyys hellitti hieman

Työllisten määrä lisääntyi vuonna 2000 keskimäärin 40 000 henkeä

eli 1,7 % edellisvuotisesta (kuvio 28). Työllisyyden vahvistuminen oli siten vaatimattomampaa kuin vuonna 1999, vaikka kokonaistuotannon kasvu nopeutui. Pääosin työllisyyden kasvun hidastuminen johtui tuotannon rakenteesta, sillä nopein tuotannon kasvu painottui sekä pääomavaltaisille että rajusti tuottavuuttaan lisänneille toimialoille. Kun uudet työpaikat aiemmin syntyivät pääosin teollisuuteen, niin vuonna 2000 työllisyys vahvistui eniten rahoituksessa ja liike-elämää palvelevissa toiminnoissa. Myös julkinen sektori lisäsi työvoimaansa. Vaikka teollisuuden työllisyys hivenen heikkeni vuoden loppua kohden, parani sekin kaikkiaan keskimäärin 1,4 %. Sen sijaan kaupassa ja rakentamisessa työllisten määrä ei kasvanut. Vuoden 2000 joulukuussa kausivaihteluista puhdistettu työllisyysaste oli kohonnut 67,4 prosenttiin.

Työttömyys väheni edelleen hitaasti, ja joulukuussa 2000 kausi-

vaihtelusta puhdistettu työttömyysaste oli jo 9,1 %, kun se vuoden 1999 joulukuussa oli ollut 9,9 %. Myös rakenteelliset työttömyysongelmat helpottuivat jonkin verran. Pitkäaikaistyöttömien määrä supistui edelleen, kuten myös työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä olevien määrä. Ikääntyneet ja nuoret löysivät aiempaa helpommin työpaikan. Kuitenkin alueelliset työttömyyserot vähentyivät vain vähän kasvaneesta muuttoliikkeestä huolimatta, sillä mm. Lapin työttömyysongelma pysyi vaikeana.

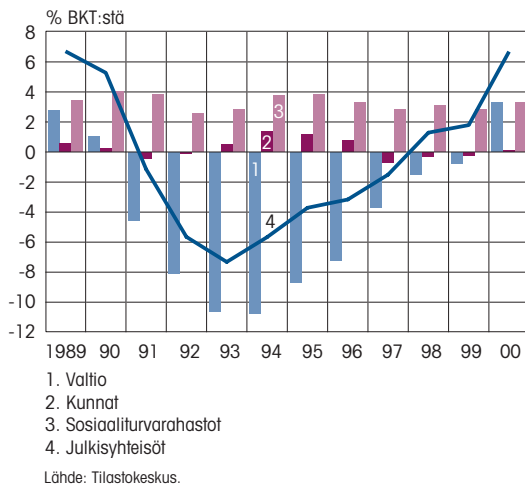
Valtiontalouden tasapaino parani ennätysellisen paljon

Ripeänä jatkunut talouskasvu ja valtiontalouden suhteellisen tiukka menolinja vahvistivat edelleen julkisen talouden tasapainoa vuonna 2000. Valtiontalous muuttui ylijäämäiseksi, kuntatalous hieman ylijäämäiseksi ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä pysyi suunnilleen edellisvuotisen suuruisena (kuvio 29). Koko julkisen sektorin ylijäämäksi muodostui 52,5 mrd. markkaa, mikä on 6,7 % bruttokansantuotteesta. Julkisen sektorin velkaantuneisuus väheni edelleen.

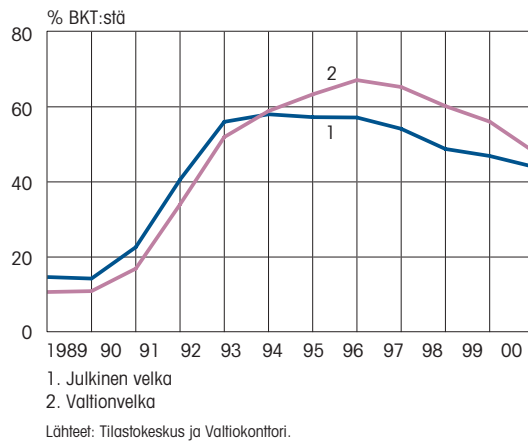
Verotusta kevennettiin vuoden 2000 alussa tehdyillä tuloveroasteikkojen inflaatiotarkistuksilla ja kesäkuun alussa voimaan tulleilla uusilla verotaulukoilla, jotka alensivat palkkaverokortin perusprosenttia yhden prosenttiyksikön. Lisäksi eläkeläisten sairaskuutusmaksua pienennettiin. Vuoden 2000 verotukseen sisältyi toisaalta useita kiristäviä elementtejä. Koti-

Kuvio 29.
Julkinen talous

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämät sektoreittain

Julkinen velka

talouksien verotusta kiristivät mm. talletuskorkojen verottomuuden ja asuntoluottojen ylimääräisen korkovähennyksen poistaminen sekä pääomaveroprosentin nousu prosenttiyksikön verran. Nämä tekijät jotakuinkin kumosivat ansiotuloverotuksen kevennyksen. Yritysten verotusta puolestaan kiristi pääomaveroprosentin nousu. Toisaalta välillisiä työvoimakustannuksia vähensi työntekijöiden ja työnantajien työttömyysvakuutusmaksun alentaminen. Kuntatyönantajien TEL-maksut sen sijaan hieman nousivat.

Tulo- ja varallisuusverojen tuotot lisääntyivät voimakkaasti. Kotitalouksien maksamia veroja kasvattivat palkkasumman kasvun kiihtyminen, optiotuloista ja osakesijoitusten luovutusvoitoista kannetut jälkiverot sekä edellisvuotisia pienemmiksi jääneet veronkevennykset. Yhteisöverojen tuoton kasvun taustalla olivat puolestaan hyvänä jatkuneen kannattavuus-

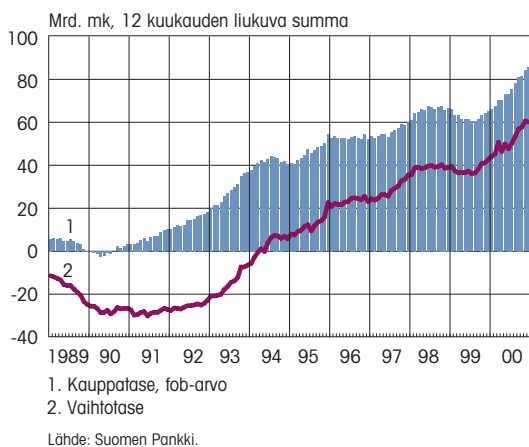
kehityksen lisäksi poikkeuksellisen suuret, aiemmilta vuosilta maksetut täydennysverot sekä omistusjärjestelyjen yhteydessä syntyneet myyntivoitot. Valtion suhteellinen osuus verokertymästä kasvoi vuonna 2000 muun muassa optiotulojen ansiosta. Yhteensä valtion välittömien verojen kertymä lisääntyi 38 %. Välillisten verojen tuotto lisääntyi vuonna 2000 vain vähän. Polttonesteiden kysynnän vähentämisen takia polttoaineveron tuotto pieneni. Yhdessä alkoholijuomaveron supistumisen kanssa tämä vähensi koko valmisteverojen tuoton pienemmäksi kuin vuonna 1999. Valtion osinkotulot kasvoivat poikkeuksellisen paljon yhtiöiden omistusjärjestelyjen vuoksi.

Yhteisöveron tuoton nopea kasvu lisäsi myös kuntien verotuloja. Lisäksi kiinteistöveron tuotto lisääntyi nopeammin kuin aiempina vuosina, mutta sen osuus kuntien verotuloista on edelleen vähäinen.

Kuntien valtionavut alkoivat kasvaa, kun valtionosuuksiin tehtiin kustannustason muutoksia vastaava täysimääräinen indeksikorotus ja harkinnanvaraisia avustuksia lisättiin. Kuntien tulot lisääntyivät yhteensä 8 %. Sosiaaliturvarahastojen maksutulo lisääntyi hieman palkkasummaa hitaammin työttömyysvakuutusmaksujen pienentämisen takia. Työeläkerahastojen osinkotulot lisääntyivät runsaasti, koska sijoitukset olivat painottuneet aiempaa selvemmin osakkeisiin. Työeläkerahastojen korkotulot pienenevät edellisvuotisista.

Valtion menot eivät lisääntyneet vuonna 2000 juuri lainkaan. Kolmessa lisäbudjetissa ennakoitua nopeammin kasvaneita yksityistämis- ja verotuloja suunnattiin pääasiassa velkojen takaisinmaksuun ja valtion eläkerahaston kasvattamiseen. Palkkamenoihin lisättiin niin ikään määrärahoja. Kaiken kaikkiaan valtion menot kasvoivat viime vuonna 0,4 %.

Kuvio 30.
Kauppataase ja vaihtotase

Kuntien menojen kasvu kiihtyi tulojen lisääntymisen myötä. Kunnat paransivat sosiaalipalveluita, mikä näkyi kulutusmenojen lisääntymisenä: kasvua oli 4,6 % vuonna 2000. Sosiaaliturvarahastojen menot sen sijaan vähenivät hiukan. Työttömyydestä johtuneet menot pienenevät työllisyysilanteen edelleen kohentuessa, eivätkä eläkemenotkaan juuri kasvaneet, kun eläkeindeksi nousi vain vähän eikä eläkeläisten määrä olennaisesti kasvanut.

Valtiontalouden velkaantumisen väheni ylijäämäisen budjetin ja vahvana jatkuneen talouskasvun ansiosta. Valtion velka suhteessa BKT:hen oli 48 %. Koko julkisen talouden velka väheni valtion velkaa vähemmän, sillä työeläkelaitokset purkivat sijoituksiaan valtion arvopapereihin nopeammin kuin velkakanta pieneni. Julkisen sektorin EMU-velka oli vuoden 2000 lopussa 44 % suhteessa BKT:hen.

Hallitus täsmensi lähivuosien finanssipolitiikan tavoitteita ke-

väällä sekä syksyllä. Vuosien 2001–2004 määrärahakehelyksissä valtion menot mitoitettiin pääpiirteissään hallitusohjelman alku-peräisten linjausten mukaisesti. Kehysten mukaan valtion menot vuosina 2001–2004 pidetään reaalisesti samalla tasolla kuin vuoden 1999 varsinaisessa talousarvioesityksessä. Hallitus sopi myös, että mikäli suhdannetilanne sitä edellyttää, työttömyyden vähenemisestä ja velanhoidomenojen pienenemisestä syntyneitä säästöjä ei käytetä muiden menojen lisäämiseen. Vuoden 2001 talousarviossa valtion menot ovat hieman suuremmat kuin määrärahakehelyksissä. Vuosien 2001–2004 vakausohjelman tarkistus perustuu kehysten mukaisiin menolinjauksiin ja oletukseen, että BKT kasvaa runsaat 3 % vuodessa. Ohjelman mukaan koko julkisen talouden ylijäämä vakiintuu 4,5 prosentin tuntumaan BKT:stä ja valtiontalouden ylijäämä säilyy 1,5–2 prosentin tuntumassa.

Vaihtotase vahvistui öljyn hinnan noususta huolimatta

Teollisuustuotannon nopea kasvu lisäsi vuonna 2000 raaka-aineiden ja tuotantopanosten tuontia. Myös kulutustavaroiden tuonti lisääntyi. Tuontitoimitukset olivat vilkkaimmillaan keväällä ja alkukesästä, kun suhdannenäkömät olivat hyvät. Öljyn hinnan nousu puolestaan lisäsi tuonnin arvoa. Koko tavarantuonnin määrä kasvoi edellisvuotisesta 9 % ja arvo 23 %. Kun myös viennin määrä kasvoi reilut 20 % ja vaihtosuhte säilyi lähes ennallaan, kasvoi kauppataaseen ylijäämä 76 mrd. markkaan vuonna 2000.

Yritysten ulkomaisen omistuksen kasvaessa tuotantotehtäjä-tulojen taseen alijäämä lisääntyi 13,8 mrd. markkaan. Osinkoja ulkomaille maksettiin 14,6 mrd. markkaa vuoden aikana. Vahvan kauppataaseen ansiosta vaihtotaseen ylijäämä kasvoi kuitenkin edelleen ja oli 60 mrd. markkaa (kuvio 30). Suhteessa kokonaistuotantoon Suomen vaihtotaseen ylijäämä, 7,7 %, on yksi suurimmista euroalueella. Euroalueen vaihtotaseessa oli vuonna 2000 keskimäärin hyvin pieni alijäämä. Toisin kuin Suomessa viennin kasvu ei euroalueella kyennyt kompensoimaan öljyn hinnan nousun lisäämää tuontilaskua. Vaihtotaseella ei tosin ole nykyisin enää samanlaista merkitystä talouspolitiikan kannalta kuin aiemmin.

Viime vuosien suurien vaihtotaseyli jäämien ansiosta Suomen ulkomainen velkaantuneisuus on vähentynyt nopeasti (kuvio 31). Suomen ulkomainen nettovelka, joka lasketaan velkojen ja saamis-

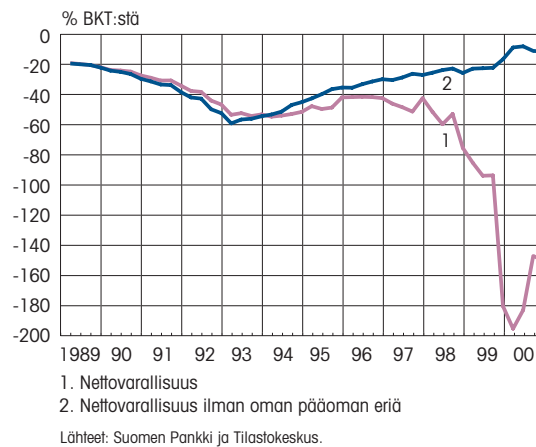
ten erotuksena ilman oman pääoman eriä, oli joulukuun lopussa enää 88,7 mrd. markkaa. Vielä vuoden 1995 lopussa ulkomainen nettovelka oli lähes 200 mrd. markkaa. Yritysten ja rahoituslaitosten ulkomaisen nettovelan tilalla on jo nettosaaminen. Koko julkisen sektorin ulkomainen nettovelka oli vähäinen, sillä valtion ulkomainen velka ei kasvanut ja työeläkerahastot sijoittivat ulkomaisiin arvopapereihin. Valtion ulkomainen nettovelka oli vuoden 2000 lopussa noin 29,9 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Vuoden 2000 lopussa suomalaisten ulkomaiset saamiset olivat 938,8 mrd. markkaa ja suomalaisten velat ulkomaille 2 090,1 mrd. markkaa, joten Suomen ulkomaisen nettovarallisuus osoitti 1 151,3 mrd. markan velkaenemmyyttä. Keskeinen syy suureen velkaenemmyyteen ovat ulkomaalaisten runsaat sijoitukset suomalaisiin osak-

keisiin ja osakekurssien jyrkkä nousu viime vuosina. Vuonna 2000 ulkomaalaisten hallussa olevien suomalaisosakkeiden markkina-arvo kuitenkin pieneni jonkin verran osakekurssien laskun myötä,

vaikka ulkomaalaisten nettosijoitukset suomalaisiin osakkeisiin jatkuivat. Ulkomaalaisten hallussa olleiden osakkeiden markkina-arvo oli vuoden 2000 lopussa 1 306,3 mrd. markkaa.

Kuvio 31.
Ulkomainen nettovarallisuus

Rahoitusmarkkinat

Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia osaltaan Suomen rahoitusjärjestelmän vakaudesta, luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua rahoitusmarkkinoiden kehittämiseen. Kotimaisten tehtävien ohella Suomen Pankki pyrkii vaikuttamaan samojen tavoitteiden toteutumiseksi myös kansainvälisesti ja erityisesti euroalueella Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenenä.

Vuonna 2000 Suomen Pankki laati lukuisia raportteja ja selvityksiä rahoitusmarkkinoiden vakaudesta, tehokkuudesta ja rakennkehityksestä. Analyysien tuloksia julkaistiin mm. artikkeleina pankin Euro & talous -lehdessä ja Bank of Finland Bulletinissa, Suomen Pankin keskustelualoitteita -sarjassa sekä työpapereina. Lisäksi pidettiin lukuisia esitelmiä sekä kotimaassa että ulkomailla.

Lainvalmistelussa Suomen Pankki osallistui mm. pankkipalvelutyöryhmän työhön. Työryhmissä vaikuttamisen ohella Suomen Pankki osallistui lainsäädäntötyöhön antamalla lausuntoja lakiesityksistä. Tämän lisäksi muu viranomaisyhteistyö erityisesti Rahoitustarkastuksen ja valtiovarainministeriön kanssa oli aktiivista.

Suomen Pankki osallistui vuonna 2000 EKPJ:n pankkivalvontakomitean ja sen neljän alatyö-

ryhmän sekä Euroopan komission alaisen pankkialan neuvoo-antavan komitean työskentelyyn. Näiden kautta Suomen Pankki osallistui rahoitusmarkkinoiden vakauden ja tehokkuuden edistämiseen sekä sääntelyn ja valvonnan kehittämiseen kansainvälisellä tasolla.

Pankkivalvontakomitean työskentely painottui EU-maiden pankkien vakaustilanteen ja toimialan rakennemuutosten analyysiin sekä pankkivalvonnan yhteistyön kehittämiseen. Pankkialan neuvoo-antavassa komiteassa puolestaan keskeisimpiä tehtäviä oli osallistuminen luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuussääntelyn uudistamiseen. Suomen Pankki osallistui erityisesti pankkien sisäisten luottoriskimallien hyödyntämistä pohtivan työryhmän työhön. Lisäksi pankkialan neuvoo-antavassa komiteassa keskityttiin finanssikonglomeraattien sääntelyn kehittämiseen. Näiden ohella Suomen Pankki oli mukana myös ns. Brouwerin työryhmän työskentelyssä.

EKPJ- ja EU-työn lisäksi Suomen Pankki osallistui rahoitusmarkkinoiden kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF), Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kautta. Myös muiden Pohjoismaiden kes-

kuspankkien kanssa tehtiin yhteistyötä rahoitusmarkkinoiden seurannassa ja vakausanalyysissä.

Pankit

Pankkitoiminnan rakenteelliset muutokset

Euroopan rahoitustoimialan rakenne muuttuu jatkuvasti. Useimmat pankkifuusiot ovat toistaiseksi olleet ensisijaisesti kansallisia, mutta joitakin kansainvälisiäkin fuusioita on toteutunut tai suunnitelmassa. Myös pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhteenliittymät ovat yleistymässä.

Rahoituspalvelusektorin toimialaliukumista ensimmäinen huomattava esimerkki Suomessa on Leonian ja Vakuutusyhtiö Sammon yhteenliittymä, johon vuoden 2001 alussa yhdistettiin vielä investointipankkina tunnettu Mandatum Pankki. Vuoden 1999 lopulla päätetty Sampo-Leonia-fuusio eteni vuonna 2000. Syksyn aikana tehtiin päätökset mm. rahastojen ja omaisuuden hoidon yhdistämisestä. Yhteenliittymän toiminta käynnistyi vuoden 2001 alussa, ja Sampo-Leoniasta tuli Suomen ensimmäinen merkittävä finanssitavaratalo. Pörssissä noteeratun holdingyhtiön, Sampo-Leonian, toiminnan käynnistyminen siirtyi vuoden 2001 maaliskuun loppuun.

Nordic Baltic Holding -konsernin rakennejärjestelyt jatkuivat vuonna 2000. Tanskalainen Unidanmark-konserni liitettiin siihen keväällä, ja ryhmittymän pohjoismaisen strategian viimeinen vaihe saatiin päätökseen joulukuussa 2000, kun norjalainen Christiania

Kehikko 1. Rahoitusmarkkinoiden makrovalvonta

Rahoitusjärjestelmän vakauden ja tehokkuuden edistämistä kutsutaan yleis- tai makrovalvonnaksi. Makrovakauden valvonnalla viitataan keskuspankkien tehtäviin erityisesti pankkisektorin ja arvopaperimarkkinoiden valvojina. Termi yleisvalvonta puolestaan liitetään yleensä keskuspankkien tehtäviin rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin eli maksu- ja selvitysjärjestelmien valvojina. Keskuspankin makrovalvontatehtävä eroaa rahoitusvalvontaviranomaisten tehtävästä siinä, että se kohdistuu ensisijaisesti rahoitusmarkkinoihin ja -järjestelmiin ja että näkökulma on järjestelmäriskissä. Järjestelmäriskinäkökohdan lisäksi makrovalvonnassa kiinnitetään huomiota rahoitusmarkkinoiden tehokkuuteen. Suomen Pankin keskeiset tehtävät makrovalvonnassa ovat rahoitusmarkkinoiden säännöllinen seuranta ja analyysi sekä osallistuminen valvonnan ja sääntelyn kehittämiseen. Analyysissa keskitytään rahoituskäyttäytymiseen, rahoitustoimialan instituutioihin sekä markkinoiden kehitykseen vakaus- ja tehokkuusnäkökulmasta. Suomen Pankki on mukana rahoitusmarkkinoiden kehittämisessä osallistumalla kotimaiseen lainvalmisteluprosessiin, toimimalla yhteistyössä markkinaosapuolten kanssa, laatimalla tutkimuksia ja selvityksiä sekä välittämällä näiden tuloksista tietoa muille viranomaisille ja yleisölle. Makrovalvonnan pääpaino on kriisien ennakoinnissa ja ennaltaehkäisyssä. Vakavissa kriisitilanteissa Suomen Pankki osallistuu kriisinhallintaan yhteistyössä Rahoitustarkastuksen ja valtiovarainministeriön kanssa.

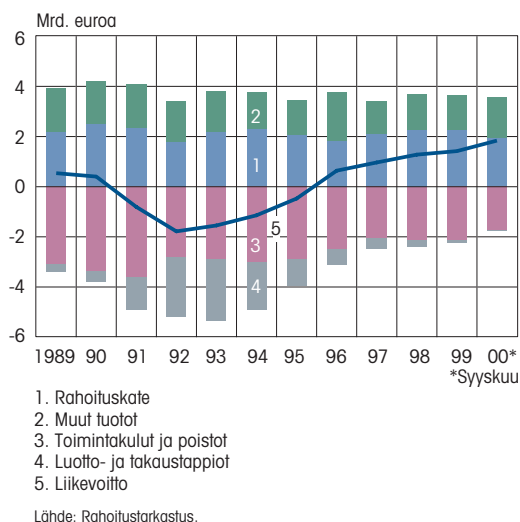
Bank og Kreditkasse yhdistyi Nordic Baltic Holdingiin. Ryhmittymän uudeksi nimeksi otettiin Nordea. Nordea-ryhmä on yksi maailman johtavia uuteen tekniseen tietämykseen perustuvien pankkitoimintojen kehittäjiä. Nordea-ryhmä tarjoaa asiakkailleen kaikki pankki- ja vakuutustoiminnan palvelut Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa.

Fuusioiden lisäksi pankit ovat käynnistäneet erilaisia yhteistyömuotoja muiden toimialojen yritysyhtymien kanssa. Näitä ovat esimer-

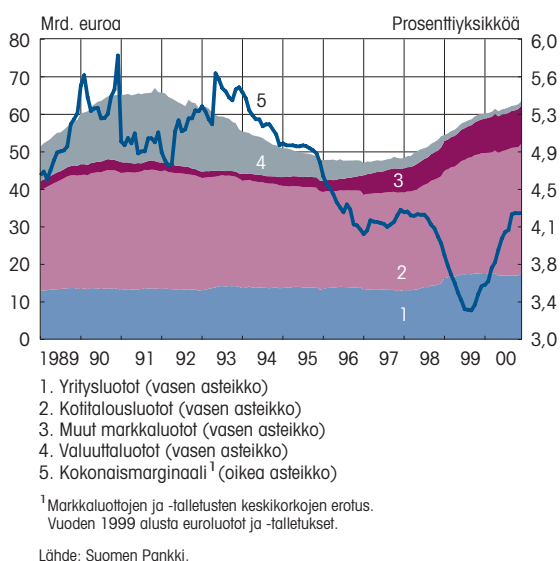
kiksi vakuutustoimialan ja kaupan yritykset. Rahoitustoimialan yhä kiihtyvä rakennemuutos asettaakin rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan kehittämislle huomattavia haasteita sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Kiinnitysluottopankkien toiminnan laajentuminen luo edellytykset sellaisille rakennemuutoksille, jotka vähentävät asunto- ja kiinteistörahoituksen riippuvuutta lyhytaikaisista markkinakoroista ja talletuksista. Vuoden 2000 aikana Suomeen perustettiin kaksi uuden

Kuvio 32.
Talletuspankkikonsernien tulos

Kuvio 33.
Talletuspankkien luottokanta ja kokonaismarginaali

kiinnitysluottopankkilain mukaista luottolaitosta, OP-Asuntoluotto-pankki ja Suomen Asuntoluotto-pankki.

Kilpailu asuntorahoituksessa on Suomessa muuttumassa myös siksi, että asuntorahoitusmarkkinoilla aloitti vuoden 2000 lopulla toimintansa useassa maassa toimiva EuropeLoan Bank, joka tarjoaa

asuntolainoja ainoastaan Internetin kautta. Tämä pankki toimii Belgiasta, ja vuoden lopussa sillä oli Suomen lisäksi toimintaa Belgiassa, Hollannissa, Ruotsissa ja Saksassa.

Leonian ja Suomen Postin pitkään jatkunut yhteistyö pankkipalvelujen tarjoamisessa postin konttoriverkoston kautta päättyi

vuoden 2000 lopussa. Valtioneuvosto perui Yrityspankki Skopin toimiluvan pankin anomuksesta vuoden 2000 lopussa.

Ulkomaisten pankkien markkinaosuus ei Suomessa yrityslaina-markkinoita lukuun ottamatta muuttunut vuoden 2000 aikana merkittävästi. Pankkiluotoista ulkomaisten pankkien markkinaosuus oli vuoden 2000 lopussa runsaat 5 % ja talletuksista noin 2 %. Yritysluottoja ulkomaisten pankkien Suomessa toimivat sivukonttorit ovat markkinoineet voimakkaasti, ja ulkomaisten pankkien osuus yritysluottomarkkinoilla on kasvanut noin 11 prosenttiin.

Pankkien kannattavuus ja tehokkuus

Epävarmuus Yhdysvaltojen talouden suunnasta heikensi loppuvuodesta myös pankkitoimialan näkymiä. Huoli Yhdysvaltojen pankkisektorin tilasta kasvoi, kun maan yrityssektorin kannattavuus heikentyi ja konkurssit lisääntyivät. Tämä vuorostaan kasvatti pankkien luottotappioita. Useilla suurilla yhdysvaltalaisilla pankeilla oli lisäksi telekommunikaatioalan yrityksiin kohdistuvia riskejä. Yhdysvaltalaiset pankit olivat luottaneet sekä kotimaisia että eurooppalaisia telealan yrityksiä huomattavassa määrin.

Euroopan pankkisektori oli keskimäärin hyvässä kunnossa. EU-alueen pankkien luotonanto lisääntyi vuonna 2000 edelleen ripeästi eli noin 10 % vuositasolla. Maiden kehityksessä oli kuitenkin huomattavia eroja. Esimerkiksi Saksassa ja Ranskassa luotonannon

kasvuvauhti pysyi maltillisena, kun sen sijaan Etelä-Euroopassa, Irlannissa ja Hollannissa luottokanta kasvoi vuonna 2000 ripeästi.

Suomen pankkisektorin kannattavuus oli vuonna 2000 erinomainen. Hyvä kehitys perustui rahoituskatteen ja muiden tuottojen voimakkaaseen kasvuun. Markkinakorkojen nousun myötä luotto- ja talletuskorkojen välinen ero kasvoi, mikä paransi pankkien rahoituskatetta etenkin vuoden ensimmäisellä puoliskolla (kuvio 32).

Odotettu talletuskilpailun kiristyminen ei vielä näkynyt kokonaismarginaalin pienenemisenä (kuvio 33).

Rahoituskatteet kasvoivat vuonna 2000 lähes viidenneksen edellisvuotisesta. Palkkiotuottojen voimakas lisäys johtui siitä, että maksuliikenteen ja omaisuudenhoidon palkkiotuotot kasvoivat nopeasti. Myös arvopaperikaupan palkkiotuotot säilyivät varsin hyvinä, vaikka vähenivätkin loppuvuonna.

Pankkien luotonannon kasvu hidastui vuonna 2000 selvästi. Sektorikohtaisia eroja kehityksessä kuitenkin oli. Kotitalouksien luottokanta kasvoi edelleen melko nopeasti eli runsaat 8 %. Korkojen nousu hidasti asuntoluottokannan kasvua, mutta silti pankkien asuntoluotot kotitalouksille lisääntyivät vuoden 2000 aikana 10,6 %.

Pankkitalletusten verottomuuden päättyminen vuoden 2000 kesäkuussa aiheutti kotitalouksien tekemien talletusten määrän lievän vähenemisen. Vaikka talletusten keskimääräinen korko nousi vuoden 2000 aikana noin 0,70 prosenttiyksikköä, suuntautuivat suomalaiset kotitaloudet säästämiseen lisääntyvässä määrin sekä sijoitus-

rahastoihin että vakuutussäästämiseen. Pankit markkinoivat aktiivisesti sekä rahasto- että vakuutussäästämistä, ja tämä näkyi suurten pankkien omistamien rahastojen ja henkivakuutusyhtiöiden markkinaosuuden kasvuna.

Arvopaperimarkkinat

Arvopaperimarkkinoiden rakenteelliset muutokset

Euroopan arvopaperimarkkinat ovat voimakkaassa murrosvaiheessa. Pörssi- ja selvitystoiminnassa suunnitellaan tai valmistellaan merkittäviä hankkeita, jotka toteutuessaan saattavat muuttaa markkinoiden rakennetta voimakkaasti. Sekä pörssien että selvityskeskusten yhdistymis- tai liittoutumishankkeita on meneillään lukuisia. Keväällä julkistettu Frankfurtin ja Lontoon pörssien yhdistymishanke ei kuitenkaan toteutunut. Ensimmäinen merkittävä askel eurooppalaisten pörssien yhdistymisessä otettiin syyskuussa 2000, kun Amsterdamin, Brysselin ja Pariisin pörssit yhdistyivät uudeksi Euronext-pörssiksi. Vireillä on myös maailmanlaajuisia yhdistymishankkeita. Kesäkuussa 7 suurta pörssiä eli New Yorkin, Australian, Hongkongin, Meksikon, Sao Paolon, Tokion ja Toronton pörssi sekä Euronext-pörssi Euroopasta julkisivat yhteistyöhankkeensa, jonka tavoitteena on yhdistää näiden pörssien kaupankäyntijärjestelmät ja käynnistää maailmanlaajuinen, ympäri vuorokauden avoinna oleva kaupankäyntiverkosto.

Perinteisten kauppapaikkojen lisäksi arvopaperimarkkinoille on

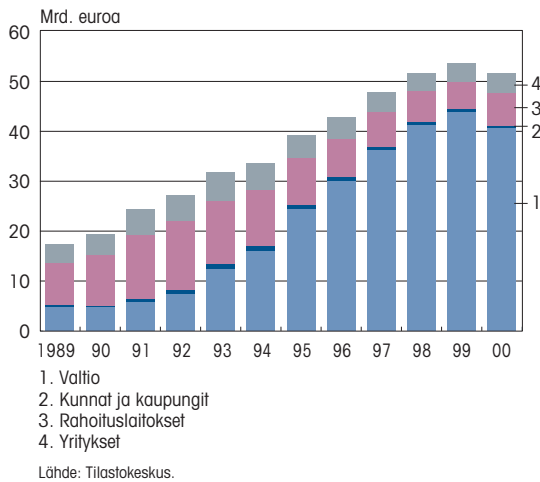
tullut tai tulossa lukuisia sähköisiä kauppapaikkoja tai kaupankäyntijärjestelmiä. Internet-välitteinen kaupankäynti ja emissiot ovat nopeasti valtaamassa alaa arvopaperimarkkinoilla. Suomessa Helsingin Pörssi ja useat välittäjät ovat ryhtyneet kehittämään toimintojaan uuden tekniikan vaatimusten mukaisiksi. Internet-välitteistä osakekaupankäyntiä suosivat erityisesti piensijoittajat. Internet-kaupankäynnin osuus Helsingin Pörssin osakevaihdon kokonaisvolyymistä jäi vuonna 2000 kuitenkin muutama prosenttiin.

Euroopan arvopaperimarkkinoiden yhdentymisen on muuttamassa sijoittajien käyttäytymistä. Erityisesti institutionaaliset sijoittajat järjestelivät salkkunaan uudelleen nopeaan tahtiin. Vuonna 2000 sijoitusrahastojen kasvu euroalueella oli ripeää. Nopeimmin kasvoivat kansainvälisille osakemarkkinoille sijoittavat osakerahastot.

Yksityissijoittajien näkökulmasta arvopaperimarkkinoiden yhdentymisen on kuitenkin käynnistynyt huomattavasti hitaammin. Verotuksen ja sääntelyn erot sekä tasapuolisen informaation saannin vaikeus ovat osaltaan hidastaneet yksityissijoittajien kansainvälisten sijoitusten kasvua. Maiden välisen kaupankäynnin ja selvityksen varsin huomattavat kustannukset hidastavat piensijoittajien sijoituksia muiden maiden arvopaperimarkkinoille.

EU-maiden kansallisten arvopaperikeskusten yhteistyöjärjestö (ECSDA) julkisti lokakuussa arvopaperien maiden välisen selvityksen standardit, joilla pyritään tukemaan kaupankäynnin selvityksen ja omaisuudenhoidon tapahtumien

Kuvio 34.
Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkolainojen kanta

automaattista käsittelyä. Tavoitteena on samalla vähentää näiden toimintojen kustannuksia. Standardien käyttöönotto helpottaa myös eri arvopaperikeskusten välisten linkkien käyttöönottoa.

Suomen arvopaperimarkkinoiden kannalta merkittävin muutos oli lokakuussa voimaan tullut laki osakkeita käsittelevien arvo-osuusrekisterien keskittämisestä Suomen Arvopaperikeskukseen (APK). Rekisterien keskittäminen oli välttämätöntä Suomen arvopaperimarkkinoiden kilpailukyvyyn kannalta, sillä keskitetty arvo-osuusjärjestelmä mahdollistaa säilytys- ja selvitysjärjestelmien ja koko arvo-osuusjärjestelmän jatkokehityksen.

Kilpailun kiristyminen on näkynyt kauppapaikkojen ja selvitysjärjestelmien toiminnassa jo monin tavoin. Useat eurooppalaiset pörssit ovat ryhtyneet selvittämään kauppapaikkojen muuttamista listatuiksi osakeyhtiöiksi. Myös HEX-konsernin hallitus päätti ke-

säkuussa 2000 käynnistää selvityksen yhtiön listautumismahdollisuuksista.

Arvopaperimarkkinoiden kehitys vuonna 2000

Euron käyttöönotto on vauhdittanut euromääräisten joukkolainojen liikkeeseenlaskuja jo parin vuoden ajan. Emissiot ovat markkinoiden laajenemisen myötä lisääntyneet, ja markkinoille on tullut uusia liikkeeseenlaskijoita. Erityisesti tilanteesta ovat hyötäneet yritykset ja rahoituslaitokset, jotka ovat voineet laskea lainojaan liikkeeseen suppeiden kotimarkkinoiden sijasta aikaisempaa laajemmalle markkina-alueelle. Euromääräisten joukkovelkakirjojen suurimpia liikkeeseenlaskijoita olivat edelleen valtiot. Niiden osuus markkinoista oli 46 %. Kiinteistövakuudellisten joukkolainojen liikkeeseenlaskujen vähenemisestä huolimatta rahoituslaitosten osuus oli 35 %. Teleope-

raattoreiden rahoitustarpeiden kasvun vuoksi yrityssektorin liikkeeseenlaskut euromääräisillä joukkolainamarkkinoilla lisääntyivät edellisvuotisista.

Valtion budjettilyijäämä vaikutti vahvasti Suomen joukkolainamarkkinoihin. Lainakanta alkoi vuonna 2000 supistua, kun valtion lainakanta pieneni lähes 7 % hyvän verokertymän ja omaisuuden myynneistä kertyneiden tulojen kasvun ansiosta (kuvio 34). Lainakannan supistumisesta huolimatta valtion obligaatioiden bruttoemissiot lisääntyivät selvästi vuodesta 1999. Osasyynä tähän oli aiemmin liikkeeseen laskettujen lainojen muuntaminen pitempiäaikaisiksi lainoiksi. Vuonna 2000 valtio hankki rahoitusta obligaatiolainojen ohella 3 mrd. euron arvosta myös ns. syndikoitujen luottojen markkinoilta. Suomen lisäksi myös muutamat muut pienet euromaat ovat turvautuneet rahoituksen hankinnassaan vastaavaan rahoitusmuotoon.

Yritysten joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskut kotimaassa lisääntyivät jonkin verran, mutta emissioiden määrä oli edelleen pieni, vain vajaat 500 milj. euroa. Rahoituslaitosten joukkolainojen liikkeeseenlaskut sen sijaan kolminkertaistuivat. Pankkien varainhankinta joukkolainamarkkinoilta alkoi kasvaa.

Talletuskorkojen verottomuuden poistuminen kesäkuussa 2000 lisäsi kotitalouksien mielenkiintoa joukkolainasijoituksia kohtaan, ja kotitaloudet muunsivatkin pankkitalletuksia parempituottoisiksi joukkolainoiksi. Suurten pankkien emissioita niin kotimaassa kuin erityisesti kansainvälisillä pääoma-

markkinoilla tuki riskiluokitusten parantuminen.

Pitkään jatkunut kansainvälisten osakemarkkinoiden myönteinen kehitys muuttui voimakkaaksi epävarmuudeksi jo alkuvuodesta. Erityisesti Yhdysvalloissa yritysten tulosvaroitukset sekä öljyn hinnan nousu käänsivät osakekurssit laskuun. Tämä näkyi ennen kaikkea tietotekniikka- ja telekommunikaatioyritysten osakkeiden kurssien rajuna laskuna kaikkialla maailmassa. Yhdysvalloissa teknologiapörssi Nasdaqin osakekurssit laskivat vuoden aikana keskimäärin 39 %. Tietotekniikkayritysten osakkeiden vanavedessä pienehköille yrityksille tarkoitettujen ns. NM-listojen kurssit laskivat vuoden aikana voimakkaasti myös Euroopassa. Rajujen kurssimuutosten lisäksi osakemarkkinoille oli vuoden 2000 aikana tyypillistä se, että yritysten markkina-arvojen hajonta oli poikkeuksellisen suuri.

Pankkien osakekurssit nousivat vuoden 2000 aikana lähes kaikissa teollisuusmaissa. Loppuvuodesta ne kääntyivät kuitenkin useimmissa pörseissä laskuun, kun useiden suurten kansainvälisillä markkinoilla toimivien pankkien huomattavat luotot tietotekniikka- ja telekommunikaatioyrityksille ja sijoitukset näiden yritysten joukkolainoihin sekä riskipääomayrityksiin tulivat sijoittajien tietoon.

Tietotekniikkapainotteisessa Helsingin Pörssissä osakekurssien heilahtelut olivat vuoden 2000 aikana ennennäkemättömän suuria. Yleisindeksin suurin päivänousu ja päivälasku olivat molemmat lähes 16 %. Nämä suurimmat kurssimuutokset ajoittuivat Helsingin Pörssiä

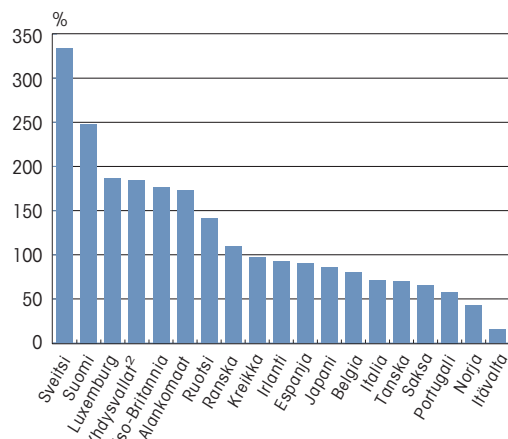
hallitsevan Nokian osavuosisaustusten julkistamispäivään. Voimakkaiden kurssivaihteluiden myötä päivänsisäinen kaupankäynti lisääntyi Helsingin Pörssissä selvästi. Tämä vaikutti osaltaan siihen, että osakevaihto kaksinkertautui 227 mrd. euroon. Osakevaihtoa paransi myös se, että Helsingin Pörssiin on tullut useita uusia etävälittäjinä toimivia kansainvälisiä pankkeja ja pankkiiriliikkeitä.

Osakevaihdon keskittyminen muutamaani yrityksiin jatkui edelleen. Nokian osuus koko Helsingin Pörssin vaihdosta kasvoi jo noin 67 prosenttiin, ja kymmenen vaihdetuimman yrityksen osuus osakevaihdosta oli runsaat 90 %. Osake-emissioiden määrä Helsingin Pörssissä lisääntyi vuonna 2000 uuteen ennätykseen, lähes 12 mrd. euroon. Suurin yksittäinen osake-emissio oli StoraEnson Consolidated Papers -yrityskauppaan liittynyt 8,6 mrd. euron emissio. Helsingin Pörssissä noteerattujen osakkeiden markkina-arvo oli vuoden lopussa

316 mrd. euroa. Markkina-arvo suhteessa BKT:hen oli vuoden 2000 lopussa edelleen teollisuusmaiden suurimpia (kuvio 35).

Kansainvälisten sijoittajien osuus Helsingin Pörssissä kasvoi edelleen vuonna 2000. Vuoden lopussa ulkomaisten sijoittajien hallussa oli runsaat 70 % listattujen yritysten markkina-arvosta (kuvio 36). Nettomääräisesti suomalaisia osakkeita myytiin ulkomaisille sijoittajille vuonna 2000 lähes 11 mrd. euron arvosta. Suomalaisen liikkeeseenlaskijoiden velkakirjoja myytiin niin ikään runsaasti ulkomaisille sijoittajille. Sekä rahamarkkinapapereiden että obligaatioiden myynnit lisääntyivät. Suomalaiset eläkerahastot myivät valtion obligaatioita huomattavia määriä ja ostivat muiden euromaiden vastaavia obligaatioita, kun ne muuttivat sijoitussalkkujensa maajakautta. Eläkerahastojen ja henkivakuutusyhtiöiden sijoituksesta jo noin kolmasosa oli hajautettu Suomen ulkopuoliselle euro-

Kuvio 35.
Pörssiosakkeiden markkina-arvon suhde BKT:hen¹
31.12.2000

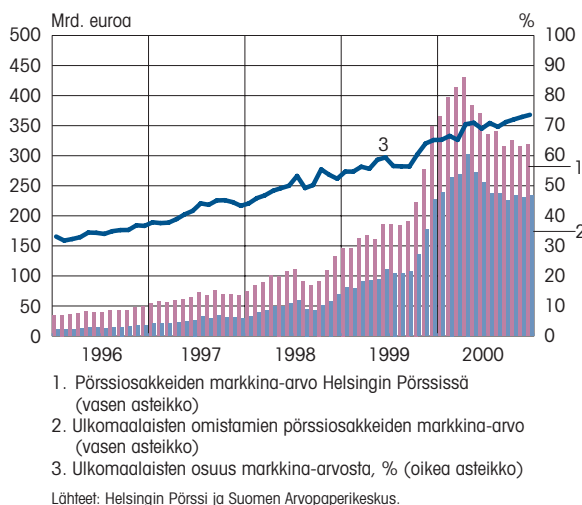

¹ BKT-luvut ovat Euroopan komission ennusteita.

² New York Stock Exchange ja Nasdaq.

Lähteet: International Federation of Stock Exchanges, Eurostat ja Suomen Pankki.

Kuvio 36.
Pörssiosakkeiden markkina-arvo ja ulkomaalaisomistus

alueelle. Suomalaisen työeläke-rahastojen sijoitukset olivat vuoden 2000 lopussa yhteensä vajaat 65 mrd. euroa, mistä lähes puolet oli sijoitettu joukkovelkakirjoihin ja kolmasosa osakkeisiin.

Suomessa rekisteröityjen sijoitusrahastojen koko kasvoi ripeästi vuonna 2000. Uudet rahastosijoitukset suuntautuivat ensisijaisesti kansainvälisille osakemarkkinoille sijoitaviin osakerahastoihin. Myös kotitalouksien suosiossa olevien yhdistelmärahastojen kasvu oli nopeaa. Rahastosijoittamisen suosio hiipui kuitenkin vuoden loppupuolella. Osasyynä tähän oli alkuvuodesta nopeasti kasvaneen vapaaehtoisen vakuutussäästämisen kasvun hiljeneminen. Sijoitussidonnaiset vakuutukset sijoitetaan arvopaperimarkkinoille usein sijoitusrahastojen kautta. Rahastopääomien kasvun myötä markkinoille tuli edelleen runsaasti uusia rahastoja. Perinteisten rahastotyyppien ohella markkinoille tuli useita erikoisrahastoja, kuten vipu- ja riski-

rahastoja. Markkinoille tuli myös indeksirahastoja, joiden sijoitukset noudattavat jonkin tunnetun osakeindeksin, kuten esimerkiksi Euro Stoxx 50 -indeksin koostumusta. Vuoden lopussa kotimaisissa rahastoissa oli varoja 13,5 mrd. euron arvosta (kuvio 37).

Suomen valtion viitelainojen päämarkkinatarkastusjärjestelmä muuttui monin tavoin, kuten edellisenäkin vuonna. Leonia Pankki vetäytyi järjestelmästä vuoden 2000 alusta. Evli Rahamarkkinat erosi järjestelmästä toukokuussa ja Nordic Baltic Holdingiin sulautunut Unibank syyskuussa. Uusia kansainvälisiä jäseniä järjestelmään tuli neljä, kun Barclays Capital, Deutsche Bank, Salomon Smith Barney sekä Merrill Lynch hyväksyttiin päämarkkinatarkastajiksi kesäkuussa.

Viitelainajärjestelmän päämarkkinatarkastajatoimikunnan puheenjohtajuus siirtyi Suomen Pankilta valtiokonttorille syyskuun 2000.

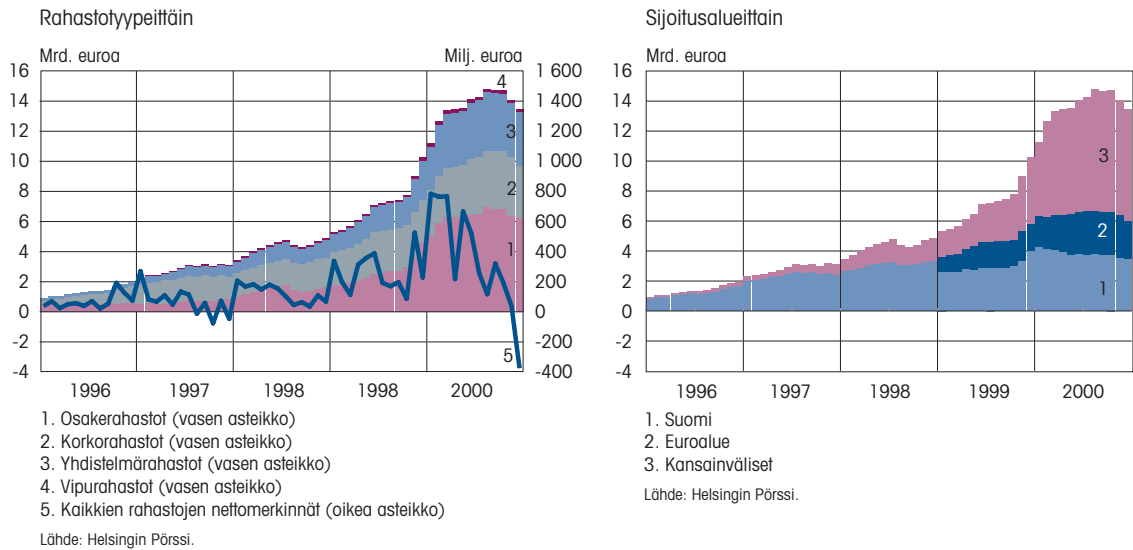
Helsingin Pörssin johdannais-sopimusten kaupankäynti on keskittynyt osakejohdannaisiin sen jälkeen, kun korkojohdannaisten kaupankäynti siirtyi Helsingin Pörssistä Eurexiin vuoden 1999 syksyllä. Vaihdetuimpien osakeoptioiden kaupankäynti siirtyi Helsingin Pörssistä Eurexiin tammikuussa 2000. Tästä seurasi, että HEXissä noteerattujen osakeoptioiden ja -termiinien kappalemääräinen vaihto väheni vuoden 2000 aikana runsaat 40 % edellisvuotista. HEXin kautta tehtyjen osakelinaussopimusten (LEX) vaihto sen sijaan lisääntyi lähes viidenneksen vuoden 2000 aikana. HEX aloitti kaupankäynnin listattuihin osakkeisiin kohdistuvilla warranteilla joulukuussa 2000.

Valvonnan ja sääntelyn kehittäminen

Kansainvälinen sääntely ja valvonta

Luottolaitosten vakavaraisuussääntelyn uudistus on edennyt kevään 2000 konsultointikierroksen jälkeen, ja Baselin pankkivalvontakomitea antoi lopulliset suositukset vuodenvaihteessa 2000–2001. EU:n vastaava ehdotus, joka noudattaa pitkälti samoja linjoja kuin Baselin komitean ehdotus, annettiin toiselle lausuntokierrokselle samoihin aikoihin. Tämä lausuntokierros päättyi kevään 2001 aikana, ja lopulliset ehdotukset on tarkoitus julkistaa kesällä 2001. Uusi vakavaraisuussääntelyä koskeva lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan kansallisesti EU-maissa vuoden 2004 alusta. EU:ssa val-

Kuvio 37.
Suomessa rekisteröidyt sijoitusrahastot

misteluprosessia koordinoi komission pankkialan neuvoo-antava komitea, jossa Suomen Pankilla on edustus samoin kuin Rahoitustarkastuksella ja valtiovarainministeriöllä.

Baselin komitean ehdotuksessa on kolme pääperiaatetta, joiden varaan pankkien vakavaraisuuden sääntelyn ja valvonnan tulisi perustua. Nämä ovat minimipääomavaatimusten tarkistaminen, pankkivalvontaprosessin vahvistaminen sekä ns. markkinakurin edellytysten parantaminen. EU:n ehdotus pitää kansainvälisen yhdenmukaistamisen ohella tärkeänä myös sitä, että vakavaraisuusäännöksiä kehitetään siten, että ne soveltuvat niin laajaa pankkitoimintaa harjoittaviin pankkeihin kuin myös pieniin pankkeihin ja sijoituspalveluyrityksiin.

Alexandre Lamfalussyn johtama, Ecofin-neuvostolta toimeksi antonsa saanut työryhmä julkisti marraskuussa Euroopan arvopaperimarkkinoiden sääntelyn kehittä-

mistä koskevan väliraporttinsa. Raportissa suositeltiin mm. EU:n sääntelyprosessin nopeuttamista sekä uuden arvopaperikomitean perustamista EU:hun. Työryhmän loppuraportti valmistui helmikuussa 2001.

Euroopan komission arvopaperivalvojen työryhmä julkisti syyskuussa mietintönsä markkinoiden hyväksikäytön estämiseen pyrkivän direktiivin sisällöstä. Direktiivin tarkoituksena on mm. määritellä markkinoiden manipulointi. Työryhmä arvioi myös yhteistyömuotoja, vastuunjakokysymyksiä sekä markkinoiden manipuloinnin estämisen keinoja.

Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin yhdessä vuonna 1999 käynnistämän Financial Sector Assessment Programin mukaisesti vuoden 2000 aikana arvioitiin useiden kehittyneiden ja kehittyvien talouksien rahoitussektoreiden vahvuuksia, heikkouksia ja riskejä. Suomea arvioidaan vuonna 2001.

G7-maiden valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat perustivat vuonna 1999 yhteistyöelimen (Financial Stability Forum), jonka tarkoituksena on kansainvälisten rahoitusmarkkinakysymysten käsittely. Tämä elin julkisti vuoden 2000 aikana useita laajoja raportteja, joissa käsiteltiin rahoitusmarkkinoita vakauden, tehokkuuden ja toimivuuden näkökulmasta. Yhteistyöelimen talletussuojaa käsittelevä työryhmä pyysi vuonna 2000 arvion Suomen silloisen talletussuojan toimivuudesta pankkikriisin aikana sekä talletussuojaa koskevasta uudesta lainsäädännöstä ja sen toimivuudesta.

Kotimainen rahoituslainsäädäntö ja valvonta

Uusi kiinnitysluottopankkilaki tuli voimaan vuoden 2000 alussa. Lakia sovelletaan toimintaan, jossa luottolaitos laskee liikkeeseen tässä

laissa tarkoitettuja kiinnitys- ja julkisyhteisövakuudellisia joukko-velkakirjalainoja, sekä myöntää näin hankituista varoista vakuudellisia luottoja yleisölle. Sijoittajan etuoikeuteen liittyviä lainkohtia korjattiin lain voimaantulon jälkeen, ja nämä muutokset tulivat voimaan vuoden 2001 alusta.

Laki Postipankista annetun lain kumoamisesta tuli voimaan toukokuun 2000 alussa. Aiempi laki sisälsi mm. säännöksiä, jotka liittyivät Leonia Pankin oikeuteen ja velvollisuuteen hoitaa valtion maksuliikettä, sekä säännöksiä Suomen Postin konttorien käyttämisestä Leonia Pankin liiketoiminnassa.

Vuoden 2000 alussa voimaan tulleella verolain muutoksella uudistettiin talletusten korkotulojen verokohtelua. Kaikkien talletusten korkotulot asetettiin veronalaisiksi 1.6.2000 alkaen.

Valtiovarainministeriön syksyllä 1999 asettama pankkipalvelutyöryhmä päätti työnsä joulukuussa 2000. Työryhmän tehtävänä oli selvittää takaisinmaksettavien yleisövarojen vastaanottamista, maksujenvälityksen sääntelyn tarvetta sekä tehdä ehdotus sähköisen rahan liikkeeseenlaskua koskevan direktiivin toimeenpanosta. Työryhmä antoi esityksensä tammikuussa 2001. Esityksen mukaan luottolaitoslakia tulisi muuttaa siten, että yrityksille annetaan rajoitetusti mahdollisuus ottaa yleisöltä vastaan takaisinmaksettavia varoja. Työryhmä esitti maksujenvälityksen sääntelyä siten, että tämä välitys sallittaisiin koko laajuudessaan vain luottolaitoksille, joita olisivat talletuspankit, maksuliikkeyhteisöt sekä muut luottoyhteisöt. Lisäksi työryhmä esitti, että pankkipalvelujen ulkoistamisesta säädettäisiin

suoraan luottolaitoslaissa. Suomen Pankki osallistui pankkipalvelutyöryhmän työhön.

Valtiovarainministeriö teki loppusyksystä aloitteen Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston yhdistämisestä sekä koko rahoitussektoria koskevan lainsäädännön valmisteluvastuun keskittämisestä yhteen ministeriöön. Lainsäätteen vakuutustoiminnan lainsäädännön valmistelu jäisi kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön. Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli ehdotusta joulukuussa 2000 ja tammikuussa 2001 sekä siirsi asian jatkovalmistelun valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kansliapäälliköille.

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia osaltaan maksu- ja selvitysjärjestelmien luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua näiden järjestelmien kehittämiseen. Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) jäsenenä Suomen Pankki pyrkii edistämään myös euroalueen maksu- ja selvitysjärjestelmien moitteetonta toimintaa sekä yleensä myötävaikuttamaan euroalueen rahoitusjärjestelmän vakauteen. Näiden tehtävien toteuttamiseksi Suomen Pankki harjoittaa maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvontaa, tarjoaa maksujärjestelmäpalveluita sekä osallistuu niin maksu- ja selvitysjärjestelmien kehittämiseen kuin niitä koskevan lainsäädännön kehittämiseen.

Toimintaympäristön muutoksia vuonna 2000

Suomen Pankki osallistui vuoden 2000 aikana aktiivisesti maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvontaan ja sen kehittämiseen EKPJ:ssä. EKP:n neuvosto hyväksyi vuoden aikana maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitean valmisteleman yleisen valvontapolitiikan¹ periaatteet, jotka koskevat sekä kotimaisia että maasta toiseen suoritettavia maksu-

ja välittäviä järjestelmiä. Valvontapolitiikkakäsitteet liittyvät mm. rahapolitiikan tehokkaaseen toteuttamiseen, rahoitusmarkkinoiden vakauteen, kilpailun tasapuolisuuteen sekä maasta toiseen maksettaviin maksuihin EU:n sisällä ja kolmansien maiden kanssa.

Hajautetut markkinat ja järjestelmät on Euroopassa yleisesti todettu kalliiksi. Maksu- ja selvitysjärjestelmien toimintaympäristön keskeisiä muutostrendejä ovat tietotekniikan hyödyntäminen ja järjestelmien yhä tiiviimpi integroituminen sekä kansallisten rahoitusmarkkinoiden entistä laajempi avautuminen. Teknisesti mahdollisuuksia yhtenäisiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin olisi, mutta käytännössä eri palvelujen tarjoajilla on suuria vaikeuksia mukautua uusiin vaatimuksiin mm. kansallisten taloudellisten intressien, kulttuurierojen, suurten kertaluonteisten investointien, juridisten yms. ongelmien takia.

Teknisten mahdollisuuksien ja hajautuneiden markkinoiden välisen ristiriitan oli silmiinpistävin kansainvälisillä pääomamarkki-

¹ Tarkempia tietoja valvontapolitiikasta löytyy julkaisusta Role of the Eurosystem in the field of payment systems oversight (<http://www.ecb.int/pub/pdf/paysysover.pdf>) sekä sen epävirallisesta suomenkielisestä käännöksestä (<http://www.bof.fi/env/emu/fin/ekppr/yleisv.pdf>).

Kehikko 2. Yleisvalvonta

Suomen Pankki pyrkii varmistamaan, että maksu- ja selvitysjärjestelmiin liittyvät riskit pysyvät hyväksyttävän suuruisina. Tätä toimintaa kutsutaan yleisvalvonnaksi (oversight). Maksu- ja selvitysjärjestelmien yleisvalvonnan oikeudellisena perustana ovat Suomen Pankista annetussa laissa (214/1998) keskuspankille asetetut tehtävät ja tavoitteet. Keskuspankin tehtävänä onkin valvoa nimenomaan maksu- ja selvitysjärjestelmäkokonaisuuksia. Yksittäisten osapuolien riskien valvonta sen sijaan kuuluu Rahoitustarkastukselle.

Rahoitusmarkkinoiden yhden sektorin tai osapuolen ongelmat voivat levitä maksu- ja selvitysjärjestelmien kautta nopeasti koko rahoitusjärjestelmään ja heikentää merkittävästi rahoitusmarkkinoiden toimivuutta (järjestelmäriski). Vaarana on myös riskien ja ongelmien siirtyminen maasta toiseen kansainvälisten maksujärjestelmien kautta. Häiriöiden ja niiden leviämisen ennaltaehkäisemiseksi Suomen Pankki kehittää yhdessä Rahoitustarkastuksen kanssa rahoitussektorin riskien hallintaa.

Yleisvalvonnan päätavoitteena on estää järjestelmäriskin toteutuminen (vakaustavoite). Tähän pyritään erityisesti riskien leviämistä rajoittavien esteiden ja valvonnan avulla. Lisäksi yleisvalvonnan kannalta on tärkeää, että järjestelmiin pääsyn ehdot ovat avoimia ja tasapuolisia kilpailun edistämiseksi (tehokkuustavoite) ja että järjestelmät toimivat vakaalla oikeudellisella pohjalla (luotettavuustavoite).

Yleisvalvonta tukee rahapoliittisten operaatioiden tehokasta toteuttamista. Se myös tukee maksujärjestelmien vakautta ja luotettavuutta ja edistää sisämarkkinoiden toimintaa. Yleisvalvontayhteistyötä tehdään EKPJ:ssä maksu- ja selvitysjärjestelmäkomiteassa ja sen työryhmissä.

noilla, jossa selvitysriskit tulivat osakekaupan volyymien kasvaessa aiempaa selvemmin esiin. Euroopan pörssit yrittivät vuoden aikana monin tavoin tehostaa kaupankäyntiä ja kauppojen selvitystä. Tällaisia yrityksiä olivat kauppapaikkojen väliset fuusiopyrkimykset, joista kuitenkin vain Euronext-projekti eteni odotusten mukaisesti. Myös selvitysjärjestelmien toiminnan tehostamiseksi ehdotettiin

useita uudistuksia, mutta niiden arvioiminen ja toteuttaminen vaatii vielä merkittävästi aikaa.

Pörssikaupankäynnin kansainvälistymisen myötä mm. HEX-konserni on todennut pörssikauppojen selvityksen tärkeyden markkinoiden toimivuuden kannalta. HEX ja Suomen Arvopaperikeskus (APK) aloittivat selvityksen uudistamisen. Sen toteutus riippuu kuitenkin konsernin mahdollisista

kansainvälisistä yhteistoimintahankkeista.

Euroopan komission ja EKP:n laatimista raporteista kävi ilmi kansalaisten tyytymättömyys kalliiseen ja hitaaseen maksujenvälitykseen EU-alueella. Tästä syystä pankkien yhteistyöelin EBA (Euro Banking Association) loi vaihtoehdon kirjeenvaihtajapankkiverkoille aloittamalla marraskuussa ns. STEP 1 -palvelun, joka tarjoaa pienten, maasta toiseen suoritettavien maksujen välitystä.

Kilpailu on alkanut kiristyä myös suurten maksujen välityksessä. Näin EKPJ on joutunut entistä enemmän miettimään TARGETin kehittämistä. TARGETin rakentamiseen ja toimintaperiaatteisiin kuitenkin liittyy monia hankalia kysymyksiä ja näkökantaeroja, joiden ratkaiseminen vie aikaa.

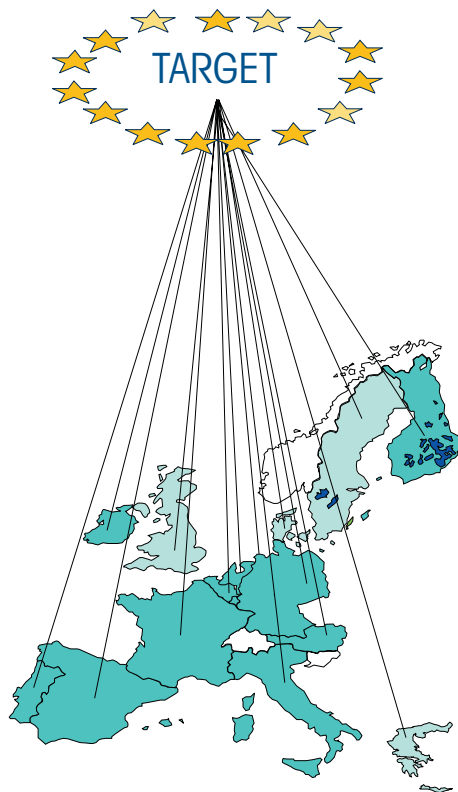
Elektroninen maksaminen ja sen yleisyys on Suomessa maailman huippuluokkaa, ja kehitys tällä alalla jatkuu nopeana. Pankkifuusioiden myötä vastaava kehitys laajennee myös muihin Pohjoismaihin ja lähi-alueille. Suomessa tuotiin markkinoille myös maailman ensimmäinen WAP-pohjainen arvopaperivälityspalvelu vuoden 2000 alussa.

Sekkitilijärjestelmä ja TARGET

Kansallisen maksuliikenteen katteensiirtoihin liittyvien riskien minimoimiseksi Suomen Pankki tarjoaa sekkitilijärjestelmäpalveluja pankkien ja selvityskeskusten katteensiirtoja varten. Sekkitilijärjestelmän liittäminen vuoden 1999 alusta osaksi TARGETia mahdollistaa turvallisen pankkien välisen katteensiirron koko euroalueella ja

Kuvio 38.

TARGET – Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system

- Euroalueen 11 keskuspankkia + Euroopan keskuspankki + 4 muuta kansallista EU-keskuspankkia
- Kreikasta kahdestoista euroalueeseen liittynyt EU:n jäsenvaltio 1.1.2001
- Yli 5 000 tilinhaltijaa kansallisissa RTGS-järjestelmissä
- Reaaliaikainen bruttomaksujärjestelmä kaikille euromääräisille tilisiirroille EU:n alueella
- Järjestelmä avoinna 8.00–19.00 Suomen aikaa
- Mahdollisuus tavoittaa lähes kaikki EU:n alueella toimivat luottolaitokset
- 40 000 maasta toiseen suoritettua maksua päivässä

Lähde: Euroopan keskuspankki.

tukee siten pankkeja niiden tarjoamissa maksujenvälityspalveluissa (kuvio 38).

Vuoden 2000 aikana sekkitilijärjestelmässä välitettiin yhteensä keskimäärin 1 760 maksua päivässä. Yhteisarvoltaan nämä maksut olivat noin 18 mrd. euroa. Maksujen kappalemäärä kasvoi 1 prosentin ja arvo 8 % verrattuna vuoden 1999 maksuihin. Arvolla mitattuna kaksi kolmasosaa sekkitilijärjestelmän maksuista oli maasta toiseen suoritettuja TARGET-maksuja. Kappalemäärällä mitaten sen sijaan suurin osa (55 %) maksuista oli kotimaisia (kuvio 39).

Koko TARGET-järjestelmässä suoritettiin vuonna 2000 maasta toiseen 40 000 maksua päivässä, ja

näiden maksujen yhteisarvo oli 430 mrd. euroa. TARGET-maksujen keskimääräinen arvo on pienentynyt jatkuvasti. Tämä johtuu siitä, että osuuttaan ovat kasvattaneet asiakasmaksut, joiden keskikoko on pienempi kuin pankkien välisten maksujen. Vuonna 2000 asiakasmaksuja oli kappalemääräisesti noin 34 %.

TARGET-järjestelmä oli arvolla mitaten selvästi käytetympi kuin muut eurooppalaiset maasta toiseen maksuja välittävät maksujärjestelmät. TARGET on tehostanut suurten maksujen välitystä euroalueella, ja suuriin maksuihin liittyvät riskit ovat vähentyneet. TARGETin käytettävyyttä ja toimintavarmuutta on kuitenkin vielä parannettava, sillä toiminnalliset häiriöt haittasi-

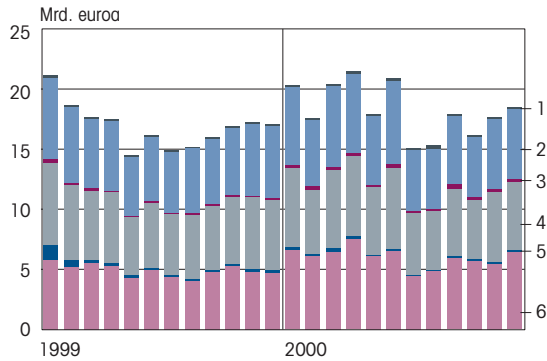
vat vuoden aikana jonkin verran TARGETin käyttöä.

Suomessa toimivien pankkien likviditeettitilanne jatkui erittäin hyvänä, eikä sekkitilijärjestelmässä ollut mainittavasti katteen puutteesta johtuvia jonoja. Vuoden 2000 lopussa pankkien sekkitilimiittien yhteenlaskettu arvo oli noin 4,7 mrd. euroa. Limiittien keskimääräinen käyttöaste pysyi alhaisena (kuvio 40).

EKP:n neuvosto muutti TARGETin suuntaviivoja 3.10.2000. Tämä aiheutti muutoksia Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän sääntöihin. Uudet säännöt tulivat voimaan 1.1.2001. Keskeisin muutos on TARGET-korvausjärjestelmän sisällyttäminen osaksi sääntöjä.

Kuvio 39.
Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

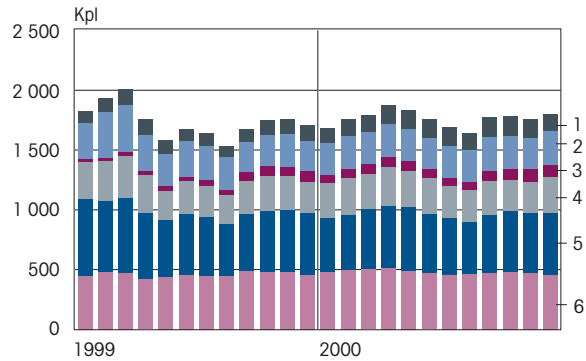
Arvo keskimäärin päivässä

1. Saapuvat TARGET-asiakasmaksut
2. Saapuvat TARGET-interbankmaksut
3. Lähtevät TARGET-asiakasmaksut
4. Lähtevät TARGET-interbankmaksut
5. Lorumaksut
6. Muut RTGS-maksut sekä SP:n ja tilinhaltijoiden väliset maksut

Lähde: Suomen Pankki.

Lukumäärä keskimäärin päivässä

Korvausjärjestelmässä on määritelty perusteet, joiden mukaan TARGET-järjestelmän mahdollisten toimintahäiriöiden aiheuttamat taloudelliset menetykset korvataan. Järjestelmää sovelletaan euroalueen RTGS-järjestelmiin ja alueen ulkopuolisten kansallisten keskuspankkien euromääräisiin RTGS-järjestelmiin.

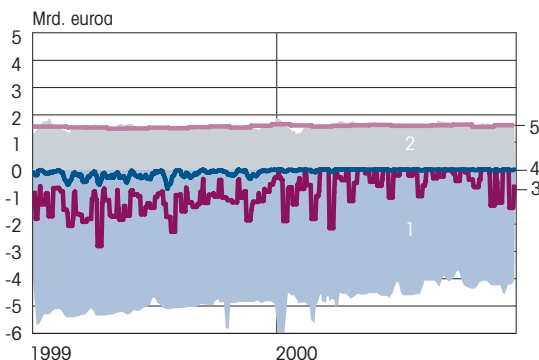
EKP:n neuvosto päätti, että TARGETin aukioloajat pidetään vuonna 2001 muuttumattomina lukuun ottamatta järjestelmän kiinnipitoa vuoden viimeisenä päivänä². Kiinnipidolla pyritään helpot-

² Aukioloajat löytyvät osoitteesta <http://www.bof.fi/env/emu/fin/ekppt/000525target.htm>.

tamaan käteisen euron sujuvaa käyttöönottoa vuoden 2002 alusta.

Vuoden 2000 aikana EKPJ kävi laajoja keskusteluja TARGET-järjestelmän kehittämisestä. Keskeisiä kysymyksiä olivat järjestelmän mahdollinen keskittäminen ja automatisointi tehokkuuden lisäämiseksi. Kustannusvastaavuuskysymys todettiin erityiseksi ongelmaksi kansallisten keskuspankkien välillä. Konkreettisesti järjestelmää kehitettiin vuonna 2000 ottamalla marraskuussa käyttöön uusi ohjelmaversio. Tilinhaltijasovelluksen uusi versio otettiin käyttöön alkuvuonna 2001.

Kuvio 40.
Suomalaisten pankkien vähimmäisvarantotalletukset ja päivänsisäiset sekkitililimiitit

1. Limiitit yhteensä¹
2. Sekkitilien päivän loppusaldojen liukuva kuukausikeskiarvo
3. Limiittien maksimikäyttö²
4. Limiittien keskimääräinen käyttö¹
5. Vähimmäisvarantotalletukset yhteensä

¹ Viiden päivän liukuva keskiarvo.
² Viiden päivän liukuva maksimi.

Lähde: Suomen Pankki.

Muiden kotimaisten maksujärjestelmien kehitys

Kaikki merkittävät Suomessa toimivat pankit ovat mukana pankkien maksuliikennesopimuksessa, jolla säädellään pankkien välistä maksujen välitystä pankkien maksujärjestelmässä (PMJ) ja ns. POPS-järjestelmässä (pankkien on line -pika-

siirrot ja sekrit). POPS-järjestelmässä välitettävien maksujen katteen-siirrossa ei vuonna 2000 tapahtunut muutoksia. Sen sijaan aamuisin suoritettavat ns. PMJ-katekirjaukset korvattiin vuoden 2000 keväällä aamuyöstä automaattisesti käynnistytävällä katekirjausajolla. Yökatekirjauksen käyttöönotto vähensi pankkien keskinäisiä vastapuoliriskejä, sillä pankit kirjaavat muista pankeista tulleet hyvitykset eteenpäin omille asiakastileilleen vasta katekirjausajon jälkeen. Iltapäivä-clearingissä näin tehtiin jo aiemmin. Järjestelmä tarkastaa kaikkien clearingiin osallistuvien sekkitilien katteiden riittävyyden ennen katekirjausten suorittamista sekkitileille. Yökatekirjausten päiväkeskiarvo vuonna 2000 oli 440 milj. euroa, mikä on yli kolminkertainen verrattuna iltapäiväkatekirjauksiin (130 milj. euroa).

Avant-rahakorttijärjestelmää ja pankkiautomaatteja ylläpitää Automatia-yhtiöt, jonka suuret pankit omistavat. Sähköisen eli elektronisen korttirahan käyttö oli vuoden 2000 aikana edelleen suhteellisen vähäistä. Suomen Pankki seurasi elektronisen rahan käytön ja sääntelyn edistymistä ja osallistui sääntelystä käytävään keskusteluun sekä Suomessa että EKPJ:n ja EU:n piirissä.

Euroalueen yksityiset suurten maksujen järjestelmät ja valuuttakauppojen selvitys

European Banking Associationin ylläpitämä Euro 1 on EU:n laajuisen suurten ja keskisuurten maksujen euromääräinen nettomaksujärjestelmä. Siinä jo aiemmin mukana

olleen kahden suomalaisen pankin, Merita Pankin ja Leonia Pankin, lisäksi myös OKO liittyi järjestelmän jäseneksi syksyllä 2000. Järjestelmä on TARGETin lisäksi toinen keskeinen EU:ssa toimiva maasta toiseen suoritettavien maksujen järjestelmä. Euro 1:ssä välitettiin vuoden aikana päivittäin keskimäärin 96 000 maksua, joten se oli kappalemäärällä mitaten selvästi käytetympi kuin TARGET-järjestelmä (kuvio 41).

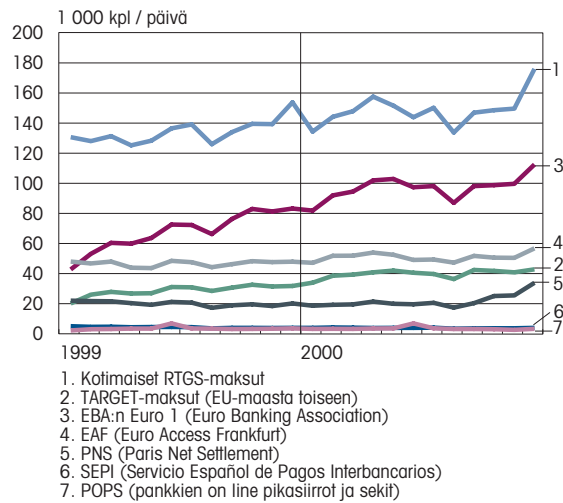
Kansainvälinen CLS-pankki (Continuous Linked Settlement eli jatkuva selvitys), jonka alkuperäisten suunnitelmien mukaan piti aloittaa toimintansa lokakuussa 2000, aloittaa todennäköisesti toimintansa marraskuussa 2001. CLS-pankki tarjoaa valuuttakauppojen selvitykseen PVP-pohjaisia (payment versus payment eli maksu maksua vastaan) palveluita. PVP-pohjaisessa valuuttakaupan selvityksessä kahden valuutan siirto toteutuu samanaikaisesti,

joten valuuttakauppojen selvitysrisikit voidaan hyvin pitkälle poistaa. Osa suomalaisista pankeista tulee todennäköisesti liittymään järjestelmään.

Pienten maksujen välitys euro- ja EU-alueella

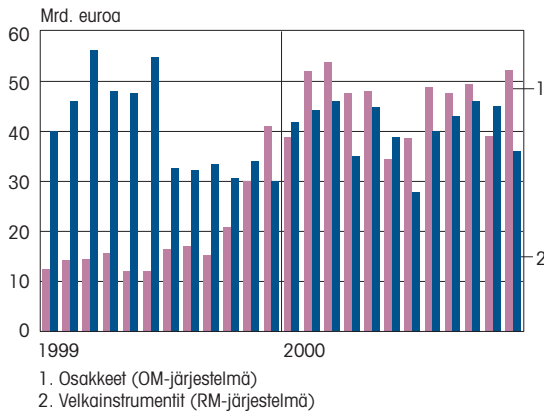
EU-alue muodostaa yhteismarkkina-alueen, ja pienten maksujen suorittamisen tulee olla yhtä tehokasta ja luotettavaa alueella maasta toiseen kuin maan sisällä. EKP julkaisi syyskuussa 2000 selonteon vuotta aiemmin julkaistussa raportissa euroalueen pankeille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Tässä väliraportissa EKP vaati lisätoimenpiteitä, jotta maasta toiseen suoritettavien maksujen hinta ja nopeus vuonna 2002 olisivat euroalueella vertailukelpoisia kotimaan maksujen hintojen ja nopeuden kanssa. EKP huomautti, että euroalueen pankki- ja maksujärjes-

Kuvio 41.
Maksujen lukumäärä keskimäärin päivässä EU-alueen eri järjestelmissä

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja pankit.

Kuvio 42.
Suomen Arvopaperikeskuksen järjestelmässä selvitettyjen kauppojen arvo

Lähde: Suomen Arvopaperikeskus.

telmäyhteisö oli jo aiemmin sitoutunut näihin päämääriin.

Myös Euroopan komissio korosti omissa tiedonannoissaan, että pienten maksujen suorittamisesta euroalueella on tehtävä paljon nykyistä tehokkaampaa, turvallisempaa ja edullisempaa. Muun muassa rajat ylittävistä tilisiirroista veloitettavia toimitusmaksuja olisi pienennettävä huomattavasti ja maksujen perillemeno nopeutettava.

EBA aloitti marraskuussa 2000 uuden, maasta toiseen suoritettavien pienten maksujen palvelun. Siitä käytetään nimeä STEP 1, ja se on EBA:n vastaus vaatimukseen maksujenvälityksen tehostamisesta. STEP 1 tarjoaa pienille ja keski-suurille EU-alueen pankeille mahdollisuuden euromääräisten vähittäismaksujen helppoon ja nopeaan välitykseen maasta toiseen.

Suomalaiset arvopaperi- ja johdannaispalvelujärjestelmät

APK ylläpitää selvitys- ja rekisterijärjestelmiä oman pääoman ehto-

sille arvopapereille (osake- eli OM-järjestelmä) ja velkainstrumenteille (velkainstrumentti- eli RM-järjestelmä). OM-järjestelmä on nettomaksuihin perustuva eräajopohjainen selvitysjärjestelmä, jossa selvitetään mm. kaikki Helsingin Pörsissä tehdyt kaupat. Vuonna 2000 OM-järjestelmässä selvitettyjen kauppojen määrän ja arvon kasvu jatkui nopeana erityisesti Nokian ja muiden tietotekniikka- ja telekommunikaatioyritysten osakkeiden runsaan kaupankäynnin vuoksi. Osakeselvitysjärjestelmän arvo-osuusrekisterien keskittämishanke, joka valmistui 16. lokakuuta, varmisti merkittävästi järjestelmän toimintaa ja mahdollisti laajat uudistukset.

Loppuvuodesta Suomen Pankki osallistui APK:n vuosiksi 2001 ja 2002 ajoitettujen vaihtoehtojen uudistussuunnitelmien arviointiin. Edistääkseen arvopaperien selvityksen uudistamista Suomen Pankki järjesti vuoden 2000 aikana muiden viranomaisten ja APK:n kanssa selvityskysymyksiin keskityneitä seminaareja.

Vuoden 2000 aikana reaaliaikainen RM-bruttoselvitysjärjestelmä toimi edelleenkin luotettavasti. Järjestelmässä selvitettyjen kauppojen määrä pieni edellisvuotisesta. Tämä kuvaa osaltaan sitä, että arvopaperistuminen etenee hitaasti. Euron myötä rahamarkkinakauppa on enenevässä määrin siirtynyt interbanktalletuksiin, pois sijoitustodistuksista. Myös RM-järjestelmässä selvitettävien repokauppojen määrä pieni merkittävästi edellisvuotisesta (kuvio 42).

Vuoden 1999 aikana APK rakensi kaikki instrumentit kattavan linkin saksalaiseen selvitystaloon Clearstream Frankfurtiin sekä velkainstrumentit kattavan linkin Ranskan Sicovam selvityskeskukseen. Joulukuussa 2000 APK:n yhteistyö Sicovamin kanssa laajeni käsittämään velkainstrumenttien lisäksi myös ranskalaiset osakkeet. Alankomaalaisen Necigef-arvopaperikeskuksen linkki laajennettiin Huhtamäki Van Leerin lisäksi käsittämään myös muita osakkeita. Siten suomalainen tai Suomessa omaisuuttaan säilyttävä ulkomainen sijoittaja voi hallinnoida myös mainittuja omaisuuslajeja Suomen arvo-osuusjärjestelmässä. Sijoitustarkoituksissa markkinaosapuolet käyttivät näitä linkkejä varsin aktiivisesti. Linkkien kautta välitettyjen arvopapereiden yhteisarvo oli yli miljardi euroa vuonna 2000.

HEXin johdannaispalvelujärjestelmässä selvitetään Helsingin Pörsissä tehdyt johdannaiskaupat. Kotimaisessa johdannaispalvelussa HEX asettuu asiakkaan vastapuoleksi. HEXin ja Eurex Frankfurtin (Eurex) vuonna 1999 solmiman yhteistyösopimuksen mukai-

sesti kaupankäynti likvideimpiin kohde-etuksiin perustuvilla johdannaisilla siirtyi Eurexiin. Näin suurin osan aiemmin HEXissä käydystä johdannaiskaupasta siirtyi vuoden 2000 alkupuolella Eurexiin, jonka sääntöjen mukaan välittäjät jäävät vastapuoliksi asiakas-kauppoihin toisin kuin kotimaisessa selvityksessä. Vaikka erityisesti Nokian optioista tuli Eurexissa suuri menestys, eivät kaupankäyntivolyymit kaikilla Eurexiin siirretyillä osakeoptioilla kasvaneet merkittäviksi. Siksi HEX otti 11. joulukuuta uudestaan selvitettäväkseen ja optiokaupankäyntilistalleen viisi aiemmin Eurexiin siirrettyä kohdeosuutta.

Kansainväliset kauppapaikat ja selvitysjärjestelmät

Euron myötä investointikäyttäytymisen Euroopassa on alkanut ratkaisevasti muuttua. Osakkeisiin sijoittaminen on yleistynyt kokonaisuudessaan, ja yhä enenevässä määrin sijoittajat ostavat myös muita kuin kotimaassaan listattuja arvopapereita joko suoraan tai sijoitusrahastojen kautta. Valveutuneet sijoittajat ovat alkaneet vaatia pienempiä kaupankäyntikustannuksia etenkin ulkomaiseen osakekauppaan. Tällaisiin uusiin tarpeisiin ovat vastanneet Internet-tekniikkaa soveltavat vaihtoehtoiset kauppapaikat sekä suora kaupankäyntiä harjoittavat ns. e-brokerit, joiden toiminta perustuu pieniin marginaaleihin. Tämä on lisännyt merkittävästi kilpailua. Siitä taas on seurannut, että markkinapaikat ovat joutuneet sopeutumaan uusiin realiteetteihin yhdistämällä toimintojaan.

Kauppapaikkojen kasvu- ja rationalisointipyrkimykset ovat puolestaan luoneet suuria paineita myös selvitysjärjestelmien lähentymiseen ja yhdentymiseen. Vuoden 2000 aikana EKPJ keskittyi edistämään selvitysjärjestelmien integraatiota. Tähän pyrittiin mm. edistämällä standardien käyttöä sekä järjestämällä säännöllisiä tapaamisia markkinaosapuolten kanssa. EKPJ ei halua määrätä, miten integraation tulisi edetä, vaan pyrkii toimimaan kehityksen katalysaattorina.

Toisin kuin Suomessa yleis-eurooppalaisessa kaupankäyntimallissa pörssikaupat selvitetään yhden keskusvastapuolen kanssa clearingin pohjalta. Useilla eurooppalaisilla markkinoilla on toiminut oma keskusvastapuoli, joka on novaation eli kaupan kummankin osapuolen vastapuoleksi asettumisen jälkeen nettouttanut alkuperäisten osapuolten vaateet. Yhden vaihtoehton eurooppalaisten markkinoiden yhdentymisessä esitti London Clearing House tarjoutuessaan perustamaan muiden keskusvastapuolien kanssa Euroopan laajuisen keskusvastapuolten verkon. Tämä idea perustuu maiden välisten kauppatahtumien määrän vähentämiseen, koska kansalliset tai alueelliset keskusvastapuolet selvittäisivät keskitetysti vain nettovaateet. Verkon luominen vaatii kuitenkin aikaa.

Euronext-pörssin syntymisen myötä Euroclear Bankin yhteyteen on muodostunut Alankomaiden, Belgian ja Ranskan arvopaperikeskukset yhdistävä selvitystalo. Siinä Euroclearin selvitysjärjestelmä tarjoaa mahdollisuuden kauppojen selvittämiseen liikepankkirahalla, kun taas Ranskan selvitystalon

Sicovamin kehittämää järjestelmää käyttäen voidaan taata selvitys keskuspankkirahalla kaikkiin näihin maihin.

Toisaalta Saksan ja Luxemburgin selvitystalojen (Deutsche Börse Clearing ja Cedel International) yhdistyminen Clearstream Internationaliksi luo toisen merkittävän selvitysyhteisön. Ongelmana selvitystalojen yhdistymisessä on kuitenkin se, ettei yhteiseen tekniseen järjestelmään voida siirtyä kovinkaan nopeasti ja että oikeudellisista syistä yksiköt joudutaan pitämään edelleenkin erillisinä.

Kolmas merkittävä selvitysyhteistyöhanke on euroalueen ulkopuolisten Sveitsin ja Ison-Britannian selvitystalojen (SIS ja CrestCo) muodostama yhteeniittymä (the Settlement Network). Se ei ilmeisesti pyri fuusioon vaan tyytyy yhdenmukaistamaan toimintatapoja ja yhdistämään voimat uusien järjestelmien kehittämisessä. Liittoutuman tarkoituksena on luoda käyttäjän näkökulmasta yhtenäinen järjestelmä.

Osa kansallisista selvitystaloista näyttää kuitenkin toistaiseksi päättäneen jäädä itsenäisiksi. Kansainvälisen integraation rinnalla nähtiinkin vuoden mittaan kansallisia selvitysjärjestelmien fuusioita mm. Espanjassa ja Italiassa. Useimmissa maissa on enää vain yksi merkittävä selvityskeskus jäljellä. Rakenteellisen kehityksen vaikutukset näkyvät kuitenkin markkinoilla täysin vasta parin vuoden kuluessa, kun fuusioituneet järjestelmät ovat saaneet tietojärjestelmänsä yhdistettyä.

Myös pörssien ja selvitysjärjestelmien toimintatavat ovat yhdenmukaistuneet. Pariisin pörssi

luopui lokakuussa kerran kuukaudessa toteutuneesta päälistan selvityksestä ja Brysselin pörssi lakkautti marraskuussa kaksiviikkoi- sen selvityksensä. Voidaan sanoa, että kaikissa euroalueen pääpörseissä kolmen päivän selvityksiperiodi (T+3) on tulossa standardiksi.

Suomen Pankin yhteistyö viranomaisten ja markkinaosapuolien kanssa

Yhteistyö Rahoitustarkastuksen kanssa maksu- ja selvitysjärjestelmien valvonnassa jatkui vuonna 2000. Vuoden lopulla Suomen Pankki osallistui pankkien valuutakauppojen selvitysriskiä kartoittaviin Rahoitustarkastuksen seurantatarkastuksiin. Edelliset tarkastukset olivat vuonna 1997. Kokonaisuudessaan pankkien riskit valuutakauppojen selvityksessä olivat vähentyneet huomattavasti kolmen vuoden aikana ja olivat aiempaa paremmin hallinnassa.

Suomen Pankilla on myös valtiovarainministeriön kanssa toimiva yhteistyö, ja osa-aluekohtaisia yhteistyöryhmiä on perustettu. Pankki osallistuu aktiivisesti maksu- ja selvitysjärjestelmiä koskevan lainsäädännön valmisteluun.

Suomen Pankki teki aktiivista yhteistyötä markkinaosapuolien kanssa. Pankkien kanssa vuonna 1995 perustetut yhteistyöfoorumit, maksujärjestelmien ohjausryhmä ja maksujärjestelmien yhteistyöryhmä, ovat kokoontuneet säännöllisesti maksujärjestelmäasioiden selvittämiseksi. Käsitellyt asiat ovat liittyneet pääosin euron käyttöön- ottoon ja rahahuoltoon. Lisäksi

tilaisuuksissa on vaihdettu informaatiota mm. TARGETista ja yöclearingin valmistelusta. Tilinhal- tijoista koostuva Suomen Pankin sekkilijärjestelmän käyttäjätoimi- kunta on myös kokoontunut sää- nöllisesti yhteistyön edistämiseksi ja järjestelmien kehittämiseksi.

Suomen Pankki osallistuu lisäksi APK:n selvitystoiminnan neuvottelukuntien toimintaan. Neu- vottelukunnissa keskustellaan osapuolien kanssa selvitystoiminnan kehittämistä ja ajankohtaisista kysymyksistä. Kuukausittaisten valvontakokousten lisäksi Suomen Pankki järjesti vuoden 2000 aikana kolme selvitysseminaaria, joiden kautta se osallistui mm. keskuste- luun OM-järjestelmän kehittämis- ehdotuksista sekä markkinoiden yhdentymiseen liittyvistä riskeistä. Suomen Pankilla on myös suoria yhteistyömuotoja APK:n kanssa (mm. yhteinen koordinaatiotyöryh- mä) sekä yhteistyötä operatiivisissa asioissa (mm. vakuushallinnan kehittäminen).

HEXin listauspyrkimyksien yhteydessä Suomen Pankki osallis- tui vuoden aikana aktiivisesti Hel- singin Pörssin ja Suomen Arvopa- perikeskuksen itsesääntelyn kehittä- mistä ja joustavoittamista tutki- vaan työhön yhdessä muiden viran- omaisten kanssa. Tämän tarkoitus on selvitysjärjestelmänäköku- lmalta varmistaa riittävä ja luotettava valvonta. Valvonnalla turvataan, että tilinhoitajayhteisöt ja niiden asiamiehet noudattavat eritasoisia arvopaperikeskuksen toiminnasta annettuja säännöksiä ja että niiden toiminta täyttää julkisuusvaatimuk- set. Työ johtaa HEX-konsernia koskevan lainsäädännön muuttami- seen vuonna 2001.

EU-direktiivien ja kotimaisen lainsäädännön kehittäminen vuonna 2000

Maksu- ja selvitysjärjestelmiin liittyvän lainsäädännön kehittämi- nen on jatkunut, kun Euroopan unionin direktiivejä on sovellettu kotimaiseen lainsäädäntöön. Suo- men Pankki osallistui hankkeiden kansainväliseen ja kotimaiseen valmisteluun antamalla asian- tuntija-apua lakeja valmistelleisiin työryhmiin.

Joulukuussa 1999 tuli voimaan uusi nettoutuslaki (1084/1999), jolla pantiin täytäntöön selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmis- sä ja arvopaperien selvitysjärjestel- missä annettu direktiivi (98/26/ EY). Laki edellyttää, että maksu- järjestelmillä ja muilla selvitysjär- jestelmillä on kirjalliset säännöt, joista käyvät ilmi laissa määrätty asiat. Säännöt on toimitettava val- tiovarainministeriölle, joka pyytää niistä lausunnon Suomen Pankilta ja Rahoitustarkastukselta. Valtiova- rainministeriö ilmoittaa Euroopan komissiolle, mitkä selvitysjärjestel- mät kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan. Vuonna 2000 nettoutuslakiin liittyvä, maksujär- jestelmien kannalta merkittävin muutos oli se, että kaikille laissa tarkoitettuille järjestelmille (POPS, PMJ, OKOn ja Aktian jäsenpan- keilleen tarjoamat maksuliikejär- jestelmät) tuli laatia kirjalliset säännöt, joissa määritellään mm. ajankohta, jonka jälkeen selvitys- järjestelmän osapuoli ei saa yksi- puolisesti peruuttaa maksumää- räystä. Tällä on merkitystä osapuol- len maksukyvyttömyystapauksissa.

Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston direktiivi sähköisestä

rahasta (2000/46/EY) astui voimaan syyskuussa 2000. Direktiivi koskee sähköisen rahan liikkeenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamista, harjoittamista ja toiminnan vakauden valvomista. Direktiivi yhdenmukaistaa sähköistä rahaa koskevaa lainsäädäntöä EU:n sisällä, ja se tulee panna toimeen kansallisessa lainsäädännössä 27.4.2002 mennessä. Sähköistä rahaa koskevan direktiivin sisältö on sisällytetty pankkipalvelutyöryhmän lainsäädäntöesityksiin.

Vuoden aikana Suomen Pankki osallistui pankkipalvelutyöryhmän lainvalmisteluun, joka liittyi säh-

köisen rahan liikkeeseenlaskua koskevan direktiivin toimeenpanoon. Työryhmän tammikuussa 2001 jättämässä ehdotuksessa esitetään muun muassa, että Suomen luottolaitostoimintaa koskevaan lakiin lisättäisiin maksuliikkeyhteisön käsite. Maksuliikkeyhteisöllä tarkoitettaisiin sellaista toimiluvan saanutta luottolaitosta, joka voi harjoittaa yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua. Maksuliikkeyhteisö saisi vastaanottaa yleisöltä muita vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia ainoastaan yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen

rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Yleisellä maksujenvälityksellä tarkoitetaan maksutoimeksiantojen toteuttamista asiakkaalta ennakkoon vastaanotetuilla varoilla. Maksuliikkeyhteisö ei saisi myöntää luottoa tai muuta rahoitusta.

Valtiovarainministeriön alainen arvo-osuusjärjestelmän keskittämistä valmistellut työryhmä antoi alkuvuodesta 1999 mietintönsä rekisterien keskittämisestä Suomen Arvopaperikeskukseen. Hallituksen esitys arvo-osuusjärjestelmän keskittämisestä annettiin alkuvuodesta 2000 ja arvo-osuusrekisterit keskitettiin APK:hon 16.10.2000.

Maksuvälinehuolto

Maksuvälinehuollossa Suomen Pankki vastaa viranomaistehtävistä.¹ Se laskee EKP:n luvalla setelit ja kolikot liikkeeseen Suomessa sekä huolehtii niiden laadusta, aitoudesta ja saatavuudesta koko maassa. Pankin keskeinen tehtävä on myös huolehtia tehokkaasta ja turvallisesta rahahuoltojärjestelmästä Suomessa yhteistyössä pankkien ja muiden osapuolten kanssa. Lisäksi Suomen Pankki osallistuu EKPJ:n seteli-asioita koskevaan valmisteluun ja päätöksentekoon sekä vastaa euroseteleiden ja -kolikoiden liikkeeseenlaskun valmistelusta ja EKPJ:n yhdenmukaistettujen päätösten voimaansaattamisesta Suomessa.

Suomen rahahuoltojärjestelmän muutos käynnistyi

Nykyisenlainen Suomen Pankin ja pankkien välinen käteisrahojen tilaus- ja palautusjärjestelmä RAHU on ollut käytössä lokakuusta 1988 lähtien. RAHU-sopimuksen osapuolina olleet pankit ovat voineet tehdä päivittäin konttorikohtaiset rahantilaukset Suomen

¹ Suomen Pankilla on rahahuoltotehtäviä varten viisi toimipaikkaa, Helsinki–Vantaan ja Turun aluetoimistot sekä Kuopion, Oulun ja Tampereen konttorit, jotka kaikki kuuluvat pankin maksuvälineosastoon.

Pankin viidestä toimipaikasta ja samoin ne ovat voineet palauttaa rahaa konttorikohtaisesti Suomen Pankkiin. Suomen Pankki on veloittanut tilatut rahat kunkin pankin sekkitililtä Suomen Pankissa ja vastaavasti hyvittänyt palautetut rahat. Rahojen kuljetuksista ovat vastanneet pääasiassa Suomen Posti sekä arvokuljetusyhtiöt SPAC ja Securitas. Automatian omistamiin käteisautomaatteihin tilatut rahat on kuljetettu suoraan SPACin ja Securitaksen laskentakeskuksiin, joita on yhteensä 20 koko maassa. Postin keskeisen roolin takia Suomen Pankin toimipaikkojen aluejako rahahuoltokuljetuksissa on noudattanut postialuejaottelua.

Suomen Postin ja Leonian välisen yhteistyön purkaututtua Leonian pankkipalvelut lopetettiin vuoden 2000 aikana 469 postitoimipaikassa, minkä jälkeen nämä eivät voineet enää osallistua rahahuoltoon RAHU-sopimuksen osapuolina. Samalla myös Postin mukanaoloon perustuneet RAHU-sopimuksen mukaiset kuljetukset päättyivät vuoden 2000 loppuun mennessä, jolloin kaikki kuljetukset siirtyivät erillisillä sopimuksilla SPACin, Securitaksen tai jonkin muun arvokuljettajan hoidettaviksi. Uusien kuljetusjärjestelyjen vuoksi monille paikkakunnille ei enää kuljeteta rahaa päivittäin. Järjeste-

lyillä tulee olemaan vaikutuksia myös Suomen Pankin toimipaikkojen aluejakoon ja rahavirtoihin.

Toinen merkittävä muutos Suomen rahahuoltojärjestelmässä käynnistyi keväällä 2000, kun Automatian omistajapankit Leonia, Merita Pankki ja Osuuspankkikeskus-OPK päättivät keskittää rahahuoltonsa hallinnon ja kehittämisen Automatia Pankkiautomaati-yhtiölle. Jotta Automatia voi itse toimia rahahuoltojärjestelmän osapuolena, Suomen Pankki myönsi sille luotottoman sekkitilioikeuden ja allekirjoitti sen kanssa rahahuoltosopimuksen lokakuussa 2000. Uudessa järjestelmässä Automatia ostaa omistajapankkiensa kontto-reiden ja asiakkaiden rahantilausten ja -palautusten kuljetukset sekä laskentakeskuspalvelut alihankkijoiltaan SPACilta ja Securitakselta. Toiminta saatiin käynnistettyä vuoden loppuun mennessä, jolloin Automatian osuus Suomen Pankin rahahuollon tilauksista ja palautuksista oli yli 90 %. Tammikuussa 2001 myös RAHU-sopimuksen muut osapuolet eli Paikallisosuuspankkiliitto, Säästöpankkiliitto, Svenska Handelsbanken ja Ålandsbanken allekirjoittivat aiesopimukset liittymisestä Automatian hallinnoimaan järjestelmään.

Pankkien rahahuollon keskittämisen vuoksi myös Suomen Pankki muuttuu rahahuollossa pankkien konttorikohtaisten rahantilausten ja -palautusten käsittelijästä tukkutoimijaksi. Tämän ja eurokäteisen käyttöönnoton takia RAHU-sopimus joudutaan uusimaan vuoden 2001 aikana. Nykyisen sopimuksen, jonka irtisanomisaika on kalenterivuosi, Suomen Pankki sanoi irti joulukuussa 2000.

Rahanvaihdon yhteiset puitteet täsmentyivät

Suomen Pankki osallistui vuoden 2000 aikana tiiviisti euroseteleiden käyttöönottoa valmistelevan EKPJ:n setelikomitean ja sen työryhmien työskentelyyn. Työskentelyn keskeisiä alueita olivat euroseteleiden tuotanto ja laadunvalvonta, eurojen liikkeeseenlasku, niiden ennakkojakelu ja siihen liittyvät veloitus- ja vakuuskysymykset sekä euroseteleiden ja -kolikoiden väärennösten ehkäisyjärjestelmän valmistelu. Liikkeeseenlaskua koskevat kysymykset olivat olennaisia euroalueen rahanvaihdon yhteisten puitteiden täsmentämiseksi. Lisäksi erityistä painoa pantiin euroseteleitä ja -kolikoita koskevan tiedotuskampanjan valmisteluun (lähemmin s. 74). Eurokolikoiden käyttöönoton valmisteluun pankki osallistui yhdessä valtiovarainministeriön kanssa EU:n talous- ja rahotuskomiteassa.

Euroseteleiden tuotanto käynnistyi heinäkuussa 1999, ja siihen osallistuu 12 setelipainoa euroalueella. Kaikkiaan euroseteleitä valmistetaan liikkeeseenlaskupäivään 1.1.2002 mennessä nykyisen arvion mukaan noin 14,5 mrd. kappaletta, kokonaisarvoltaan noin 650 mrd. euroa. Näistä 10 mrd. seteliä tarvitaan korvaamaan 12 euromaan kansalliset setelit ja 4,5 mrd. seteliä jää logistisiksi varastoiksi. Eurokolikoita arvioidaan tarvittavan noin 50 mrd. kappaletta, arvoltaan noin 15,7 mrd. euroa. Niiden lyöminen aloitettiin jo toukokuussa 1998, ja tuotantoon osallistuu kaikkiaan 15 rahapajaa.

Euroalueen rahanvaihdon yhteiset periaatteet ilmaisi marraskuussa

1999 EU:n talous- ja valtiovarainministerien muodostama Ecofin-neuvosto julkilausumassaan, jota oli valmisteltu EU:n talous- ja rahoituskomiteassa yhteistyössä EKP:n ja kansallisten keskuspankkien kanssa. Julkilausumassaan Ecofin totesi mm. seuraavaa:

- Pääosa käteismaksuista tulisi voida maksaa euroilla kahden viikon kuluttua vuoden 2002 alusta.
- Vanhojen ja uusien rahojen rinnakkaiskäyttö saisi kestää neljästä viikosta kahteen kuu-kauteen.
- Olisi hyödyllistä jakaa euroja rahoituslaitoksille ja tietyille keskeisille ryhmille, kuten arvokuljetusyhtiöille ja vähittäiskaupalle, jo ennen 1.1.2002, mutta ennakkojakelu ei saisi merkitä rahan ennenaikaista liikkeeseenlaskua yleisölle.
- Rajoitettuja määriä eurokolikoita voidaan asettaa pyynnöstä yleisön ja etenkin erityisryhmien saataville, mutta aikaisintaan joulukuun 2001 jälkipuoliskolla.

Vuoden 2000 loppuun mennessä EKP:n neuvosto täsmensi näitä periaatteita mm. seuraavin päätöksin:

- Euroseteleiden ennakkojakelu yleisölle ei ole sallittua.
- Euroseteleiden ja -kolikoiden ennakkojakelun aikaisimmat mahdolliset ajankohdat yhdenmukaistetaan euroalueella siten, että ennakkojakelu luottolaitoksille ja edelleen tietyille muille tahoille, kuten arvokuljetusyhtiöille ja vähittäiskaupalle, on mahdollista 1.9.2001 alkaen.
- Ennakkojakelun veloitus luottolaitoksilta (ml. Automatia) hoi-

detaan yhdenmukaistetun veloitussmallin mukaisesti siten, että ennakkoon jaetut eurot veloitetaan kolmena yhtä suurena eränä 2.1.2002, 23.1.2002 ja 30.1.2002 sekä että luottolaitoksilta vaaditaan vakuudet ennakkoon jaetuista euroista viimeistään 28.12.2001.

- Luottolaitosten on katettava ennakkoon jaetun eurokäteisen tuhoutumisesta, varkaudesta tai ryöstöstä johtuvat riskit sekä riski rahan ennenaikaisesta pääsystä liikkeeseen.
- Luottolaitokset vastaavat edelleenjakelusta toimittamalla sovittavan vakuuden keskuspankille.
- Euroalueen kansallisille keskuspankeille asetettu velvoite lunastaa muiden euromaiden seteleitä ulotetaan 31.3.2002 asti.
- Seteliautomaattien valmistajat voivat testata laitteitaan aidoilla euroseteleillä vuonna 2000 keskitetysti EKP:n järjestämissä testitiloissa ja vuonna 2001 hajautetusti kansallisten keskuspankkien valvonnassa. Kolikkoautomaattien testaus on mahdollista jäsenvaltioiden rahapajojen järjestämissä testaustiloissa, Suomessa Rahapajassa.
- Euroseteleiden aitoustekijöistä voidaan informoida poliisia ja rahaa ammattimaisesti käsitteleviä 1.1.2001 alkaen. Euron käyttöönottoon liittyvään tiedotuskampanjaan osallistuvia yhteistyökumppaneita voidaan informoida 1.7.2001 alkaen ja yleisöä 1.9.2001 alkaen.

Lisäksi EKP:n neuvosto on päättänyt ennakkojakelun ulottamisesta 1.12.2001 alkaen tietyin edellytyk-

sin myös euroalueen ulkopuolelle sekä hyväksynyt julkaistavaksi yhteiset suuntaviivat, joihin on koottu rahanvaihtoa koskevat tärkeimmät neuvoston päätökset. EKP:n neuvosto on niin ikään hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan kansallisten keskuspankkien tulisi tarjota rahahuoltopalveluitaan maksutta rahanvaihtojakson ajan. Eurojen osalta neuvosto päätti, että kansallisten keskuspankkien tulee tarjota rahahuollon erikseen määritellyt peruspalvelut maksutta ja periä muista palveluksista markkinahinta.

Euroalueen rahanvaihdon yhteisten puitteiden täsmennyttyä jäsenmaat pääsivät viimeistelemään omia kansallisia suunnitelmiaan. Euroopan komission mukaan ne tuli julkaista ennen vuoden 2000 loppua.

Suomen rahanvaihtosuunnitelma julkaistiin

Suomen Pankki julkaisi yhdessä Suomen Pankkiyhdistyksen ja sen jäsenpankkien kanssa 13.10.2000 suunnitelman ”Rahanvaihto Suomessa 2002”.² Suunnitelman tarkoitus on täsmentää riittävät kansalliset puitteet rahahuollon eri osapuolten omille, yksityiskohtaisille rahanvaihto- ja palveluvalmisteluille. Suunnitelmaa tarkennetaan ja päivitetään tarvittaessa. Tavoitteena

² Samanaikaisesti valtiovarainministeriö saattoi julkisuuteen laajemmalle kohderyhmälle tarkoitetun yleissuunnitelman ”Euron käyttöönottosuunnitelma 2001/2002”. Sekä Suomen Pankin että valtiovarainministeriön suunnitelmat ovat suomen, ruotsin ja englannin kielillä näiden organisaatioiden kotisivustossa Internetissä (www.bof.fi) ja (www.vn.fi).

on, että pääosa käteismaksuista voidaan suorittaa euroina jo kahden viikon kuluttua vuoden 2002 alusta.

Suunnitelma perustuu kansallisiin päätöksiin ja sopimuksiin, jotka noudattavat euroalueen rahanvaihdon yhteisiä puitteita. Suomen Pankki ja valtiovarainministeriö ovat päättäneet (säädöskokoelma: 1176/1999 ja 1177/1999), että markkasetelit ja -kolikot lakkaavat olemasta laillisia maksuvälineitä 1.3.2002 alkaen. Tämä merkitsee sitä, että markkojen ja eurojen vaihtojaksoksi tulee kaksi kuukautta. Suomen Pankki kuitenkin lunastaa nykyisiä markkoja vielä 10 vuoden ajan niiden lakkauttamisesta. Laissa on myös säädetty (890/2000), että euromääräiset käteismaksut pyöristetään lähimpään 5 senttiin tai sen kerrannaiseen. Näin ollen Suomessa ei tarvita 1 ja 2 sentin rahoja vaihtorahaksi. Lailisina maksuvälineinä niitä voi kuitenkin käyttää.

Suunnitelman mukaan eurosetelit ja -kolikot lasketaan liikkeeseen lähinnä kolmea kanavaa pitkin: käyttöraha eli 20 ja 50 euron setelit pankkiautomaateista, vaihtoraha eli kolikot sekä 5 ja 10 euron setelit kauppaliikkeistä ja tätä isommat setelit pankkien kontto-reista. On myös sovittu, että pankit ja laskentakeskukset ottavat vastaan euroja jo etukäteen ja että niiden edelleenjakelu yritysasiakkaille alkaa vuosien 2001 ja 2002 vaihteessa. Kaupan ja muiden palvelualan yritysten tarvitsemää eurovaihtorahan määrää ja saataavuutta on kuitenkin vielä selvitettävä. Sama koskee myös rahanvaihdon logistiikkaa ja rahahuolto-osapuolten resurssien käyttöä.

Suomen Pankki on tilannut kaikki Suomessa vuoden 2002 alussa tarvittavat setelit Seteciltä ja valtiovarainministeriö tarvittavat kolikot Rahapajalta. Nykyisen arvion mukaan euroseteleiden liikkeeseenlaskutarve rahanvaihtojaksona Suomessa on lähes 100 milj. ja eurokolikoiden lähes miljardi kappaletta. Lisäksi euroseteleitä ja -kolikoita valmistetaan varastoon sekä logistisia että odottamattomia tarpeita varten. Markkaseteleitä arvioidaan olevan liikkeessä vuoden 2001 lopussa noin 130 milj. kappaletta ja markkakolikoita noin 2,5 mrd. kappaletta. On myös arvioitu, että seteleistä lähes kaikki ja kolikoista noin puolet palautuvat Suomen Pankkiin.

Käteisrahan määrän kasvusuunta jatkuu

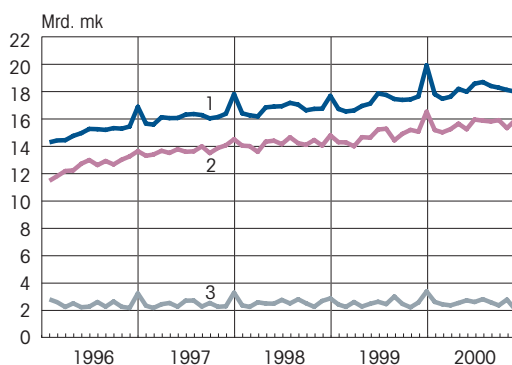
Suotuisan kokonaistaloudellisen kehityksen vuoksi liikkeessä olevan käteisrahan määrän kasvu jatkuu vuoden 2000 aikana. Korvaavien maksuvälineiden yleistymisestä huolimatta käteisrahan määrän kasvu on viime vuosikymmeninä ollut jatkuvaa lukuun ottamatta 1990-luvun alkupuolen lamavuosia, jolloin rahan määrä pysytteli ennallaan. Keskimäärin rahaa oli vuonna 2000 liikkeessä lähes 18,3 mrd. markkaa, kun sitä oli ollut edellisenä vuonna liikkeessä vajaat 17,5 mrd. markkaa (kuvio 43).

Suhteessa bruttokansantuotteen liikkeessä olevan käteisrahan määrä oli vuonna 2000 keskimäärin 2,3 % eli prosenttiyksikön kymmenyksen vähemmän kuin edellisenä vuonna (kuvio 44). Suomessa tämä suhde on Belgian kanssa

rahaliitossa olevaa Luxemburgia lukuun ottamatta EU-maiden pienin. Muissa EU-maissa suhde vaihtelee runsaasta kolmesta yli kymmeneen prosenttiin. Käteisrahan suhteellisen vähäisyyden katsotaan johtuvan lähinnä Suomen maksujärjestelmän kehittyneisyydestä, setelistön vähäisestä käytöstä säästämismuotona sekä ulkomailla olevan markkasetelistön pienestä määrästä.

Vuoden 2000 lopussa liikkeessä olevan käteisrahan määrä oli 19 832 milj. markkaa eli 0,4 % edellisvuotista pienempi. Käteisrahan määrän väheneminen vuoden lopun lukujen perusteella keskimääräisestä kasvusuuntauksesta huolimatta johtui siitä, että vuoden 1999 lopussa liikkeessä oli lähes miljardi markkaa normaalia enemmän rahaa vuosituhannen vaihtee-

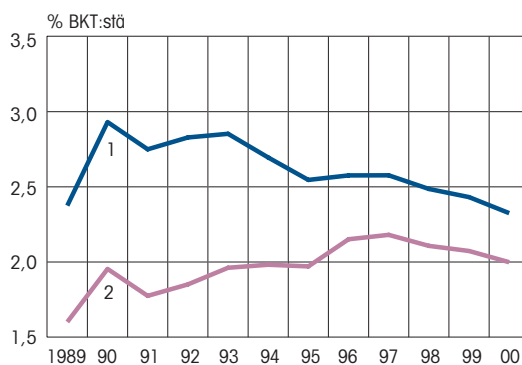
Kuvio 43.
Käteisrahan hallussapito

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha
3. Pankkien hallussa oleva raha

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 44.
Liikkeessä oleva käteisasi

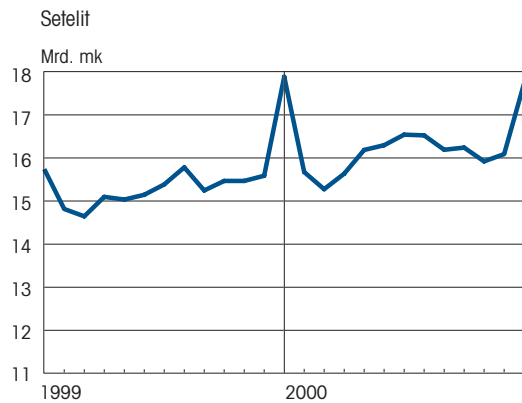

1. Liikkeessä oleva raha
2. Yleisön hallussa oleva raha

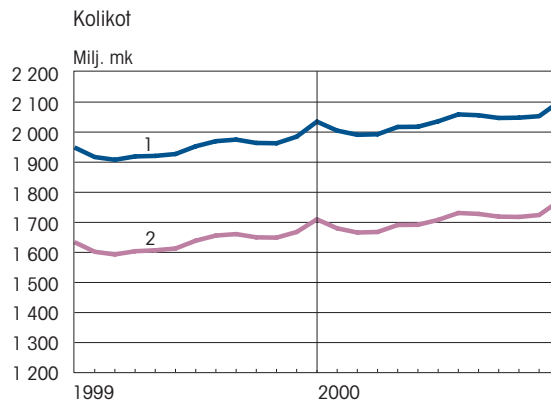
¹ Kuukauden lopun arvojen vuotuinen keskiarvo.

Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 45.
Liikkeessä olevat rahat

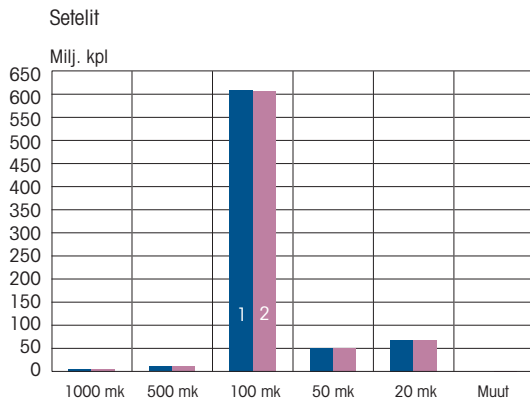
Lähde: Suomen Pankki.

1. Käyttö- ja juhlarahat
2. Käytörahdat

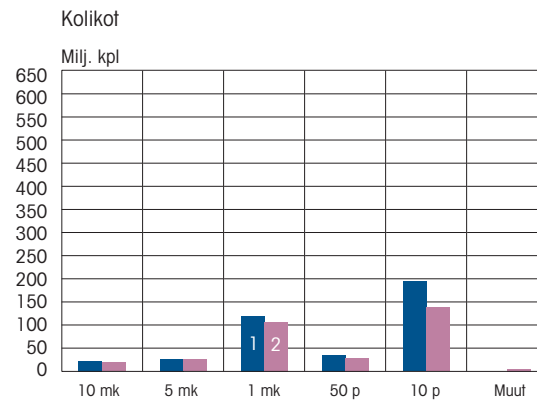
Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 46.
Rahan kierto Suomen Pankin kautta vuonna 2000

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautetut

Lähde: Suomen Pankki.

1. Liikkeeseen lasketut
2. Palautetut

Lähde: Suomen Pankki.

seen varautumisen takia. Siten nimenomaan liikkeessä olevan setelisen määrä pieneni vuoden 2000 aikana 0,8 % ja oli vuoden lopussa 17 732 milj. markkaa (kuvio 45). Setelilajeista ainoastaan 100 markan ja 20 markan liikkeessä oleva määrä lisääntyi hiukan. Muiden seteleiden määrä väheni. Liikkeessä olevien kolikoiden³ määrä kasvoi edelleen

³ Suomen Pankin kirjanpitoikäytäntö yhdenmukaistettiin 1.1.1999 alkaen eurojärjestelmän kirjanpitoperiaatteiden kanssa. Tästä syystä mm. liikkeessä olevaa metallirahaa ei enää ilmaista erikseen Suomen Pankin taseessa, vaan se on nettoutettu valtion metallirahavastuu -erän kanssa ja erotus sisältyy muut saamiset -erään.

3,2 % ja oli vuoden lopussa 2 101 milj. markkaa.

Vuoden 2000 lopussa yleisön hallussa (ml. Automatia Pankki-automaatit -yhtiön käteisautomaatit) oli käteistä rahaa 17 127 milj. markkaa eli 3,5 % enemmän kuin edellisen vuoden lopussa (kuvio 43). Pankkien hallussa oli 2 706 milj. markkaa eli 25,3 % vähemmän kuin vuotta aiemmin, jolloin erityisesti pankit varautuivat vuosituhannen vaihteeseen. Koko vuonna pankkien hallussa oli keskimäärin enää 14,1 % liikkeessä olevasta käteisrahasta, mikä on runsaat

½ prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 1999. Osuus on pienentynyt lähes kolmannekseen 1990-luvun alun lukemista, mutta pitkällä aikavälillä ja myös kansainvälisesti se on edelleen suurehko.

Setelivirrat lisääntyivät

Suomen Pankista tilattujen seteleiden määrä lisääntyi 3,2 % vuonna 2000 ja oli arvoltaan 75,0 mrd. markkaa. Kappalemääräisesti seteleitä tilattiin 743 milj. (kuvio 46), kun niitä edellisenä vuonna oli

tilattu 720 milj. kappaletta. Palautettujen seteleiden määrä lisääntyi 6,5 % ja oli 75,2 mrd. markkaa. Seteleitä palautettiin 742 milj. kappaletta, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 708 milj. kappaletta.

Vuonna 2000 Suomen Pankki lunasti vuoden 1994 alusta lakkautettuja seteleitä⁴ vajaan 3 milj. markan edestä. Niitä on liikkeessä kuitenkin vielä 230 milj. markan arvosta. Näiden seteleiden lunastusaika päättyi 31.12.2003.

Liikkeessä oleva setelistö kiersi Suomen Pankin kautta vuonna 2000 keskimäärin 6,8 kertaa. Edellisenä vuonna kiertonopeus oli 6,7. Nopeus on varsin suuri verrattuna muiden EU-maiden seteleiden kiertonopeuksiin, jotka ovat viime vuosina olleet keskimäärin alle yhdestä vajaaseen neljään. Setelilajeittain kiertonopeuksissa oli huomattavia eroja. Suurin kiertonopeus eli 9,4 oli 100 markan setelillä. Muiden seteleiden vastaavat luvut olivat: 1000 mk 0,8, 500 mk 2,2, 50 mk 4,3 ja 20 mk 3,1.

Suomen Pankki perii käsittelemistään seteleistä käsittelymaksua, joka määritellään valtion maksuperustelain mukaisesti omakustannushinnan perusteella, mutta vain siltä osin kuin setelistön vuotuinen kierto Suomen Pankin kautta ylittää kynnyksarvon neljä. Kynnyksarvo perustuu siihen, että tuon kiertonopeuden katsotaan olevan tarpeen ja myös riittävä setelistön laadusta ja aitoudesta huolehtimiseen Suomen Pankin viranomaisvelvoitteen mukaisesti. Käsittelymaksu tarkis-

tetaan puolivuositain edellisen puolivuotiskauden setelikierron perusteella. Näillä perusteilla käsittelymaksua korotettiin 40 % edellisvuotisesta, ja maksu oli koko vuoden 2000 ajan 70 penniä 100 kappaleen erältä 100 markan seteleitä. Muiden seteleiden kiertonopeus jäi alle neljän. Joulukuussa 2000 Suomen Pankki ilmoitti edellisen tarkastelujakson perusteella käsittelymaksun säilyvän vuoden 2001 alkupuolen ennallaan, mutta kohdistuvan 100 markan seteleiden lisäksi myös 50 markan seteleihin.

Setelivirtojen kasvun ja suorittemaksun nousun vuoksi setelien käsittelymaksun tuotto lisääntyi ja oli 7,9 milj. markkaa vuonna 2000 oltuaan edellisenä vuonna 6,0 milj. markkaa. Lisäksi Suomen Pankki peri rahahuollon tilaus- ja palautusjärjestelmää käyttäviltä pankeilta 4,9 milj. markkaa järjestelmän käyttö- ja ylläpitokustannuksia. Tämä oli 0,9 milj. markkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannusten pieneminen johtui rahantilaus- ja -palautus-suoritteiden lukumäärän vähenemisestä, joka puolestaan oli seurausta pankkien rahahuollon keskittymisestä.

Suomen Pankki lisäsi seteleiden lajittelukapasiteettia hankkimalla vuoden 2000 aikana ja tamikuussa 2001 yhteensä 5 uuden sukupolven tehokasta lajittelukonetta, joilla on mahdollista lajitella sekä markka- että euroseteleitä. Samanaikaisesti käytöstä poistettiin 6 vanhentunutta pienempää konetta, jotka soveltuivat pelkästään markkaseteleiden lajitteluun. Ennestään pankilla oli jo 3 markka- ja euroseteleiden lajitteluun soveltuvaa konetta.

Suomalaisten seteleiden väärennöksiä tavattiin 161 kappaletta vuonna 2000. Vuonna 1999 niitä oli 201 kappaletta. Molempina vuosina väärennökset olivat pääasiassa yksittäisiä. Väärennösten tunnistamiseksi Suomen Pankki järjesti yhdessä keskusrikospoliisin kanssa 6 koulutusseminaaria. Lisäksi pankki toimitti rahaa ammatteisesti käsitteleville materiaalia seteleiden aitoustekijöistä.

Vuoden 1999 alusta astui voimaan euroalueen maiden keskuspankkien velvollisuus vaihtaa kiinteää muuntokurssia käyttäen euroalueen muiden maiden käypiä seteleitä kansalliseen rahaan. Lunastusvelvoite on voimassa 31.3.2002 asti. Vuonna 2000 Suomen Pankin konttorit lunastivat euroalueen muiden maiden seteleitä yhteensä 29 milj. markan arvosta, mikä oli noin kaksinkertainen määrä edellisvuotiseen verrattuna. Saksan markkoja tästä määrästä oli runsas puolet ja Alankomaiden guldeneita noin viidennes. Muiden valuuttojen osuudet olivat pieniä. Muiden euromaiden keskuspankit puolestaan lunastivat suomalaisia seteleitä 1 278 milj. markan arvosta eli runsaan neljänneksen enemmän kuin vuonna 1999. Saksan keskuspankin osuus tästä määrästä oli noin 97 %. Lunastetuista seteleistä yli puolet oli 100 markan seteleitä ja lähes kolmannes 1000 markan seteleitä. Myös 500 markan seteleitä lunastettiin jonkin verran, mutta 50 ja 20 markan seteleitä vain vähän.

Kolikkovirrat vähenivät

Vuonna 2000 Suomen Pankki laski liikkeeseen käyttösarjan kolikoita

⁴ Lakkautetut setelit samoin kuin lakkautetut kolikot on eritelty Suomen Pankin kotisivustossa Internetissä (www.bof.fi).

511 milj. markkaa ja otti vastaan palautuksia 445 milj. markkaa (kuvio 46). Liikkeeseen laskettu määrä väheni 11,9 % ja palautettujen määrä väheni 10,4 % edellisvuotisesta.

Suomen Pankki peri kolikoiden käsittelymaksua vuoden 2000 aikana 4,1 milj. markkaa, mikä oli 0,2 milj. markkaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Maksun tuoton kasvu kolikkovirtojen vähenemisestä huolimatta johtui suoritteiden hinnan noususta.

Vuoden 2000 aikana laskettiin liikkeeseen kolme juhlarahaa. Kirkon kansainvälisen juhluvuoden ja Turun tuomiokirkon 700-vuotisjuhlien kunniaksi laskettiin liikkeeseen 100 markan hopeinen juhla-

raha, jonka lyöntimäärä oli 25 000 kappaletta. Helsingin kaupungin 450-vuotispäivän kunniaksi laskettiin liikkeeseen 100 markan hopea-raha, jonka lyöntimäärä oli 20 000 kappaletta. Raha juhlistaa myös sitä, että Helsinki oli yksi Euroopan kulttuurikaupungeista vuonna 2000. Osa rahoista on tehty erikoislyöntinä niin, että rahoissa on peilikiiltainen pohja ja mattapintainen kuvio. Aleksis Kiven ja kirjallisuuden kunniaksi liikkeeseen lasketun hopeisen 100 markan juhlarahan lyöntimäärä oli 22 000 kappaletta, ja myös tästä rahasta osa on tehty erikoislyöntinä.

EU:n neuvoston asetuksen (EY) 3603/93 mukaan EU:n jäsenmaan keskuspankilla saa olla hal-

lussaan enintään 10 % liikkeessä olevasta metallirahasta. Suomen Pankilla oli enimmillään metallirahaa 7,2 % liikkeessä olevasta määrästä 29.2.2000 ja vuoden lopussa 4,5 %.

Suomen Pankki lunasti vuosien 1994 ja 1998 alusta lakkautettuja metallisia käyttörahoja runsaan 4 milj. markan arvosta ja juhlarahoja 0,5 milj. markan arvosta. Vuoden 2000 lopussa lakkautettuja käyttörahoja oli lunastamatta 290 milj. markkaa ja juhlarahoja vajaa 126 milj. markkaa. Lakkautettujen kolikoiden lunastusajat päättyvät 10 vuoden kuluttua lakkauttamisesta eli 31.12.2003 ja 31.12.2007.

Valuuttavarannon hoito

Suomen Pankki hallinnoi kahta valuuttavarantoa eli osaa Euroopan keskuspankin valuuttavarannosta ja omaa valuuttavarantoaan. EKP:n puolesta hallinnoitavan osuuden arvo oli vuoden 2000 lopussa noin 772 milj. euroa ja Suomen Pankin oman valuuttavarannon arvo noin 8 611 milj. euroa.

Euroopan keskuspankin valuuttavaranto

Kun Suomi liittyi talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen vuoden 1999 alussa, Suomen Pankki siirsi muiden eurojärjestelmään kuuluvien kansallisten keskuspankkien tavoin osan valuuttavarannostaan omistamalleen EKP:lle. Siirretyt varannot koostuivat valuuttasaamisista ja kullasta. Siirron vastineena kansallisilla keskuspankeilla on EKP:ltä euromääräinen saaminen, jolle EKP maksaa korkoa. Koska mahdolliset valuuttainterventiot tehdään EKP:n varannolla, sijoittamisessa korostuvat turvallisuus- ja likvidiystavoitteet. Näiden tavoitteiden rajoissa varannolle pyritään saamaan mahdollisimman hyvä tuotto.

EKP ei itse sijoita sille siirretyjä varantoja, vaan sen tekevät kansalliset keskuspankit EKP:ssä

sovittujen rajoitteiden mukaisesti. Salkun hallinnan periaatteet ovat hyvin samankaltaiset kuin Suomen Pankin oman varannon hallinnassa. Valuuttajakauma pidetään kiinteänä. EKP on asettanut varannolle valuuttakohtaiset normisalkut, ja kansalliset keskuspankit pyrkivät saavuttamaan lisätuottoa suhteessa normisalkkuihin. Valuuttavarannon riskejä ja tuottoja seurataan jatkuvasti.

EKP:n valuuttavarannon sijoittamista kehitetään jatkuvasti muun muassa lisäämällä käytettäviä sijoitusinstrumentteja. Kansalliset keskuspankit – Suomen Pankki mukaan lukien – osallistuvat aktiivisesti tähän kehitystyöhön EKP:n markkinaoperaatioiden komiteassa ja sen alaisessa työryhmässä.

Suomen Pankin valuuttavaranto

Suomen Pankin valuuttavarannon koko on euro-oloissa vakaa eikä varannon tarvitse olla yhtä likvidiä kuin ennen rahaliittoon liittymistä. Varannon tuoton parantamiseen voidaan siis kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Suomen Pankin valuuttavarannon sijoituspolitiikassa tavoitteina ovat turvallisuus, likvidiys ja tuotto. Turvallisuustavoitteella tarkoite-

taan sitä, että varannon markkina-arvo ei saa vaihdella liikaa eri riskien vuoksi. Lisäksi osan varannosta pitää olla riittävän likvidi; se pitää pystyä tarvittaessa muuttamaan käteiseksi riittävän nopeasti ja hyväksyttävien kustannuksien. Näissä rajoissa varannolle pyritään saamaan mahdollisimman hyvä tuotto.

Keskeisimmät valuuttavarannon sisältämät riskit ovat valuutta-, korko-, luotto- ja likvidiysriski. Varannosta saatavaa odotettua tuottoa voidaan parantaa nostamalla riskitasoa. Valuuttavarannon sijoituspolitiikkaa määriteltäessä pyritään löytämään sellainen riskien ja tuotto-odotusten yhdistelmä, joka parhaiten vastaa pankin pitkän aikavälin tavoitteita. Sijoituspolitiikan kulmakivi on sijoitusten tehokas hajautus.

Varannon merkittävin riski on valuutariski, joka aiheutuu varantovaluuttojen arvon vaihtelusta euroon ja toisiinsa nähden. Valuutariskiä pyritään rajoittamaan hajauttamalla varanto useisiin valuuttoihin. Näin vältytään siltä, että yksittäisen valuutan arvon voimakas muutos vaikuttaisi merkittävästi varannon arvoon. Varantovaluutot ovat tällä hetkellä Yhdysvaltain dollari, Ison-Britannian punta, Japanin jeni sekä Tanskan ja Ruotsin kruunu. Sijoitusvaluuttojen osuudet eli ns. valuuttajakauma arvioidaan uudelleen parin kolmen vuoden väliajoin. Arviointien välillä valuuttajakauma pidetään kiinteänä. Suomen Pankki ei siis sijoitusmielessä pyri hyötymään valuuttojen välisistä liikkeistä.

Seuraavaksi tärkein riski on korkoriski. Sitä mitataan ja hallitaan duraation avulla. Duraatio

kuvaa sijoitusten arvon muutosta, kun markkinakorkotaso muuttuu. Valuuttavarannon duraation asettamisessa käytetään hyväksi ns. value-at-risk- eli VAR-menetelmää. Menetelmässä tarkastellaan varannon arvon todennäköisyysjakamaa valuuttojen ja korkojen vaihdellessa. Erityistä huomiota kiinnitetään suurten tappioiden todennäköisyyteen.

Korkoriskiä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset Yhdysvaltain, Ison-Britannian, Japanin, Tanskan ja Ruotsin korkomarkkinoille eripituisiin velkakirjoihin. Lisäksi sijoitusten keskimääräiselle duraatiolle on asetettu markkinakohtaiset liikkumarajat.

Luottoriskillä tarkoitetaan korkosijoitusten arvon vaihtelua, jonka velkakirjojen liikkeeseenlaskijoiden tai talletusvastapuolten luottokelpoisuuden muutokset aiheuttavat. Useimmiten luottokelpoisuuden muutokseen liittyy luottoluokituksen muutos.

Vuodesta 1999 lähtien osa varannosta on sijoitettu luottokelpoisuudeltaan hyvien yhteisöjen, mm. yritysten, liikkeeseen laskemiin velkakirjoihin. Nämä sijoituskohteet tuottavat pitkällä ajanjaksolla enemmän kuin vastaavat valtion velkakirjat, koska ne sisältävät luottoriskiä ja niiden likvidiys on huonompi kuin valtion velkakirjojen. Tämän ns. luottosal- kun sisältämää luottoriskiä tarkastellaan niin ikään VAR-menetelmän avulla.

Luottoriskin hallinnassa on keskeistä tehokas hajautus. Hajautus saavutetaan asettamalla liikkeeseenlaskijoille ja vastapuolipan- keille enimmäislimiitit ja vähimmäisluokitusrajoite sekä luottosal-

kun luottoriskistä aiheutuville VAR-luvuille enimmäislimiitit.

Likvidiysriskiin on varauduttu siten, että suurin osa varannosta on sijoitettu valtioiden liikkeeseen laskemiin velkakirjoihin ja lyhytaikaisiin sijoituksiin, joiden vakuutena on näitä velkakirjoja. Valtioiden velkakirjat ovat kaikkein likvideimpiä sijoituskohteita.

Suomen Pankin kannalta pitkällä aikavälillä parhaaksi arvioitu sijoitussalkku ilmaistaan neutraalina valuuttajakaumana ja valuutta-kohtaisina vertailusalkkuina eli normisalkkuina. Normisalkut ovat kuvitteellisia salkkuja, ja niillä on tietty tavoiteduraatio. Normisalkut sisältävät valtion velkakirjoja, luottoriskisiä velkakirjoja sekä lyhyitä rahamarkkinasijoituksia. Normisalkut on koottu Suomen Pankissa, ja ne edustavat määritelmällisesti neutraalia sijoitustapaa. Valuuttajakauma ja normisalkkujen rakenne määräävät pitkälti valuuttavarannon tuoton. Käytännön sijoittamisessa valuuttavarannolle pyritään saavuttamaan normisalkkuja parempi tuotto.

Suomen Pankin kultavarannon määrä on 50 000 kg. Varannosta noin puolet on sijoitettu.

Valuuttavarannon riskienhallinnasta ja limiittien valvonnasta vastaa salkunhallinnasta erillinen riskienhallintayksikkö, joka myös asettaa normisalkut. Yksikkö laskee todellisten ja normisalkkujen tuotot, ja tuottojen kehitystä seurataan jatkuvasti. Yksikkö raportoi riskienhallintaan liittyvistä asioista johtokunnan jäsenelle, joka on sijoitustoimintalinjasta erillään.

Kansainvälinen toiminta

Suomen Pankki Euroopan keskuspankki-järjestelmässä

Euroalueen kansallisten keskuspankkien pääjohtajien ja EKP:n johtokunnan jäsenten muodostama EKP:n neuvosto, eurojärjestelmän ylin päätöksentekoeelin, kokoontui kertomusvuonna yleensä joka toinen viikko. Kaikkien EU-maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajista sekä EKP:n pääjohtajasta ja varapääjohtajasta koostuva yleisneuvosto puolestaan kokoontui vuoden aikana neljästi.

EKP:n neuvoston tärkeimmät päätökset koskevat euroalueen rahapolitiikkaa, mutta se käsittelee muitakin päätäntävaltaansa kuuluvia EKP:n toimintaan liittyviä asioita. Tämän takia Suomen Pankin pääjohtajan osallistumisia neuvoston kokouksiin edeltää kattava valmisteluprosessi, jossa pankin organisaatio tuottaa pääjohtajalle kussakin kokouksessa tarvittavan taustamateriaalin ja siihen liittyvät kannanottoehdotukset. Suomen Pankin johtokunta käy materiaalin ja tehdyt ehdotukset yhdessä läpi ennen neuvoston kutakin kokousta.

Eri toimintasektoreille perustettujen komiteoiden kautta euroalueen kansalliset keskuspankit osallistuvat EKP:n neuvostolle esiteltyjen asioiden valmisteluun

yhdessä EKP:n kanssa. Komiteoiden rooli on neuvoa-antava, eivätkä komiteoiden ehdotukset tämän takia sido EKP:n johtokuntaa sen tehdessä omia esityksiään EKP:n neuvostolle. Komiteoiden näkemykset raportoidaan kuitenkin neuvostolle myös silloin, kun ne poikkeavat EKP:n johtokunnan päätösesityksestä.

EKPJ:n 13 komiteaa kokoon tuivat vuoden aikana tarpeen mukaan. Kokouksia oli yleensä kerran kuussa, mutta jotkin komiteat kokoon tuivat vain pari kertaa vuodessa. Suomen Pankilla on muiden kansallisten keskuspankkien tavoin yksi tai kaksi edustajaa kussakin komiteassa. Komiteat ovat perustaneet myös työryhmiä, joiden tehtävänä on selvittää tarkemmin tiettyjä erityiskysymyksiä. Komitea- ja työryhmyöskentelyyn osallistui vuoden mittaan yhteensä noin 70 Suomen Pankin edustajaa organisaation eri tasoilta. Välillisesti EKPJ-asioiden käsittelyyn osallistui pankin sisällä kuitenkin tavalla tai toisella yhteensä satoja pankkilaisia.

Komiteatyöskentely on erittäin tärkeä osa EKPJ:ssä tehtävää yhteistyötä ja näkyi vuoden aikana merkittäväällä tavalla Suomen Pankin työskentelyssä. Asiantuntijat – sekä komiteoiden jäsenet että kotimaassa valmisteluihin osallistuneet

EKP:n neuvosto (Governing Council) ja **yleisneuvosto** (General Council)

Matti Vanhala

Esko Ollila, varajäsen 6.11.2000 saakka

Matti Louekoski, varajäsen 6.11.2000 lähtien

Kjell Peter Söderlund, avustaja

Komiteat

Kansainvälisten suhteiden komitea

Esko Ollila (6.11.2000 saakka)

Sinikka Salo (6.11.2000 lähtien)

Kjell Peter Söderlund

Budjettikomitea

Antti Vuorinen

Kirjanpito- ja rahoitustulokomitea

Esa Ojanen

Tuula Colliander

Lakiasian komitea

Mariitta Nieminen

Eija Brusila

Maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitea

Harry Leinonen

Markkinaoperaatioiden komitea

Markus Fogelholm

Harri Lahdenperä

Pankkivalvontakomitea

Heikki Koskenkylä

Rahapolitiikan komitea

Pentti Pikkarainen

Tuomas Saarenheimo

Setelikomitea

Urpo Levo

Paavo Perttu

Sisäisen tarkastuksen komitea

Taina Kivelä

Erkki Kurikka

Tietotekniikkakomitea

Armi Westin

Raimo Parviainen

Tilastokomitea

Martti Lehtonen

Laura Vajanne

Viestintäkomitea

Antti Juusela

Antero Arimo

– paneutuvat taustamateriaaliin ja hiovat sisäisissä valmistelukokouksissa Suomen Pankin edustajien kantoja. Työskentely komiteoissa edellyttää muistioiden, kirjelmien ja kyselyvastausten toimittamista komiteoiden sihteereille. Komiteoiden kokouksista raportoidaan Suomen Pankissa systemaattisesti.

EKPJ:n kolmestatoista komiteasta kaksitoista työskentelee euroalueen keskuspankkitoiminnan sisäisten kysymysten parissa. Ulkosuhteisiin liittyviä asioita käsiteltiin puolestaan kansainvälisten suhteiden komiteassa, jossa on kaksi edustajaa kustakin kansallisesta keskuspankista. Toinen edustajista on yleensä kansallisen keskuspankin johtokunnan jäsen, useim-

miten varapääjohtaja. Myös EKP:tä edustaa tässä komiteassa johtokunnan jäsen. Komitea käsitteli vuoden 2000 mittaan mm. niitä eurojärjestelmää koskeneita asioita, jotka tulivat esiin kansainvälisten järjestöjen, lähinnä Kansainvälisen valuuttarahaston ja EU:n talous- ja rahoituskomitean, kokouksissa ja jotka mahdollisesti edellyttivät eurojärjestelmän yhteistä näkemystä. Tarvittaessa näistä kannoista on viime kädessä päättänyt EKP:n neuvosto.

Euroalueen ulkopuolisten EU-maiden keskuspankkien edustajat osallistuivat kansainvälisten suhteiden komitean kokouksiin silloin, kun niissä käsiteltiin koko EU- aluetta koskevia asioita. Tämä

oli tapana myös muissa komiteoissa.

Vuonna 2000 tärkeimpiä kansainvälisten suhteiden komiteassa käsiteltyjä aiheita olivat kansainvälisten rahoitusjärjestelmien kehittäminen sekä EU:n laajentuminen. Rahoitusmarkkinoiden vakaus oli myös keskeinen aihe. Eurojärjestelmän yhteisiä näkemyksiä haettiin mm. kansainvälisten rahoituskriisien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan.

EU:n laajentumisessa keskeisiä teemoja olivat EU:n jäsenyyttä hakeneiden maiden talouksien lähentyminen EU-maiden talouksiin sekä keskuspankkiyhteistyö hakijamaiden ja eurojärjestelmän maiden välillä. Jatkoksi edellis-

vuotiselle Helsingissä pidetylle seminaarille EKP järjesti yhdessä Itävallan keskuspankin kanssa Wienissä joulukuussa korkean tason seminaarin hakijamaiden ja eurojärjestelmän keskuspankkien edustajille. Kansainvälisten suhteiden komitea oli keskeisessä asemassa tämän seminaarin suunnittelussa.

Lisäksi komitea seurasi aktiivisesti euron kansainvälisen roolin kehitystä ja laati yhdessä rahapolitiikan komitean kanssa tätä aihetta koskevan raportin.

Muu Euroopan unionin toimintaan liittyvä työskentely

EU:n talous- ja valtiovarainministerien muodostaman ministerineuvoston (Ecofin-neuvosto) alaiseen talous- ja rahoituskomiteaan kuuluu kaksi jäsentä kustakin jäsenmaasta, EKP:stä ja komissiosta. Jäsenmaan toinen edustaja on talous- tai valtiovarainministeriöstä, toinen keskuspankista.

EU-maiden talouskehitystä on vuodesta 1999 alkaen pyritty seuraamaan tehostetusti Suomen puheenjohtajuuskaudella sovittujen periaatteiden mukaisesti. Seuranan keskeinen väline on vuosittain laadittava asiakirja Talouspolitiikan laajat suuntaviivat. Vuonna 2000 talous- ja rahoituskomitea seurasi ensimmäistä kertaa järjestelmällisesti aikaisempien suuntaviivojen toimeenpanoa ja laati tavanomaiseen tapaan komission suosituksen perusteella luonnoksen uusista suuntaviivoista Ecofin-neuvostolle.

Talous- ja rahoituskomitea osallistui niin ikään Kreikan euroalueeseen liittymisen valmis-

teluihin. Tammikuussa 2000 sovittiin Kreikan aloitteesta ja ERM II -sopimuksen mukaista menettelyä noudattaen Kreikan drakman keskuskurssin 3½ prosentin revalvaatiosta. Toukokuussa komitea suositti komission ja EKP:n lähentymisraporttien perusteella neuvostolle, että se hyväksyisi komission esityksen Kreikan liittymisestä euroalueeseen 1.1.2001 alkaen. Ecofin-neuvosto teki päätöksen Kreikan liittymisestä 19.6.2000.

Yhteisön ja erityisesti euroalueen tilastojen tuotannon kehittämiseen kiinnitettiin paljon huomiota. Talous- ja rahoituskomitea ehdotti komissiolle ja jäsenvaltioille toimia tilastojen parantamiseksi ja seurasi tiiviisti suositustensa toteutumista. Julkisen talouden seurannassa selkiytettiin alijäämän käsitettä mm. koronvaihtosopimusten ja kolmannen sukupolven matkapuhelinten lupien (UMTS-lupien) myynnistä saatavien tulojen kirjaamisen osalta.

Rahoitusmarkkinoiden vakautta ja kriisinhallintaa pohtinut talous- ja rahoituskomitean työryhmä luovutti mietintönsä Ecofin-neuvoston epävirallisessa kokouksessa Lissabonissa huhtikuussa. Työryhmä ehdotti valvonnan kehittämiseksi useita käytännön toimia, mm. ministeriöiden, valvontaviranomaisten ja keskuspankkien yhteistyön lisäämistä. Suomesta ryhmän työskentelyyn osallistui Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila.

Talous- ja rahoituskomitea laati Ecofin-neuvostolle selontekoa EU:n laajentumisen edellyttämistä muutoksista ja erityisesti määräänemmistö päätösten käytön

Suomen Pankin edustajat
EU:n komiteoissa

Talous- ja rahoituskomitea

Esko Ollila (23.11.2000 saakka)
Sinikka Salo (23.11.2000 lähtien)
Paavo Peisa, varajäsen

Talouspoliittinen komitea

Antti Suvanto

Pankkialan neuvoo-antava komitea

Heikki Koskenkylä

lisäämisestä perustamissopimuksen talous- ja rahaliittoa koskevissa artikloissa. Se myös laati luonnokset päätelmiksi laajentumiseen liittyvistä valuuttakurssikysymyksistä Ecofin-neuvoston epäviralliseen kokoukseen Versailles'ssa ja Eurooppa-neuvoston kokoukseen Nizzassa.

Komitea jatkoi ponnistelujaan yhteisten näkemysten löytämiseksi kansainvälisen talouspolitiikan kysymyksissä. Tätä varten se mm. laati keväällä 2000 muistion kansainvälisen rahoitusarkkitehtuurin kysymyksistä. EU:n yhteisiä näkemyksiä tuotiin julki mm. EU:n puheenjohtajan IMF:n kevät- ja syyskokouksissa pitämässä puheenvuoroissa, jotka komitea luonnosteli.

Suomen Pankilla on edustaja myös EU:n talouspoliittisessa komiteassa. Komitea osallistui talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen laadintaan ja muihin EU-maiden talouspolitiikan yhteensovitusmenettelyihin. Nämä menettelyt koskivat erityisesti yhteisön kasvupotentiaalin ja työllisyyden parantamiseen liittyvää rakennepolitiikkaa.

Kotimaassa Suomen Pankki osallistui eri ministeriöiden yhteistyötä koordinoivaan EU-asioiden komiteaan, joka vuoden puolivälissä siirtyi ulkoasiainministeriön hoidosta valtioneuvoston kanslian yhteyteen. Lisäksi pankki osallistui valmistelutyöhön niissä EU-asioiden komitean jaostoissa, joissa käsiteltiin talouspolitiikan koordinoimista, kansainvälisiä rahoituskysymyksiä, verotusta, rahoituspalveluja ja pääomanliikkeitä, vakuutuspalveluja sekä EU:n laajentamista.

EU:n hallitusten välisen konferenssin päätteeksi joulukuussa 2000 tehtyyn Nizzan sopimukseen sisältyi myös EKP:n ja EKPJ:n perussääntöä koskeva muutos. Perussäännön artiklaan 10 lisättiin uusi kohta, joka mahdollistaa sen, että EKP:n neuvoston päätöksentekoa koskevan artiklan 10.2 muutoksista voidaan päättää ilman hallitusten välisen konferenssin koollekutsumista. Tällaisista EKP:n tai komission suosituksesta tehtävistä muutoksista on kuitenkin sovittava valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa koontuvassa neuvostossa yksimielisesti. Muutokset tulevat voimaan vasta sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ne valtiosääntönsä mukaisesti hyväksyneet.

Kansainvälinen valuuttarahasto

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) toiminnassa oli perinteisten toimintamuotojen, kuten jäsenmaiden talouksien seurannan ja rahoitusjärjestelyjen, ohella näkyvästi esillä valuuttarahaston roolin

ja tehtävien uudelleenarviointi. Tarve syvempään pohdintaan juontaa juurensa viime vuosien kriittistä sekä IMF:n politiikkasuosituksia että sen yleistä toimintapaa kohtaan. Uudistuksia ovat vaatineet niin mielenosoituksiin ryhtyneet, globaalistumista vastustaneet kansalaisjärjestöt kuin IMF:n toimintaa rahoittavat jäsenmaatkin. Tämä uudistusvaihe on kuitenkin samalla osa laajempaa kehitystä, jonka kautta pyritään luomaan uusia pelisääntöjä kansainväliselle rahoitus toiminnalle.

Uudistusprosessille saatiin uusi vetäjä vuonna 2000. Toimitusjohtajan tehtäviä vuodesta 1987 lähtien hoitanut Michel Camdessus jäi eläkkeelle, ja IMF:n johtokunta valitsi maaliskuussa uudeksi toimitusjohtajaksi saksalaisen Horst Köhlerin. Tämä aloitti viisivuotisen toimikautensa toukokuun alussa.

Niin valuuttarahaston sisä- kuin ulkopuolellakin käydyn laajan keskustelun pohjalta osoittautui yhä selvemmin, että ollakseen tehokas rahaston täytyy keskittyä entistä enemmän sellaisiin tehtäviin ja toimintoihin, jotka ovat selkeästi sen perustamisasiakirjan ja mandaatin mukaisia. Tämä tarkoittaa jäsenmaiden talouksien seurantaa ja tarvittaessa talouden sopeuttamisohjelmien laadintaa ja valvontaa. Talous- ja rahoituskriisien hallinta ja erityisesti niiden ennakoiminen ja ennaltaehkäiseminen ovat uuden toimintamallin kulmakiviä.

Rahoitussektorin vakautta uhkaavien kriisien torjujan rooli korostui entisestään 1990-luvun rahoituskriisien vuoksi. Rahoitussektorin haavoittuvuutta on ryhdytty tarkastelemaan erityisen arvioin-

tikehikon (Financial Sector Assessment Program) avulla. Näin tehty analyysi selvittää jäsenmaan rahoitusjärjestelmään liittyviä vahvuuksia ja mahdollisia riskejä. Analyysiin perustuvia maakohtaisia raportteja on alettu laatia noin 20 maassa.

Vuoden 2000 kuluessa IMF jatkoi määrätietoisesti toiminnan tehostamista ja avoimuuden lisäämistä. Se julkaisi mm. runsaasti lehdistötiedotteita ja raportteja neljännen sopimusartiklan mukaisista jäsenmaiden konsultaatioista, rahoitusjärjestelyistä sekä talouden sopeuttamisohjelmista. Lisäksi IMF:n johtokunta päätti syksyllä itsenäisen arviointitoimiston perustamisesta valuuttarahastoon. Toimiston tarkoituksena on täydentää IMF:n toiminnan arviointia niin valuuttarahastossa kuin sen ulkopuolella. Tavoitteena on entistä avoimempi ja vastuullisempi IMF.

Toimet kansainvälisen rahoitusarkkitehtuurin vahvistamiseksi jatkuivat samoin eri aloilla. Yksityisen sektorin vastuun lisääminen (Private Sector Involvement) rahoitusjärjestelyissä edistyi suhteellisen hitaasti, ja keskusteluissa tarkennettiin käsitteitä ja lähestymistapoja periaatetasolla. Käytännön ratkaisut tehdään edelleen tapauskohtaisesti. Luotettavan ja ajanmukaisen informaatiokulun edistämiseksi ja yksityisen rahoitusosuuden lisäämiseksi perustettiin toimitusjohtaja Köhlerin aloitteesta pääomamarkkinoiden edustajista koostuva asiantuntijaryhmä (Capital Markets Consultative Group).

Vuonna 2000 jatkettiin myös toimenpiteitä köyhyyden vähentämiseksi kaikkein köyhimmissä jäsenmaissa. Tässä IMF toimi yh-

teistyössä Maailmanpankin kanssa. HIPC-aloitteen (Heavily Indebted Poor Countries) mukaisesti. Vuoden 2000 loppuun mennessä valuuttarahaston johtokunta hyväksyi velkahelpotuksia noin 20:lle erittäin velkaantuneelle köyhälle maalle.

Valuuttarahaston uudistamisen ytimenä oli toisaalta kirkastaa rahaston omaa roolia, mutta samalla sen toiminta pyrittiin nivomaan entistä kiinteämmin muiden kansainvälisten rahoituslaitosten, kuten Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien, toimintaan. IMF:n johtokunta katsoi, että vain toimimalla yhdessä voidaan edistää kansainvälisen talouden suotuisaa kehitystä ja rahoitusmarkkinoiden vakautta. Valuuttarahaston yhteistyö rahoitusmarkkinoiden vakautta edistävän yhteistyöelimen Financial Stability Forumin ja Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) kanssa vahvisti osaltaan pyrkimyksiä globaalien rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi.

Valuuttarahaston luottoehtoja ja rahoitusjärjestelyjä virtaviivaistettiin vuoden 2000 kuluessa vastaamaan entistä paremmin alati muuttuvaa globaalien rahoitusmarkkinoiden ympäristöä. Systemiriskin torjuntaan tarkoitettu ehdollinen rahoitusjärjestely (Contingent Credit Line) hyväksyttiin IMF:n ensisijaiseksi rahoitusmuodoksi ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Lisäksi päätettiin lyhentää luottojen maturiteettia ja lisätä luottojen kustannuksia luoton määrän kasvaessa.

IMF:n asettaman, professori Richard Cooperin johtaman työryhmän raportti IMF:n jäsenkiintiöiden laskentamalleista valmistui

vuoden 2000 kesällä. Raportti herätti ennalta suurta mielenkiintoa ja aiheutti keskustelua eri puolilla. Myös keväällä 2000 toimintansa aloittanut Pohjoismaiden ja Baltian maiden valuutta- ja rahoituskomitea (Nordic-Baltic Monetary and Financial Committee, NBMFC) asetti oman työryhmänsä pohtimaan kiintiöitä ja jäsenmaiden edustautumista. Jäsenkiintiöt ratkaisevat, minkälaista äänivaltaa kukin jäsenmaa käyttää valuuttarahastossa. Aiheen käsittely jatkuu edelleen.

Neljännän sopimusartiklan mukainen Suomen konsultaatio pidettiin hieman tavanomaista suppeampana kesäkuun alussa. Konsultaation päätteeksi laadittu IMF:n virkamiesten loppulausuma julkaistiin edellisvuotiseen tapaan. Ensimmäistä kertaa IMF:n virkamiehet pitivät Suomessa lehdistötilaisuuden konsultaation päätteeksi. IMF:n mukaan Suomen talouden näkymät ovat hyvät, mutta vakavia ongelmia ovat mm. tuottavuuden heikko kasvu muualla kuin huipputekniikassa, suuri rakenteellinen työttömyys ja keskimäärin varhainen eläkkeelle siirtyminen. Hallituksen julkisten menojen kasvua hillitsevä politiikka sai kiitosta. Vaikka IMF ei nähnyt Suomessa talouden ylikuumenemisen uhkaa, tilanne saattaisi sen mukaan huonontua, jos maltillisen tulopolitiikan linja pettää lähivuosina. IMF suositteli mm. tuloverotuksen keventämistä ja työmarkkinoiden joustavuutta lisääviä rakenteellisia uudistuksia. Rahapolitiikkaa raportissa sivuttiin vain siltä osin, millaisia vaatimuksia euroalueen yhteinen rahapolitiikka asettaa Suomen finanssi- ja rakennepolitiikalle. Varsinainen raportti julkaistiin

valuuttarahaston WWW-sivustossa elokuussa. Euroalueen yhteistä rahapolitiikkaa valuuttarahasto tarkasteli euroaluetta koskevissa raporteissa keväällä ja syksyllä.

IMF:n viestintäjohtaja vieraili Suomessa elokuussa. Vierailun tavoitteena oli pyrkiä aktiiviseen keskusteluyhteyteen tiedotusvälineiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa ennen IMF:n ja Maailmanpankin yhteistä vuosikokousta, joka pidettiin Prahassa 26.–27. syyskuuta.

Suomen edustajana valuuttarahaston hallintoneuvostossa toimi Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja Matti Vanhala. Hänen varajäsenenään oli johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila 23.11. saakka; sen jälkeen varajäsenenä oli pankinjohtaja (johtokunnan varapuheenjohtaja 1.1.2001 alkaen) Matti Louekoski.

Valuuttarahaston kansainvälinen valuutta- ja rahoituskomitea (International Monetary and Financial Committee, IMFC) kokoontui ensimmäistä kertaa uudennimisensä huhtikuussa. Pohjoismaiden ja Baltian vaalipiiriä kokouksessa edusti valtiovarainministeri Sauli Niinistö.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden keskuspankkien ja valtiovarainministeriöiden edustajista koostuva yhteistyöelin (NBMFC) kokoontui vuoden 2000 kuluessa kolmesti valmistellakseen vaalipiirin kannanottoja ja politiikkalinjauksia mm. valuuttarahaston kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean kokousta varten. Suomea yhteistyöelimestä edustivat Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila 6.11. saakka ja siitä lähtien pankinjohtaja Matti Louekoski ja komitean puheen-

johtajana toimiva alivaltiosihteeri Johnny Åkerholm valtiovarainministeriöstä. Yhteistyöelimen alaisuudessa toimiva sijaistason komitea kokoontui myös kolmesti. Juoksevien asioiden lisäksi se valmisteli vuoden 2000 kuluessa raportteja mm. vaalipiirin koordinaatiotyöskentelystä ja vaalipiirin yhteistyöstä Maailmanpankin ja valuuttarahaston vaalipiirimaita edustavien konttoreiden välillä.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirin edustajana IMF:n johtokunnassa oli Olli-Pekka Lehmuksaari, jonka kaksivuotinen toimikausi jatkuu vuoden 2001 loppuun. Vastaavasti koordinaatiovastuu vaalipiirin kannanottojen valmistelusta siirtyi vuoden 2000 alusta Suomen Pankille ja jatkuu vuoden 2001 loppuun.

Muu kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) toimii keskuspankkien yhtei-

senä pankkina ja yhteistyöjärjestönä. Kahdeksan kertaa vuodessa pidettävissä kokouksissa keskuspankkien pääjohtajat ja asiantuntijat keskustelevat raha- ja talouspolitiikkaan sekä kansainväliseen rahoitusjärjestelmään liittyvistä kysymyksistä. Myös rahoitusmarkkinoiden tila ja muut ajankohtaiset keskuspankkeja koskevat aiheet ovat olleet kokousten asialistalla.

Brasilia maksoi vuonna 2000 etuajassa takaisin Kansainvälisen järjestelypankin sille vuonna 1998 myöntämän lainan. Tällöin lainaan liittynyt Suomen valtion takaama Suomen Pankin vakuusjärjestely raukesi.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) Suomen Pankin edustajat olivat mukana lukuisissa komiteoissa. OECD:n talouspoliittinen komitea käsittelee yleisiä makrotaloudellisia ja rakennepoliittisia kysymyksiä. Järjestön yksittäisten jäsenmaiden ja jäsenmaissa harjoitettavan talouspolitiikan seuranta ja arviointi kuuluvat talous- ja kehi-

tyskatsauskomitealle. Suomen Pankin edustajat olivat mukana näissä kummassakin. OECD:n asiantuntijat tekivät maaliskuussa säännönmukaisen maatumkintavierailun Suomeen. Tutkintakokous järjestettiin kesäkuussa ja raportti julkaistiin elokuussa.

Suomen Pankilla oli edustaja myös OECD:n rahoitusmarkkina-komiteassa, joka seuraa rahoitusmarkkinoiden kehityskulkuja. Samoin pankin edustaja oli mukana pääomanliikekomiteassa, jonka keskeisenä tehtävänä on valvoa pääomanliikkeiden ja palvelujen vapauttamiseen velvoittavien OECD:n koodien noudattamista jäsenmaissa.

Taloudellinen analyysi ja tutkimus

Suomen Pankin kokonaistaloudellinen analyysi tukee pääjohtajan osallistumista EKP:n neuvoston työskentelyyn ja pankin edustajien toimintaa EKP:n eri komiteoissa ja työryhmissä sekä muissa kansainvälisissä elimissä. Lisäksi sen avulla arvioidaan yhteisen rahapolitiikan vaikutuksia Suomen talouteen ja kansallisen talouspolitiikan tehtäviin.

Osallistuminen eurojärjestelmän ennustekierroksiin kahdesti vuodessa on merkittävä osa Suomen Pankin kokonaistaloudellista analyysia. Eurojärjestelmän yhteisestä ennusteesta vastaa rahapolitiikan komitea, jossa on edustajat EKP:stä ja kansallisista keskuspankeista. Suomen Pankki vastaa erityisesti ennusteen Suomea koskevasta osasta. EKP julkisti euroaluetta koskevan ennusteen keskeisen sisällön ensi kertaa joulukuussa 2000. Suomen Pankki on jo aikaisemmin julkistanut Suomea koskevan ennusteensa Euro & talous- ja Bank of Finland Bulletin -lehdissä.

Suomen Pankki on määritellyt tavoitteekseen pyrkiä kansainväliselle huipulle valitsemillaan taloudellisen tutkimuksen painopistealueilla. Tutkimustoiminta on pääosin keskitetty pankin tutkimusosastoon ja siirtymätalouksien tutkimuslaitokseen. Tavoitteena on,

että tutkijakoulutuksen saaneet pankin asiantuntijat voisivat aika ajoin kehittää osaamistaan osallistumalla määräaikaisiin tutkimusprojekteihin tutkimusosastolla.

Tutkimusosaston taloudellinen tutkimus on keskitetty kahteen tutkimusohjelmaan. Ohjelmat on määritelty siten, että tutkimus yhtäältä vahvistaisi Suomen Pankin panosta eurojärjestelmän yhteisen rahapolitiikan valmistelussa ja toisaalta auttaisi pankkia orientoitumaan niihin suuriin muutoksiin, joita rahoitusmarkkinoilla ja siten myös keskuspankkien tehtävissä on tapahtumassa.

Tutkimusohjelmassa 1, *Rahapolitiikan mallintamisen kehittäminen*, tutkitaan kvantitatiivisilla malleilla, joita voidaan käyttää rahapolitiikan valmistelun ja ennustamisen välineinä. Malleja sovelletaan mm. rahapolitiikan strategian tutkimukseen. Mallien kehittämisessä panostetaan erityisesti uskottavuus- ja epävarmuustekijöihin, jotka ovat keskeisiä nimenomaan rahapolitiikan kannalta. Vuoden 2000 aikana ohjelmassa on rakennettu euroaluetta kuvaava simulointimalli, jossa tulevaa talouskehitystä koskevat yleisön odotukset on otettu eksplisiittisesti huomioon. Muissa ohjelmaan kuuluvissa projekteissa on tutkittu mm. tuottavuuden muutosten vaikutuksia inflaatioon ja

työllisyyteen sekä epävarmuuden merkitystä rahapolitiikan strategian valinnan kannalta. Pankki on myös osallistunut eurojärjestelmän piirissä toimivan, rahapolitiikan välittymistä eri maissa tutkivan Monetary Policy Transmission Network -tutkimusverkoston toimintaan. Verkostossa on selvitetty mm., miten rahapolitiikka vaikuttaa erikokoisten pankkien käyttäytymiseen.

Tutkimusohjelmassa 2, *Rahoituspalvelusektorin tulevaisuus*, on jatkettu pörssitoiminnan skaalaetujen ja arvopaperimarkkinoiden keskittymisen tutkimusta. Useissa ohjelmaan kuuluvissa projekteissa on myös tutkittu vakauspolitiikan ja rahoitusvalvonnan kehittämistä vapaiden, kilpailullisten rahoitusmarkkinoiden vaatimuksia vastaavasti. Ohjelmassa tutkittiin myös pankkien toimialaliukumien juriidikkaa, luottotappioiden syntyymiseen vaikuttavia makrotaloudellisia tekijöitä sekä elektronisen rahan tulevaisuudennäkymiä.

Tutkimusosaston projektien tuloksista raportoidaan ensisijaisesti keskustelualoiteissa. Laajemmat tutkimukset (kuten väitöskirjat) julkaistaan kirjoina tutkimusjulkaisujen sarjassa. Pankin tutkijoiden artikkeleita julkaistaan myös kansainvälisissä tieteellisissä julkaisusarjoissa. Tutkimuksista tiedottamista kehitettiin vuonna 2000 aloittamalla tutkimustiedotteen julkaiseminen kahdesti vuodessa.

Siirtymätalouksien tutkimus

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksella on neljä toisiaan tukevaa toimintoa: tutkimus, seuranta, tietohallinto ja viranomaisyhteistyö. Siirtymätalouksien ja niistä lähinnä Venäjän ja Baltian talouksien tutkimus on määritelty yhdeksi Suomen Pankin tutkimustoiminnan painopistealueista, joilla pyritään kansainväliselle huipulle. Laitoksen tutkimus on luonteeltaan lähinnä politiikkaan suuntautunutta makrotaloustutkimusta, joka keskittyy ennen muuta rahataloudellisiin ja finanssipoliittisiin kysymyksiin. Euroopan keskuspankkijärjestelmässä siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen tutkimuspanos on alallaan ainutlaatuinen.

Tutkimuslaitoksen Discussion Papers -sarjassa ilmestyi 15 numeroa vuonna 2000. Tutkimusjulkaisut pyritään lopullisessa muodossa julkaisemaan ulkopuolisissa aikakauslehdissä ja muissa julkaisusarjoissa. Muun muassa seminaari-esitelmiä ja mielipidekirjoituksia julkaistaan laitoksen kotisivulla, elektronisessa BOFIT Online -julkaisussa. Laitos oli edelleen tuottamassa Maailmanpankin Transition Newsletter -julkaisua, joka on myös merkittävä julkisuuskanava.

Laitoksen seurantajulkaisujen sarja koostuu perinteisestä Idäntalouksien viikko -julkaisusta (suomeksi ja englanniksi), Russian

Economy – The Month in Review -julkaisusta ja Baltic Economies – The Quarter in Review -julkaisusta. Kaikkien näiden levikit jatkoivat kasvuaan, ja julkaisujen vastaanotto on ollut varsin myönteinen. Kaikki laitoksen julkaisut ovat saatavissa myös sähköisessä muodossa, ja sähköiseen julkaisujen levitykseen ollaan entistä enemmän menossa.

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen tietopalvelu, joka on ainakin Pohjoismaissa alallaan ainutlaatuista, kehittyi edelleen. Varsinkin elektroninen tiedonhankinta ja tietohallinto kehittyivät. Euroopan keskuspankkijärjestelmän vakiintuminen lisäsi edelleen laitoksen viranomaisyhteistyötä.

Vuoden aikana kehitettiin edelleen yhteistyötä sekä koti- että ulkomaisen tutkijayhteisön kanssa. Molemmat Suomen Pankin tutkimusyksiköt ovat perinteisesti järjestäneet kansainvälisiä tutkijaseminaareja. Vuonna 2000 näitä järjestettiin yhteensä neljä. Yhteistyökumppaneina olivat EKPJ:n keskuspankkien ohella kansainväliset verkostot CEPR (Centre for Economic Policy Research, Lontoo) ja NBER (The National Bureau of Economic Research, Cambridge, Yhdysvallat).

Tilastot

Suomen osallistuminen talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheeseen on lisännyt Suomen Pankin tilastotehtäviä, sillä yhteistä rahapolitiikkaa varten tarvittavat rahoitustilastot ja maksutasetilastojen keskeiset osat kuuluvat Euroopan keskuspankin toimivaltaan ja vastuu niiden laadinnasta kansallisille keskuspankeille. Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) yhteisiä tilastoasioita valmistellaan EKPJ:n tilastokomiteassa ja sen alaisissa työryhmissä. EKPJ:n tilastotehtävien lisääntymisen myötä EKP:n neuvosto on asettanut tilastoinnin kustannustehokkuuden tärkeäksi tavoitteeksi. Tähän liittyy se, että neuvosto on edellyttänyt uusien tilastojen hyötyjen ja kustannusten arviointia osana valmistelutyötä.

Suomen Pankin tilastotoiminnassa on tärkeällä sijalla myös laaja ja tiivis yhteistyö Tilastokeskuksen ja muiden tilastotietoja tuottavien tahojen kanssa.

Tilastoyhteistyö EKPJ:ssä

EKPJ:n tarvitsemien tilastojen valmistelu EKPJ:n tilastokomiteassa ja säännöllisen laadinnan aloitukset ajoittuvat useaan vuoteen. Vuonna 2000 keskeisiä asioita komiteassa olivat aikaisemmin aloitettujen

tilastojen – raha- ja pankkitilasto sekä maksutasetilasto – vakiinnuttaminen ja useiden uusien rahoitustilastojen valmistelu. Uusien tilastojen valmistelussa keskityttiin korkotilastojen yhdenmukaistamiseen, rahalaitostilastointia täydentävään muiden rahoituslaitosten tilastoon sekä euroalueen rahoitus-tilinpitoon. Lisäksi euroalueen keskitetyn arvopaperirekisterin valmistelu EKP:ssä eteni siten, että vuoden 2001 aikana on tarkoitus rakentaa kansalliset osiot.

Tilastokomitea arvioi säännöllisesti tilastojen laatua. Suuren rahapoliittisen merkityksen vuoksi raha- ja pankkitilastojen sisältö ja keruumenettely on määritelty EKP:n neuvoston antamassa asetuksessa. Rahalaitosten tasetilastojen perusteella lasketaan euroalueen raha- ja luottoaggregaatit. Myös yksittäisten luottolaitosten vähimmäisvarantovelvoitteet määräytyvät raha- ja pankkitilastojen pohjalta. Raha- ja pankkitilastoissa on ongelmia taloustoimien maantieteellisessä ja sektorikohtaisessa rajaamisessa sekä rahoitustaloustoimien (virtojen) arvioimisessa tase-erien muutosten perusteella. EKPJ:n sisäisen tarkastuksen komitea tarkasti sekä raha- ja pankkitilastoinnin että maksutasetilastoinnin menettelytavat, joilla varmistetaan, että tilastot ovat yhdenmukai-

sia ja laadukkaita ja että julkaisu-aikatauluja noudatetaan.

Euroalueen maksutasetilastoissa on ollut suuria korjauksia, ja alueen maksutaseen tilastovirhe on huomattavan suuri. Ongelmat johduvat osin siitä, että jäsenmaat soveltavat tilastoinnissa nykyisin kovin erilaisia tiedonkeruumenetelmiä. EKP on korostanut kansallisten toimenpiteiden tärkeyttä maksutasetilastojen laadun parantamiseksi, koska yhteistä säädöspohjaa ei ole. Samasta syystä EKP on tehostanut pankkien ulkomaisten erien vertailua maksutaseiden ja pankkien taseiden välillä. Lisäksi useat Manner-Euroopan maat ovat uusimassa tilaston tiedonkeruu- ja laadintajärjestelmiään, ja asia oli korostetusti esillä komiteassa ja työryhmissä. Suomen maksutasetilastoinnin järjestelmä on hyvin ajanmukainen ja tehokas.

Muu kansainvälinen ja kotimainen tilastoyhteistyö

Kansainvälistä tilastoyhteistyötä tehtiin myös Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston (Eurostat), Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Pohjoismaiden kanssa. Eurostatin raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitea paneutui erityisesti tilastojen käsitteelliseen yhdenmukaistamiseen ja parantamaan EU- ja euroaluetta kuvaavien lyhyen aikavälin tilastojen kattavuutta. Myös maksutasetilastoinnin laatuongelmat olivat keskeisesti esillä komiteassa.

IMF:n toiminta-alueella Suomen Pankin tilasto-osasto koordinoi talouden keskeisten tilastojen yhtenäistetyn julkaisujärjestelmän

(SDDS) Suomea koskevan osan valmistelun. Suomi täytti SDDS-järjestelmän vaatimukset keväällä 2000. Tilastokeskuksen verkkosivuilla esillä olevan säännöllisesti päivitetävän julkaisun valmisteluun osallistuvat useat tilastotietoja tuottavat viranomaiset. Tilastojen sisältö- ja laadintakuvaukset julkaistaan yhteisesti IMF:n kotisivulla. SDDS-järjestelmää täydennettiin alkuvuodesta 2000, kun IMF otti käyttöön valuuttavarantoa ja valuuttamääräistä likviditeettiä käsittelevän erityisraportoinnin. Pohjoismaista yhteistyötä tehtiin kaikkien keskuspankkien tilastoalueilla; työssä keskityttiin pohtimaan käytännön tilastotyön teknisiä kysymyksiä.

Kaikkien kansainvälisten tilastovaatimusten täyttäminen edellyttää Suomessa entistä laajempaa ja syvempää viranomaisten välistä yhteistyötä. Suomen Pankki ja Tilastokeskus ovat sopineet yhteistyöstä näiden kansainvälisten tilastovelvoitteiden täyttämiseksi. Suomen Pankki välittää Tilastokeskuksen laatimia yleisiä talustilastoja ja julkisen sektorin tilastoja EKP:lle.

Tilastojen laadinta ja julkaiseminen

Rahoitus- ja maksutasetilastojen kuukausittainen laadinta ja raportointi EKP:lle jatkui sovittuja aikatauluja noudattaen. Yhteistyö tiedonantajien kanssa monimutkaisten raportointi- ja käsitteistöongelmien ratkaisemiseksi oli tiivistä ja sujui kitkatta, mikä paransi tilastojen luotettavuutta. Tilastojen laadinnassa noudatetaan aikataulu-

tettuja vakioituja menettelyjä, jotta EKP:n nopeusvaatimukset pystytään täyttämään. Työkäytäntöjä muutti paikallispankkien siirtyminen pankkikohtaiseen raportointiin.

Suomen Pankin johtokunta päätti, että raha- ja pankkitilastoinnin perusjoukko, rahalaitokset, laajenee vuoden 2001 alusta kattamaan Suomen Pankin, talletuspankkien ja rahamarkkinarahastojen lisäksi myös muut luottolaitokset. Näin rahalaitosten joukko yhdenmukaistettiin EU:n lainsäädännön mukaiseksi. Muille luottolaitoksille järjestettiin tilaisuuksia, joissa niitä perehdytettiin uusiin velvoitteisiin, joita niillä muutoksen myötä on Suomen Pankkiin.

Uusien rahoitustilastojen valmistelu työllisti pankin tilastotoiminta huomattavasti. EKP:n tilastokomitean ja työryhmien koordinoivaan työhön liittyivät kansallisissa keskuspankeissa tehty perustietojen hankintamenettelyjen suunnittelu ja toteuttaminen, tilastojen tietoteknisten järjestelmien luominen ja raportointien perehdyttäminen raportointivaatimuksiin.

Neljännesvuosittaiseen rahoitustilinpitoon liittyvän aineiston säännöllinen raportointi EKP:lle alkoi vuoden 2000 aikana. Lisäksi Suomen Pankissa käynnistettiin kansallisen neljännesvuosittaisen rahoitustilinpidon valmistelu. Muita rahoituslaitoksia koskevaa tilastoa varten EKP:lle alettiin toimittaa tilastotietoja.

Maksutasetilastoinnin tärkein hanke oli tiedonkeruussa käytettyjen kyselyjen perusjoukkojen ja otantamenetelmien tarkistus sekä sijoituspalveluja tarjoavien yritysten ottaminen tiedonkeruun piiriin erityisesti kotitalouksien ulkomai-

sen sijoittamisen selvittämiseksi. Näiden hankkeiden avulla tilaston laatua ja luotettavuutta on pystytty parantamaan. Maksutasetilaston luonne on muuttumassa, koska lisääntyvä kansainvälistyminen aiheuttaa suuria vaihteluita suorissa sijoituksissa ja arvopaperimarkkinoilla. Varautuminen euroalueen laajentumiseen lisää maksutasetilastojen maittaisten erittelyjen tärkeyttä. Suomen maksutasetilastoinnin järjestelmät ja yhteistyö Tilastokeskuksen kanssa toimivat hyvin. Sovitun työnjaon mukaisesti Tilastokeskuksen laatimasta

palvelujen kansainvälistä kauppaa koskevasta kyselystä saatiin ensimmäiset, vuotta 1999 koskevat tulokset, joita käytettiin niin kansantalouden tilinpidossa kuin maksutasetilastossa.

EKP:n laatimat euroalueen tilastot julkaistaan nyt jo vakiintuneen tavan mukaan erillisinä englanninkielisinä tilastotiedotteina ja kokonaisuudessaan EKP:n Kuukausikatsauksen tilasto-osassa. Kuukausikatsaus on saatavana myös suomeksi. Euroalueen tilastoja julkaistaan lisäksi EKP:n kotisivulla. Kansalliset keskuspankit

julkaisevat omaa maataan koskevat tilastot. Suomen Pankki julkaisee kansalliset tilastot sekä laajana Rahoitusmarkkinat-tilastokatsauksena että erillisinä tilastotiedotteina. Nämä kaikki tilastot ovat saatavissa painettuina julkaisuina ja Suomen Pankin kotisivulla. Tilastoja toimitetaan myös Eurostatille, IMF:lle, Kansainväliselle järjestelypankille (BIS), Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestölle (OECD) sekä kotimaahan edelleen jaettavaksi. Tilastoja koskevaa erillistiedotusta hoitaa Suomen Pankin tilastopiste.

Tiedotus ja julkaisut

Suomen Pankin viestinnässä vakiinnutettiin vuoden aikana toimintatapoja, jotka oli otettu käyttöön talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen myötä. Tärkein tehtävä oli viestiä yhteisestä rahapolitiikasta ja sen merkityksestä. Tässä työssä jatkettiin jo vuonna 1998 omaksuttua käytäntöä: pääjohtaja Matti Vanhala on suomalaisten tiedotusvälineiden tavattavissa heti, kun EKP:n neuvoston kokousta seuraava pääjohtaja Duisenbergin tiedotustilaisuus on päättynyt. Videoyhteyden kautta pääjohtaja Vanhala saattoi vastata myös Helsingissä olevien toimittajien kysymyksiin.

Tärkeäksi viestintäkanavaksi on muodostunut myös pääjohtajan tiedotustilaisuus, joka järjestetään pankin neljännesvuosijulkaisun Euro & talouden julkistamisen yhteydessä. Tiedotustilaisuudessa käsitellään Suomen ja muun euroalueen talouskehitystä sekä talouspolitiikan kysymyksiä. Suomen Pankin kokonaistaloudellinen ennuste julkistetaan kahdesti vuodessa näiden tilaisuuksien yhteydessä.

Pankki osallistui myös aktiivisesti EKPJ:n viestintäkomitean sekä sen alaisen työryhmän työhön ja pyrki kehittämään viestintää niin kotimaassa kuin EKPJ:ssä.

Eurosetelien ja -kolikoiden käyttöönotto 1.1.2002 edellyttää

laajaa viestintää. Niinpä EKP yhdessä euroalueen keskuspankkien kanssa aloitti Euro 2002 -tiedotuskampanjan, jonka suunnitteluvaihe tiivistyi vuonna 2000. Kampanjaa koordinoi eurojärjestelmän yhteinen projektitiimi. Keskuspankit pyrkivät tiedottamaan euroseteleistä sekä -kolikoista suurelle yleisölle ja etenkin sellaisille ammattiryhmille, jotka käsittelevät käteisrahaa työkseen tai pystyvät tehokkaasti levittämään tietoa uudesta rahasta. Tavoitteena on tutustuttaa kansalaiset erityisesti eurorahojen ulkoonäköön ja aitoustehtäviin sekä liikkeeseenlaskun aikatauluun. Laaja tiedotuskampanja ajoittuu vuoden 2001 loppuun. Tämä kampanja koordinoidaan valtiovarainministeriön ja EU-komission yhteisen eurokampanjan kanssa.

Vuoden aikana tietoa talous- ja rahaliitosta jakoivat pankin asiantuntijat sekä erityisesti EMU-viestintään erikoistunut ryhmä. EMU-tietämystä levitettiin myös vastamalla kansalaisten kysymyksiin ja tietopyyntöihin.

Pankin sisäisessä tiedotuksessa keskityttiin laajentamaan intranetin sisältöä sekä vakiinnuttamaan sen käyttöä sisäisen tiedonkulun pääväylänä. Henkilöstölehti Pankko ilmestyi kuusi kertaa.

Julkaisu- ja kielipalveluita työllisti edellisvuotiseen tapaan

Taulukko 2.
Suomen Pankin julkaisujen
painosmääriä 2000*

Vuosikertomus	
– suomi	3 300
– ruotsi	800
– englanti	2 000
Euro & talous	7 500
Bank of Finland Bulletin	5 600
A-sarjan julkaisut	–
E-sarjan julkaisut	1 800–1 900
Keskustelualoitteet	1 400
Rahoitusmarkkinat-tilastokatsaus	
– markkaversio	450
– euroversio	900
Suomen joukkovetkikirjalainat	400
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos	
– BOFIT-Discussion Papers	1 300
– Idäntalouksien viikko	
– suomi	1 000
– englanti	1 500
– Russian Economy – The Month in Review	1 300
– Baltic Economies – The Quarter in Review	900

* Painosmäärät pyritään mitoittamaan kysynnän mukaan (kestotilaukset ja irtolukset).

pankin ja Rahoitustarkastuksen lisäksi EKP. EKP:n vuosikertomuksen ja Kuukausikatsausten lisäksi

suomennettiin Lähentymisraportti 2000 ja uusi versio ns. GD-raportista (The single monetary policy in Stage Three, General documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedures; Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa, yleisasiakirja eurojärjestelmän rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä). EKP:n tiedotteita käännettiin sekä suomeksi että ruotsiksi.

Pankin kotisivun kehittämistä jatkettiin julkaisujen osalta. Kotisivulta löytyvät nyt lähes kaikki tuoreimmat Suomen Pankin ja Euroopan keskuspankin julkaisut.

Suomen Pankin aikakauslehdet Euro & talous ja Bank of Finland Bulletin ilmestyivät neljä kertaa. Sekä sisällöltään että ulkoasultaan uudistettu vuosikertomus julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Rahoitusmarkkinat-tilasto-

katsaus ilmestyi kuukausittain sekä markka- että euroversiona. Maksutasesarjassa julkaistiin tavanmukaiset tilastokatsaukset. Julkaisusarjassa A ei ilmestynyt tutkimuksia vuonna 2000, mutta sarjassa E julkaistiin 3 väitöskirjaa. Pankin eri osastoilla tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä julkaistiin Keskustelualoitteita-sarjassa 24. Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen oma julkaisu tuotanto oli monipuolista.¹

Säännöllisten julkaisujen lisäksi tuotettiin erilaisia esitteitä ja ohjevihkosia sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön.

¹ Luettelo pankin julkaisuista vuonna 2000 on vuosikertomuksen liitteenä. Suomen Pankin, siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen ja Euroopan keskuspankin julkaisut on esitelty myös pankin kotisivulla Internetissä (www.bof.fi).

Organisaatio ja henkilöstö

Organisaatio

Suomen Pankin johtokunta toimi kolmijäsenisenä vuoden 2000 jälkipuoliskon, kun pankinjohtaja Matti Korhonen menehtyi vaikeaan sairauteen kesäkuussa. Johtokunnan varapuheenjohtaja Esko Ollila vetäytyi johtokuntatyöskentelystä syksyllä ja siirtyi eläkkeelle vuodenvaihteessa. Tasavallan presidentti nimitti johtokunnan jäseneksi valtiotieteiden tohtori Sinikka Salon 16.10.2000 alkaen. Organisaatorakenteesta jäi myös johtajataso pois, kun johtaja Pentti Koi-vikko vetäytyi pankin tehtävistä syksyllä siirtyäkseen eläkkeelle. Muilta osin organisaatorakenne säilyi ennallaan.

Strateginen suunnittelu

Suomen Pankin strategisessa suunnittelussa pankin visio kiteytettiin muutoksenhallinnan ja viestinnän kannalta helposti omaksuttavaan muotoon: Suomen Pankki – vakauden rakentaja.

Suomen Pankki osallistuu Suomen hyvinvoinnin ja vaurauden luomiseen turvaamalla rahatalouden vakautta. Tähän vakauteen kuuluvat hintavakaus, varmasti ja turvallisesti toimivat rahoitusmarkkinat sekä luotettavat maksu-

järjestelmät ja -välineet. Suomen Pankki osallistuu eurojärjestelmän yhteisen rahapolitiikan määrittelyyn ja toteuttamiseen ensisijaisena tavoitteenaan hintavakauden säilyminen koko euroalueella. Euroopan keskuspankissa Suomen Pankki on omistaja ja päätöksentekijä. Kotimaassa pankki tukee sellaista talouspolitiikkaa, joka pyrkii säilyttämään Suomen vakaana sekä muuntumis- ja kilpailukykyisenä kansantaloutena ja kiinnostavana investointikohteena.

Strategisessa suunnittelussa hyödynnettiin aiempien vuosien skenaarioanalyysijä. Pankin eri osastoilla analysoitiin laajasti, millaisia tavoitteita pankilla on eurojärjestelmän rakenteen, toimintatavan ja toimintojen suhteen. Analyysissä selvitettiin myös, millaisiin eurojärjestelmän muutoksiin on syytä varautua. Lisäksi perehdyttiin joidenkin EKPJ:hin kuuluvien keskuspankkien viimeaikaisiin strategisiin ratkaisuihin ja muutossuunnitelmiin.

Pankin strategia päivitettiin rahapolitiikkaa, rahoitusmarkkinoiden vakautta ja maksujärjestelmiä koskeviksi lähivuosien linjauksiksi. Näissä linjauksissa korostuvat aiempaa selvemmin rahatalouden vakauden rakentamisen kannalta tärkeät tehtävävalinnat. Lisäksi linjattiin viestinnän,

tutkimuksen, tilastoinnin, valuuttavarannon hallinnan ja voimavarojen painotukset.

Toimintakulut- ja tuotot

Suomen Pankin vuoden 2000 toimintakulujen loppusumma oli 526,2 milj. markkaa. Kasvu vuoden 1999 toimintakuluista oli 69,8 milj. markkaa eli noin 15,3 %. Tämä kasvu johtui pääosin vuoden 2002 alun rahanvaihdon valmistelusta. Pelkästään setelihankintojen osuus toimintakulujen kasvusta oli noin 61,6 milj. markkaa. Toimintakulujen määrää nosti myös ostopalveluiden käytön lisääntyminen.

Tulevan rahanvaihdon valmistelu aiheuttaa merkittäviä kerta-luonteisia kulueriä pankin budjettiin myös vuonna 2001. Samoin pankin kassaperusteisesti maksettavat eläkemenot tulevat kasvamaan, kun eläkkeelle jää lähivuosina poikkeuksellisen paljon pankkilaisia. Henkilöstömäärän väheneminen ns. luonnollisen poistuman kautta johtaa niin ikään ostopalveluiden käytön lisääntymiseen. Pankin toiminnan tuottojen ennustetaan kasvavan hieman vuonna 2001 lähinnä kiinteistöjen tuottojen kasvun johdosta.

Henkilöstö

Vuonna 1999 käynnistettyä ennakkoiva henkilösuunnittelua jatkettiin. Se koski koko organisaatiota, ja siinä koordinoitiin osastojen näkemykset Suomen Pankin tehtävien painotuksista, osaamisen kehittämistarpeista ja henkilöstön määrää koskevista ennusteista seu-

raavaksi kolmivuotiskaudeksi. Tehtäväpainotusten pohjana toimivat johtokunnan keväällä vahvistamat pankin strategiset linjaukset.

Pankin henkilöstön kokonaismäärä supistuu vähitellen toimintojen muutosten myötä. Suuri määrä henkilöstöstä siirtyy lähivuosina eläkkeelle. Henkilöstörakennetta pyritään samanaikaisesti muuttamaan uusrekrytointien avulla entistä asiantuntijapainotteisemmaksi. Toiminnassa keskitytään keskuspankin perustehtäviin ja tukipalveluita tullaan tuottamaan aikaisempaa enemmän ostopalveluina.

Pankin palveluksessa (ml. virkavapaana olleet) oli vuoden 2000 lopussa 768 henkeä, joista työskenteli pääkonttorissa 665 ja haarakonttoreissa 103. Henkilötyövuosiksi muutettuna vakinaisten ja määräaikaisten työpanos vuonna 2000 oli 727 henkilötyövuotta.

Virkavapaana oli 43 henkeä. Heistä 20 työskenteli EKP:n palveluksessa.

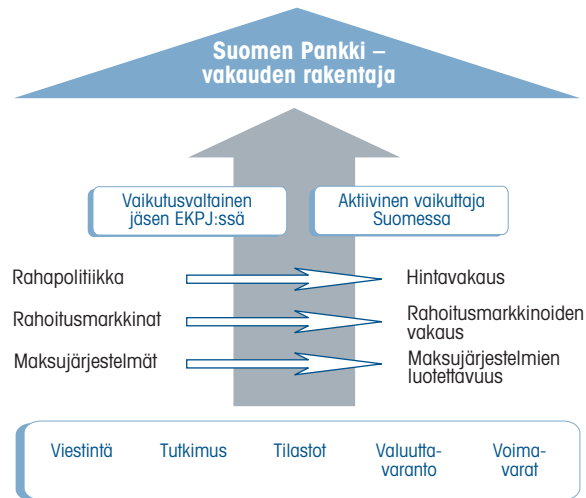
Henkilöstöstä vakinaisten osuus oli 90 % ja määräaikaisten 10 %.

Suomen Pankin eläkejärjestelmää hoitaa pankin sisäinen eläkelaitos, ja sisällöltään järjestelmä vastaa valtion eläkejärjestelmää. Vakuutusmatemaattisesti lasketusta eläkevastuusta on noin 80 % katettu taseeseen kirjatulla eläkevarauksella. Eläkkeet maksetaan kassasta ja maksuihin käytettiin 72 milj. markkaa vuonna 2000.

Viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lainsäädäntöuudistuksen myötä myös pankin virkamiesten palkkatiedot tulivat julkisiksi 1.12.1999. Julkisuusperiaatteen toteutusehdot määriteltiin jo ennen lain voimaantuloa ja näiden ehtojen mukaisesti toimitettiin kertomusvuonna. Suurin osa pankkiin tulleista tietopyynnöistä kohdistui henkilöstön palkkoihin ja rekrytointeihin.

Keväällä 2000 toteutettiin koko henkilöstöä koskenut ilmapiiritutkimus. Tutkimuksen tavoitteena oli

Kuvio 47.
Suomen Pankin visio

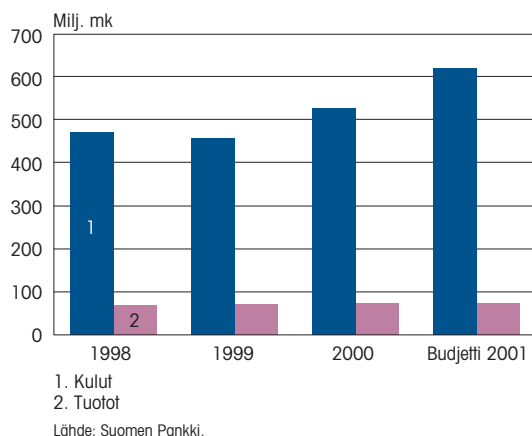
Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 3.
Suomen Pankin toimintakulut ja tuotot, milj. mk¹⁾

	Budjetti 2001	Toteutunut 2000	Toteutunut 1999	Toteutunut 1998
Kulut				
Palkat ja palkkiot	172,6	170,9	168,9	166,6
Sosiaalikulut	23,5	22,6	24,1	24,3
Eläkkeet	80,9	71,2	69,0	66,2
Koulutus	10,2	7,6	7,1	7,1
Virkamatkat	10,7	8,8	8,1	8,6
Atk-palvelut	26,2	22,5	24,1	21,0
Muut ostopalvelut	41,0	23,4	20,6	19,2
Kiinteistöjen kulut	34,1	30,8	30,8	29,7
Muut kulut	29,9	25,5	26,4	23,8
Yhteensä	429,1	383,3	379,1	366,5
Poistot				
Atk-laitteista	4,0	16,4	11,6	13,0
Rahankäsittelykoneista	5,34	0,5	0,3	5,5
Rakennuksista	52,0	51,5	51,0	36,0
Muusta käyttöomaisuudesta	7,64	6,2	7,6	10,9
Yhteensä	69,0	74,6	70,5	65,4
YHTEENSÄ	498,1	457,9	449,6	431,9
Setelien hankintakulut	119,0	68,3	6,7	39,8
Toimintakulut yhteensä	617,1	526,2	456,3	471,7
Tuotot				
Rahahuollon tuotot	10,7	16,6	15,2	14,1
Rahoitustarkastukselle myydyt palvelut	10,1	9,2	8,6	8,5
Kiinteistöjen tuotot	39,3	34,9	33,0	29,8
Muut tuotot	13,9	14,1	12,7	15,1
Tuotot yhteensä	74,0	74,8	69,5	67,5
NETTO	543,1	451,4	386,8	404,2

¹⁾ Luvut eivät sisällä Rahoitustarkastusta.
Lähde: Suomen Pankki.

Kuvio 48.
Suomen Pankin toimintakulut ja -tuotot 1998–2001

Taulukko 4.

Suomen Pankin henkilöstömäärän kehitys vuosina 1991–2000

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Pääkonttori	731	735	685	675	679	655	670	679,5	681	665
Haarakonttorit	178	159	140	106	117	111	106	103	104,5	103
Yhteensä	909	894	825	781	796	766	776	782,5	785,5	768

Lähde: Suomen Pankki.

selvittää henkilöstön käsityksiä siitä, kuinka Euroopan keskuspankkijärjestelmään liittymisestä johtuviin muutoksiin on sopeuduttu. Erityisen tarkastelun kohteena olivat johtaminen, jaksaminen ja muutostilanteen kokeminen.

Henkilöstön kehittäminen ja koulutus

Koulutustavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi pankin tutkijoille ja muille asiantuntijoille laadittiin 3 vuoden henkilökohtaiset kehitysuunnitelmat. Hankkeella pyrittiin tukemaan strategista keskustelua ja löytämään kehittämisen painopisteet.

Oppisopimuksia alettiin soveltaa aiempaa enemmän suorittavan henkilöstön ammatillisiin tutkintoihin tähtäävänä koulutusmuotona.

Pankin koulutusmenot olivat 7,6 milj. markkaa (4 % palkkasummasta). Painopiste oli ammatillisessa kehittämisessä, johon käytettiin 4,6 milj. markkaa. Vuorovaihtus-, viestintä- ja kielitaidon kohentamiseen käytettiin 1,5 milj. markkaa sekä tietotekniikan perustaitojen kehittämiseen 0,7 milj. markkaa.

Suomen Pankin esimiehistä seitsemän osallistui Euroopan keskuspankkijärjestelmän sisäisiin johtamiskoulutusohjelmiin. Näissä

ohjelmissä painottuivat johtamisvalmiuksien lisäksi verkostoituminen ja kansainvälisyystaitojen kehittäminen.

Tietotekniikan koulutuksessa pääpaino oli alan ammattilaisten koulutautumisessa uusiin menetelmiin ja työvälineisiin. Käyttäjäkoulutus oli pääosin tietokoneen ajokorttikoulutusta ja loppuvuodesta myös uusien asianhallintajärjestelmien käyttöönottokoulutusta.

Taloudellisessa koulutuksessa olivat kertomusvuonna keskeisiä tilastotieteen, ekonometrian ja riskien hallinnan teemat. Modernista makroteoriasta ja finanssipolitiikan empiirisestä analyysistä järjestettiin yhteensä kolme kurssia, joissa kouluttajina oli kansainvälisesti tunnettuja asiantuntijoita. Kaikkiaan taloudellisista teemoista järjestettiin 19 koulutustapahtumaa ja niistä kertyi yhteensä 792 oppilaspäivää. Sisäisen koulutuksen lisäksi asiantuntijat osallistuivat aktiivisesti ulkopuolisiin koulutuksiin ja seminaareihin kotimaassa ja ulkomailla.

Koulutusyhteistyö eurooppalaisten ja EU-maiden keskuspankkien kanssa aloitettiin kutsumalla muutamille kursseille osanottajia näiltä tahoilta. Yhteistyöaloitteen tarkoitus on vastavuoroisuuden pohjalta lisätä laadukkaan koulutuksen tarjontaa keskuspankkien

henkilökunnalle, edistää tutkijoiden ja asiantuntijoiden verkostoitumista sekä pienentää koulutuksen kustannuksia ja lisätä tehokkuutta. Kaikkiaan EU-maiden keskuspankeista osallistui kursseille 10 henkeä ja Eesti Pankista 12 henkeä. Joillekin kursseille kutsuttiin osallistujia myös kotimaisista talousalan tutkimuslaitoksista, valtiovarainministeriöstä ja pankeista. Kotimaisia ulkopuolisia osallistujia oli 19 henkeä.

Muiden keskuspankkien ja Kansainvälisen valuuttarahaston asiantuntijoille järjestettyihin koulutustilaisuuksiin osallistui Suomen Pankista 21 henkeä.

Aiempien vuosien tapaan osa pankin tutkimushankkeista toteutettiin akateemisina opinnäyteprojekteina. Näihin lisensiaatin- ja väitöskirjatutkimuksiin käytettiin vuoden aikana yhteensä kuusi henkilötyövuotta kymmenessä eri projektissa.

Vakiintuneen käytännön mukaisesti Suomen Pankki jatkoi siirtymätalouksien keskuspankkien kanssa koulutusyhteistyötä. Sen pääasiallisena muotona olivat Suomeen suuntautuneet opintovierailut. Näitä vierailuja järjestettiin 9, ja niihin osallistui 42 vierailijaa. Koulutusyhteistyön pääkohde oli Venäjän keskuspankki.

Vuosituhanen vaihteen jälkeen tietotekniikan kehittämisen painopiste siirrettiin euroajan haasteisiin. Valmistautuminen rahanvaihtoon, pankkijärjestelmien uudistaminen, sähköisen viestinnän, arkistoinnin ja asianhallinnan laajentaminen sekä EKPJ:ssä tehtävän yhteistyön hyötyjen ja mahdollisuuksien vahvistaminen olivat tietotekniikan kehittämisalueita vuoden 2000 aikana.

Rahahuollossa valmistauduttiin euron jakeluun määrittelemällä ja toteuttamalla uusia järjestelmiä sekä osallistamalla EKPJ:n rahanhuoltohankkeisiin. Automatian tulo rahajakelun osapuoleksi oli merkittävä muutos myös tietojärjestelmäratkaisujen kannalta.

Pankkitoiminnan perusjärjestelmien uusinta oli nähty välttämättömäksi jo aiempina vuosina. Keskuskonearkkitehtuurista luopuminen ajoitettiin tietojärjestelmien uudistamisen yhteyteen. Uuden pankkijärjestelmäkokonaisuuden rakentaminen ajoittuu suurelta osin vuoteen 2001. Vuoden 2000 aikana selvitettiin tulevilta pankkisovelluksilta halutut ominaisuudet sekä laadittiin siirtymäsuunnitelma ja järjestelmäarkkitehtuuri. Kokonaisuus muodostuu sekä valmisohjelmistoista että rakennettavista uusista tietojärjestelmistä. Muutosta

nopeutettiin hankkimalla konversio-ohjelmisto, jonka avulla osa nykyisistä pankkisovelluksista voidaan muuntaa toimimaan uudessa ympäristössä. Myös sovelluskehitysvälineistöä ja -menetelmiä uudistettiin. Windows NT -käyttöympäristöä kehitettiin tavoitteena jatkuvakäyttöinen järjestelmäalusta, jota pankkitoiminnan järjestelmät edellyttävät. Laiteratkaisujen lisäksi työ on vaatinut prosessien läpikäyntiä, palvelujen kuvaamista, uutta osaamista, välineitä ja uusia toimintamalleja. Näiden edistämistä jatketaan vuonna 2001.

Pankin laajaa Internet-sivustoa käytettiin paljon. Sen kilpailukyky verrattuna muihin vastaaviin sivustoihin tutkittiin. Sivuston rakenteen ja ulkoasun uudistus aloitettiin. Edellisenä vuonna mm. julkisuuslain velvoitteiden täyttämiseksi käynnistetty sähköisen arkistoinnin hanke eteni, kun arkistossa ja kirjaamossa otettiin käyttöön Documentum-asiakirjahallintajärjestelmä.

Pankki osallistui EKPJ:n yhteisten tiedonsiirtohankkeiden kehittämiseen ja käytön edistämiseen. Mm. tilastollista tiedonsiirtoa laajennettiin ja automatisoitiin. Kansainvälisen seurannan lisääntyneisiin tieto- ja tiedonsiirtotarpeisiin vastattiin rakentamalla myös uusia ratkaisuja BIS-, OECD-,

Eurostat- ja IMF-yhteyksissä. Ekonomistijärjestelmien kilpailukyvyn parantamisesta ja kehitystarpeista laadittiin kokonaissuunnitelma. Aikasarjajärjestelmiä kehitettiin

toimimaan paremmin yhteen EKP:n vastaavien järjestelmien kanssa. Päätöksenteon tukena käytettävästä analysointi- ja aikasarjaohjelmistosta (Patu) tuotettiin uusi

versio ja valtiovarainministeriön edellisenä vuonna alkanut Patuohjelmiston käyttö vakiinnutettiin.

Tilinpäätös

Tase, milj. euroa

	31.12.2000	31.12.1999
Vastaavaa		
Kulta ja kultasaamiset (1)	462	457
Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (2)	8 447	8 071
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	692	930
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	7 755	7 141
Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta (3)	859	672
Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (4)	0	2 389
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat	0	2 389
Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta (5)	454	1 516
Perusrahoitusoperaatiot	394	1 283
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	61	230
Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta (6)	4	2
Eurojärjestelmän sisäiset saamiset (7)	769	768
Osuus EKP:n pääomasta	70	70
Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	699	699
Muut saamiset (8)	615	638
Euroalueen metalliraha	16	17
Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	248	240
Muu vaihto-omaisuus	170	234
Muut	181	147
Yhteensä	11 610	14 512

Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

	31.12.2000	31.12.1999
Vastattavaa		
Liikkeessä olevat setelit (1)	2 982	3 008
Rahapolitiisiin operatioihin liittyvät euromääräiset velat		
euroalueen luottolaitoksille (2)	2 475	4 884
RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	2 475	4 884
Euromääräiset velat muille euroalueella oleville (3)	1	1
Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (4)	194	195
Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (5)	299	239
Talletukset ja muut velat	299	239
Myönnettyjen erityisnosto-oikeuksien vastaerä (6)	200	195
Eurojärjestelmän sisäiset velat (7)	167	1 267
Muut velat (8)	18	11
Arvonmuutostili (9)	1 070	1 232
Varaukset (10)	2 927	2 509
Oma pääoma (11)	969	969
Kantarahasto	841	841
Vararahasto	128	128
Tilikauden voitto (12)	309	0
Yhteensä	11 610	14 512

Tuloslaskelma, milj. euroa

	1.1.–31.12.2000	1.1.–31.12.1999
KORKOTUOTOT (1)	583	485
KORKOKULUT (2)	-204	-147
KORKOKATE (3)	-379	338
VALUUTTAKURSSIMUUTOKSISTA REALISOITUNEET VOITOT (4)	375	198
ARVOPAPEREIDEN REALISOITUNEET HINTAEROT (5)	36	-131
KESKUSPANKKITOIMINNAN TULOS ENNEN RAHOITUSTULOJA JA MUITA TUOTTOJA	790	405
RAHOITUSTULON NETTO-OSUUS (6)	0	0
MUUT KESKUSPANKKITOIMINNAN TUOTOT (7)	27	33
KESKUSPANKKITOIMINNAN TULOS	818	437
MUUT KULUT		
Henkilöstökulut (8)	-51	-50
Hallinnolliset kulut (9)	-16	-15
Poistot käyttöomaisuudesta (10)	0	0
Setelien hankintakulut (11)	-11	-1
Muut kulut (12)	-10	-9
VARAUSTEN MUUTOS (13)	-420	-361
TILIKAUDEN TULOS (14)	309	0

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.2000		31.12.1999	
Valuuttamääräiset futuurisopimukset, milj. euroa				
Ostosopimukset ¹	2 653,9		–	
Myyntisopimukset ¹	1 707,0		–	
Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, milj. euroa (sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)				
Setec	2,7	(40 %)	2,7	(40 %)
Rahakontti ²	0	(52 %)	0,2	(52 %)
HEX, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö	1,9	(7 %)	1,6	(7 %)
Bank for International Settlements	11,5	(1,67 %)	11,1	(1,67 %)
Asunto-osakkeet	8,9		9,1	
Kiinteistöosakkeet	–		0,2	
Muut osakkeet ja osuudet	0,1		1,1	
Yhteensä	25,1		26,0	
Laskennallinen osuus				
Arvopaperikeskuksen rahastosta, milj. euroa	0,1		0,1	
Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. euroa				
Suomen Pankin eläkevastuu	377,6		360,6	
– tästä varauksilla katettu	305,0		294,5	
Suomen Pankin huoltokonttori, milj. euroa				
– talletukset	17,1		17,7	
– luotot	7,4		7,6	

¹ Kyseisen valuutan vuoden viimeisen pankkipäivän keskurssiin.

² 31.12.2000 jäljellä oleva jako-osuus 35 495 euroa.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Unioninkatu 33 / Rauhankatu 19	1848/1954	50 500
	Snellmaninkatu 6	1857/1892	16 170
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Mikkeli	Päiviönkatu 15	1965	7 500
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Tampere	Hämeenkatu 13	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976/1998	6 100

Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta, 308 816 416,43 euroa, käytetään 180 000 000 euroa vararahaston kartuttamiseen ja 128 816 416,43 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Helsingissä 16. helmikuuta 2001

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA

Matti Vanhala, puheenjohtaja

Matti Louekoski

Sinikka Salo

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä kirjanpito-periaatteita ja -tekniikoita, ja vuosien 1999 ja 2000 tilinpäätökset on laadittu näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Kulta ja valuuttamääräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset erät ja kulta on tilinpäätöksessä muunneltu euroiksi käyttäen markkinakursseja. Ulkomaan rahan määräisten erien arvostus on tehty valuutta-kohtaisesti. Arvopapereiden arvostus on tehty arvopaperilajeittain.

Valuuttakursseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot käsitellään yhtenä eränä. Kulta on arvostettu 28.12.2000 markkinahintaan (kultaunssin dollarimääräinen hinta muunnettuna euroiksi).

Arvopapereiden takaisinmyynti- ja takaisinostositoumukset

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset on kirjattu taseeseen

vakuudellisina talletuksina vastavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset on kirjattu taseeseen vakuudellisina luottoina vastavaa-puolelle. Reposopimuksilla myydyt arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

EU-maiden kansallisten keskuspankkien väliset saamiset ja velat

EU-maiden kansallisten keskuspankkien väliset saamiset ja velat on nettoutettu 1.12.2000 alkaen siten, että jokaisella pankilla on saatava EKP:ltä tai velka EKP:lle. Vuonna 1999 eurojärjestelmään kuuluvien keskuspankkien väliset saamiset ja velat esitettiin Suomen Pankin taseessa nettomääräisenä. Eurojärjestelmään kuulumattomien keskuspankkien velat ja saamiset esitettiin Suomen Pankin taseessa erikseen.

Käyttöomaisuus

Tilikauden 1999 alusta lukien käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot on laskettu tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan toisen hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuoden 1999 taseessa markkinahintaan aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonnmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonnmuutostiliä purkamalla siten, että poistoilla ei ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- atk-laitteet ja ohjelmistot, autot: 4 vuotta
- koneet, kalustot: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

Taseen ulkopuoliset erät

Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa. Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot.

Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperiaatteella.

Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonnmuutostilille.

Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonnmuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattu ja realisoitumattomia tappioita ei

peruuteta seuraavina tilikausina. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin nettokeskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Realisoitumattomia tappioita ja voittoja ei nettouteta keskenään. Ne kirjataan arvopaperilajeittain, valuutoittain ja kullan osalta erikseen.

Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus kirjataan tulosvaikuttaisesti juoksuajan kuluessa.

Taseen kommentit

Vastaavaa

1. Kulta ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 577 165 troyunssia kultaa, joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Muiden eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien tavoin Suomen Pankki siirsi tilikauden 1999 alkaessa noin 20 % kullastaan EKP:lle.

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat erityiset nosto-oikeudet Kansainväliseltä valuuttarahastolta ja Suomen jäsenosuus valuuttarahastossa, pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset erät. Suomen Pankki siirsi EKP:lle tilikauden 1999 alkaessa osan dollari- ja jeni-määräisistä saamisistaan, ja nämä yhdessä edellä mainitun kultuerän kanssa muodostavat Suomen Pankin osuuden EKP:n varannosta.

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä on pankkitalletuksia ja arvopaperisijoituksia.

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisälsi vuonna 1999 pääasiassa eurojärjestelmään kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien saldoja.

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat rahapolitiikassa käytettävien instrumenttien tilinpäätöshetken saldot.

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat tilit euroalueen luottolaitoksissa.

7. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

Tase-erässä ovat Suomen Pankin osuus EKP:stä, valuuttavarantojen ja kullan siirtoon perustuva saaminen EKP:ltä sekä EU-maiden keskuspankkien muut saamiset nettomääräisinä.

8. Muut saamiset

Tase-erässä ovat euroalueen kolkot, sijoitusomaisuutena olevat arvopaperit, käyttöomaisuus (rakennukset, koneet ja kalusto), taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät sekä siirto-saamiset ja muut saamiset.

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Erä käsittää liikkeessä olevat yleisön tai rahalaitosten hallussa olevat markkamääräiset setelit.

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Pankit, joilla on RTGS-tili Suomen Pankissa, täyttävät varantovelvoitteenensa siten, että niiden RTGS-tilin

päivittäisten saldojen keskiarvo seurantajakson aikana on vähintään varantovelvoitteen suuruinen.

3. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille.

4. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Vuonna 1999 tase-erä sisälsi pääasiassa eurojärjestelmään kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien saldoja ja vuosina 1999 ja 2000 kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien ns. lortilien saldoja.

5. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Valuuttavarannon hallinnoimiseksi tehdyt reposopimukset on kirjattu tähän tase-erään.

6. Myönnettyjen erityisnosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on alun perin SDR-määräinen ja liittyy Kansainväliseen valuuttarahastoon.

7. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Tase-erässä olivat vuonna 1999 eurojärjestelmässä mukana olevien keskuspankkien saldot Suomen Pankkia vastaan nettomääräisinä. Vuonna 2000 kansallisten keskuspankkien saldot on nettoutettu ja Suomen Pankilla on yksi saldo EKP:tä vastaan.

8. Muut velat

Tase-erässä ovat siirtovelat ja muut velat.

9. Arvonmuutostili

Tase-erässä ovat maa-alueiden ja rakennusten arvonkorotukset sekä kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot. Lisäksi tase-erä sisältää valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet reaalisoitumattomat arvostusvoitot.

10. Varaukset

Tase-erässä ovat kaikki varaukset. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 378 milj. euroa, ja tästä on varauksilla katettu 81 % eli 305 milj. euroa.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan lisäksi tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Tämän pykälän tarkoittamia varauksia on tehty 2 622 milj. euroa.

11. Oma pääoma

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto.

12. Tilikauden voitto

Tilikauden 2000 voittona esitetään 309 milj. euroa.

Tuloslaskelman kommentit

1. Korkotuotot

Korkotuotoista enin osa on kullaan ja valuuttavarannon korkotuottoja sekä korkotuottoja eurojärjestelmän sisäisistä saamisista.

2. Korkokulut

Korkokuluista 66 milj. euroa on vähimmäisvarantotalletuksille maksettuja korkoja. Korkokuluja syntyi myös eurojärjestelmän sisäisistä veloista ja eurojärjestelmään kuulumattomien EU-keskuspankkien TARGET-saldoille maksettavista koroista.

3. Korkokate

Korkokate oli 379 milj. euroa.

4. Valuuttakurssimuutoksista realisoituneet voitot

Valuuttoja tarkastellaan valuutakohtaisesti jokaisena kirjanpitopäivänä. Kun valuuttapositio pienenee valuuttaa myytäessä, siitä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 2000 valuuttakurssien muutoksista realisoituneet voitot olivat 375 milj. euroa.

5. Arvopapereiden realisoituneet hintaerot

Jokaista arvopaperilajia tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Kun arvopaperi myydään, siitä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 2000 arvopapereista realisoitui niiden hinnan muutosten johdosta 36 milj. euroa voittoa.

6. Rahoitustulon netto-osuus

Erässä esitetään eurojärjestelmälle maksetun ja eurojärjestelmästä

takaisin jaetun rahoitustulon nettosumma.

7. Muut keskuspankki-toiminnan tuotot

Tässä erässä ovat osingot, toimitusmaksut ja palkkiot sekä muut tuotot.

8. Henkilöstökulut

Palkkakulut olivat 35 milj. euroa. Sosiaalikulut, 17 milj. euroa, sisältyvät 11 milj. euroa tilikaudella 2000 maksettuihin eläkkeisiin.

9. Hallinnolliset kulut

Erään sisältyvät vuokrat, edustuskulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut, tarvikkeet sekä henkilöstöön liittyviä koulutus-, virkamatka- ja rekrytointikuluja.

10. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot käyttöomaisuudesta olivat alle ½ milj. euroa.

11. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 11 milj. euroa.

12. Muut kulut

Muista kuluista enin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

13. Varausten muutos

Eläkevaraukseen siirrettiin vuoden 2000 aikana palkoista peritty työntekijäin työeläkemaksu, 1,7 milj. euroa. Lisäksi eläkevarausta kartutettiin hyvittämällä työntekijäin eläkevakuutusmaksuille ja edellisinä vuosina tehdyille eläkevarauksille laskennallista korkoa. Lasken-

takorko oli 3 %. Yhteensä eläkevarausta kartutettiin 9 milj. euroa.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaisen eläkevarauksen lisäksi varausta kartutettiin 411 milj. euroa, mikä vastaa valuuttakurssimuutoksista realisoituneita voittoja ja arvopapereiden realisoituneita hintaeroja.

14. Tilikauden tulos

Tilikauden tuloksena esitettiin 309 milj. euroa.

Pankkivaltuusto päätti 9.3.2001, että voitosta käytetään 180 milj. euroa vararahaston kartuttamiseen ja loput siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilintarkastuskertomus

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2000 hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Pankin tarkastusyksikkö on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin vuosikertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

KHT-yhteisö Arthur Andersen Oy on suorittanut Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen. Olemme perehtyneet tarkastuksesta laadittuun 28.2.2001 päivättyyn raporttiin.

Tilinpäätös on laadittu eduskunnan pankkivaltuuston vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot pankin taloudellisesta asemasta ja tuloksen muodostumisesta.

Esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista tarkastamaltamme tilivuodelta. Puollamme tilivuoden tuloksen käyttöä pankin johtokunnan ehdottamalla tavalla.

Helsingissä maaliskuun 8. päivänä 2001

Johannes Leppänen

Juha Karpio

Reino Majala KHT

Iivo Polvi JHTT HTM

Matti Saarinen

. / . Kalervo Virtanen KHT

Lausunto

Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamasta tilintarkastuksesta

Olemme tarkastaneet Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 tarkoittamina ja Euroopan keskuspankin neuvoston suosittelemina ja Euroopan unionin neuvoston hyväksyminä riippumattomina ulkopuolisina tilintarkastajina Suomen Pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2000. Johtokunnan laatima tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.

Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu Euroopan keskuspankin neuvoston 1.12.1998 hyväksymien kirjanpitoperiaatteiden ja -tekniikoiden mukaisesti. Tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomen Pankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 28. päivänä helmikuuta 2001

ARTHUR ANDERSEN OY
KHT-yhteisö

Teppo Rantanen
KHT

Liitteet

Eurojärjestelmän rahapolittiset toimenpiteet vuonna 2000

Tammikuu

Eurojärjestelmä toteutti 5.1.2000 likviditeettiä vähentävän hienosäätöoperaation. Toimenpiteellä pyrittiin palauttamaan markkinoille normaali likviditeetti sen jälkeen, kun vuoteen 2000 siirtyminen oli sujunut ongelmitta.

Kreikan viranomaisten pyynnöstä euroalueeseen kuuluvien EU:n jäsenvaltioiden ministerit, EKP sekä Tanskan ja Kreikan ministerit ja keskuspankkien pääjohtajat päättivät 15.1.2000 revalvoida Kreikan drakman keskuskurssin valuuttakurssimekanismissa (ERM II) 3½ prosentilla alkaen 17.1.2000.

EKP:n neuvosto päätti 20.1.2000, että eurojärjestelmä jakaa 20 mrd. euroa kussakin vuoden 2000 alkupuoliskolla toteutettavassa pitempiaikaisessa rahoitusoperaatiossa.

Helmikuu

EKP:n neuvosto päätti 3.2.2000 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin seuraavasta perusrahoitusoperaatiosta lähtien. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosentti-

yksikköä 2,25 prosenttiin 4.2.2000 lähtien.

Maaliskuu

EKP:n neuvosto päätti 16.3.2000 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,5 prosenttiin seuraavasta perusrahoitusoperaatiosta lähtien. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä 4,5 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 2,5 prosenttiin 17.3.2000 lähtien.

Huhtikuu

EKP:n neuvosto päätti 27.4.2000 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaation korkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin seuraavasta perusrahoitusoperaatiosta lähtien. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä 4,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 2,75 prosenttiin 28.4.2000 lähtien.

Kesäkuu

EKP:n neuvosto päätti 8.6.2000 nostaa eurojärjestelmän perus-

rahoitusoperaation korkoa 0,50 prosenttiyksikköä 4,25 prosenttiin ja soveltaa sitä kahteen seuraavaan (kiinteäkorkoisena huutokauppana toteutettavaan) perusrahoitusoperaatioon. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,50 prosenttiyksikköä 5,25 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,50 prosenttiyksikköä 3,25 prosenttiin 9.6.2000 lähtien. EKP:n neuvosto ilmoitti myös, että siitä operaatiosta alkaen, jonka maksut suoritetaan 28.6.2000, eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot toteutetaan vaihtuvakorkoisina huutokauppoina siten, että likviditeetin jaossa käytetään monikorkoista menettelyä. EKP:n neuvosto päätti asettaa näissä operaatioissa tehtäville korkotarjouksille alarajan, joka on 4,25 %. Siirtymisellä vaihtuvakorkoisina huutokauppoina toteutettaviin perusrahoitusoperaatioihin reagoitiin ylikysyntään, johon kiinteäkorkoinen huutokauppanenettely oli toistuvasti johtanut. Uudella menettelyllä ei pyritty muuttamaan eurojärjestelmän rahapolitiikan viritystä.

Euroopan yhteisön perustamis-

neuvosto päätti 19.6.2000, että Kreikka täyttää artikkelin 121 kohdassa 1 esitettyihin kriteereihin perustuvat vaatimukset, ja kumosi Kreikkaa koskeneen poikkeuksen 1.1.2001 lukien. Samalla Ecofin-neuvosto vahvisti Kreikan drakman ja euron välisen peruuttamattoman muuntokurssin, joka tulee voimaan 1.1.2001. Muuntokurssi vastaa drakman keskuskurssia euroon nähden ERM II -valuuttakurssimekanismissa.

EKP:n neuvosto päätti 21.6.2000, että eurojärjestelmä jakaa 15 mrd. euroa kussakin vuoden 2000 loppupuolella toteutettavassa pitempiaikaisessa rahoitusoperaatioissa.

Elokuu

EKP:n neuvosto päätti 31.8.2000 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa 0,25 prosenttiyksikköä 4,50 prosenttiin seuraavasta perusrahoitusoperaatiosta lähtien. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä

5,50 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,50 prosenttiin 1.9.2000 lähtien.

Lokakuu

EKP:n neuvosto päätti 5.10.2000 nostaa eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden korkotarjousten alarajaa 0,25 prosenttiyksikköä 4,75 prosenttiin seuraavasta perusrahoitusoperaatiosta lähtien. Lisäksi maksuvalmiusluoton korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä 5,75 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,25 prosenttiyksikköä 3,75 prosenttiin 6.10.2000 alkaen.

Joulukuu

EKP:n neuvosto päätti 14.12.2000 pitää lasean raha-aggregaatin M3:n vuotuisen kasvuvauhdin viitearvon 4½ prosentissa. EKP:n neuvosto tarkistaa viitearvon seuraavan keran joulukuussa 2001.

Rahoitusmarkkinoita koskevat keskeiset viranomaistoimenpiteet vuonna 2000

Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Suomen Pankin toimenpiteet

Tammikuu

Suomen Pankki ylläpiti vuosituhannen vaihtuessa siirtymäviikonlopun mahdollisiin ongelmiin keskittynyttä ns. kontaktipistettä ja koordinoi kansallisten osapuolten välisen yhteydenpidon 30.12.1999 – 4.1.2000. Suomen Pankin kontaktipiste informoi siirtymäviikonlopun yhteistyöryhmää kokoamalla tilaneraportteja. Siirtymäajan kokeuksista ja järjestelyistä on hyötyä myös euron käyttöönotossa ja mahdollisissa kriisitilanteissa.

Helmikuu ja lokakuu

EKP:n neuvosto hyväksyi helmikuussa kuusi uutta arvopaperikeskusten välistä linkkiä, joita voidaan käyttää eurojärjestelmän hyväksymän vakuusmateriaalin siirtoon.

Lokakuussa EKP:n neuvosto hyväksyi kaksi uutta arvopaperikeskusten välistä linkkiä. Kaiken kaikkiaan linkkejä on hyväksytty 64. Linkeillä on suuri merkitys euroalueen markkinoiden yhdentymisen kannalta.

Toukokuu

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä otettiin toukokuussa käyt-

töön aamukatekirjaukset korvaava yökatekirjaus. Uusi käytäntö vähentää pankkien keskinäisiä vastapuoliriskejä niiden välisessä maksuliikkeessä, sillä pankit kirjaavat muista pankeista tulleet hyvitykset omille asiakastileilleen vasta katekirjausajon jälkeen. Yökatekirjaukset suoritetaan täysin automaattisesti. Järjestelmä tarkastaa kaikkien clearingiin osallistuvien sekkitilien katteiden riittävyyden ennen katekirjausten suorittamista sekkitilille. Yökatekirjausten lisäksi suoritetaan iltapäiväkatekirjaukset.

Suomen Pankki ilmoitti 31.5.2000 pitävänsä pankkien maksujärjestelmät suljettuina 31.12.2001.

Kesäkuu

Euroopan keskuspankki julkisti 21.6.2000 politiikkalauseannon eurojärjestelmän asemasta maksujärjestelmien yleisvalvonnassa. Tällä EKP pyrki selventämään järjestelmän roolia yleisvalvojana sekä täsmentämään käytännön työn organisointia.

Joulukuu

Hyväksytyjen arvopaperilinkkien määrää vähennettiin uudelleenjärjestelyjen myötä kahdella. Vuoden 2000 lopussa linkkejä oli näin ollen 62.

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän säännöt muuttuivat 1.1.2001 alkaen Euroopan keskuspankin antamien ns. TARGET-suuntaviivojen (Euroopan keskuspankin suuntaviivat Euroopan laajuisesta automatisoidusta reaaliaikaisesta bruttomaksujärjestelmästä [TARGET]) mukaisiksi.

Euroopan unionin direktiivit ja niiden kansallinen täytäntöpano Suomessa

Maaliskuu

Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston direktiivi luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (2000/12/EY) julkaistiin 20.3.2000.

Heinäkuu

Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 21.7.2000. Luottolaitostoiminnasta annetun lain vakavaraisuussäännöksiä muutettiin Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisesti. Asuntovakuudellisten arvopaperien vakavaraisuusvaatimusta muutettiin siten, että sääntely on yhdenmukainen asuntoluottojen sääntelyn kanssa. Kiinnitys- vakuudellisten joukkovelkakirjalai-

nojen vakavaraisuusvaatimusta muutettiin vastaamaan Euroopan yhteisössä yleisesti noudatettua käytäntöä. Lakiin lisättiin säännös hyödykeriskin huomioon ottamisesta vakavaraisuuslaskennassa. Lisäksi eräiden vakavaraisuuslaskennassa käytettävien taseerien riskipainotusta muutettiin.

Syyskuu

Euroopan parlamentin ja EU:n neuvoston direktiivi sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta (2000/46/EY) julkaistiin 18.9.2000.

Muita keskeisiä sääntelyhankkeita ja viranomaistoimenpiteitä

Tammikuu

Kiinnitysluottopankkilaki tuli voimaan 1.1.2000. Lakia sovelletaan toimintaan, jossa luottolaitos laskee liikkeeseen tässä laissa tarkoitettuja vakuudellisia joukkovelkakirjalainoja sekä myöntää näin hankituista varoista vakuudellisia luottoja yleisölle.

Maaliskuu

Maaliskuun lopussa päättyi konsultaatioprosessi, joska koski Baselin pankkivalvontakomitean ja Euroopan komission vuonna 1999 esittämiä vakavaraisuuskehikon uudistuksia. Baselin komitea antoi lopulliset suositukset vakavaraisuuskehikosta vuodenvaihteessa 2000–2001. EU:n vastaavan ehdotuksen toinen lausuntokierros alkoi samaan aikaan ja päättyi keväällä 2001.

Toukokuu

Laki postipankista annetun lain kumoamisesta tuli voimaan 1.5.2000. Postipankista annettu laki sisälsi mm. säännöksiä, jotka liittyivät Leonia Pankin oikeuteen ja velvollisuuteen hoitaa valtion maksuliikettä ja Suomen Postin konttorien käyttämiseen pankin liiketoiminnassa.

Kesäkuu

Talletuskorkojen verottomuus päättyi vuoden alussa voimaan tulleen verolain muutoksen mukaisesti.

Helsinki Exchange Groupin hallitus käynnisti yhtiön mahdollista pörssilistausta koskevat selvitykset. Yhtiön johto selvitti yhdessä viranomaisten ja muiden asianomaisten tahojen kanssa, voiko yhtiö listautua pörssiin. Tästä syystä yhtiön ylimääräinen yhtiökokous päätti marraskuussa, että Helsinki Exchange Group muutetaan yksityisestä osakeyhtiöstä julkiseksi.

Syyskuu

Euroopan komission korkean tason arvopaperivalvojen työryhmä julkisti 12.9.2000 mietintönsä markkinoiden hyväksikäytön estämiseen pyrkivän direktiivin sisällöstä. Työryhmä pyrkii määrittelemään markkinoiden manipuloinnin sekä arvioimaan yhteistyömuotoja, vastuunjakokysymyksiä sekä käytettävissä olevia keinoja.

Lokakuu

Laki euromääräisten maksujen pyöristämisestä annettiin 27.10.2000.

Suomen Arvopaperikeskuksen osakeselvitysjärjestelmän (OM) rekisterien keskittämistä koskeva lainsäädäntö astui voimaan

16.10.2000. Muutosten myötä Suomessa siirryttiin hajautetusta järjestelmästä yhteen keskitettyyn rekisteriin, johon tilinhoitajat saavat tehdä selvitystoiminnan vaatimat kirjaukset.

Euroopan arvopaperikeskusten yhdistys ECSDA julkisti

31.10.2000 suosituksensa maasta toiseen välitettävien arvopaperien selvityksen parantamiseksi. Näiden suositusten tarkoitus on yhtäältä vähentää kansallisten selvitysjärjestelmien välisiä riskejä ja toisaalta tehostaa selvitystä. ECSDA suosittelee erityisesti siirtymistä toimitus maksua vastaan -järjestelyyn (DVP).

Marraskuu

Ecofin-neuvoston asettama

ns. Wise Men -työryhmä julkisti 9.11.2000 väliraporttinsa Euroopan arvopaperimarkkinoiden sääntelystä. Lopullinen raportti julkaistiin 15.2.2001.

Joulukuu

Pankkipalvelutyöryhmän esitys talletusten ja niihin rinnastettavien takaisinmaksettavien varojen vastaanottamisesta yleisöltä sekä maksujen välitystä koskevan lainsäädännön tarkistamisesta valmistui joulukuussa 2000 ja annettiin tammikuussa 2001. Työryhmä esitti luottolaitoslain muuttamista siten, että yrityksille annetaan rajoitetusti mahdollisuus ottaa vastaan takaisinmaksettavia varoja yleisöltä. Työryhmä esitti maksujen välityksen sääntelyä siten, että välitys sallittaisiin koko laajuudessaan vain luottolaitoksille. Lisäksi työryhmä esittää, että pankkipalvelujen ulkoistamisesta säädetään luottolaitolaissa.

Suomen Pankin vuonna 2000 antamia lausuntoja

Rahoitusmarkkinoiden lainsäädäntöä ja kehittämistä koskevia lausuntoja

Lausunto

- Rahoitustarkastukselle luottolaitosten hallintohenkilöstön sopivuutta ja luotettavuutta arvioivasta ohjeesta 10.1.
- valtiovarainministeriölle lakiluonnoksesta arvo-osuusjärjestelmän keskittämiseksi Suomen Arvopaperikeskukseen 10.1.
- valtiovarainministeriölle osakkeiden kaupankäynnin sääntömuutoksista 11.2.
- valtiovarainministeriölle OMselvityksen turvaamiseen liittyvistä sääntömuutoksista 17.2.
- Rahoitustarkastukselle omien varojen sekä luotto- ja markkinariskin kattamiseksi vaadittujen omien varojen ilmoittamismääräysten muutoksista 18.2.
- Suomen Arvopaperikeskukselle muutosehdotuksista Arvopaperikeskuksen alemmantasoiseen itsesääntelyyn 9.3.
- Euroopan komissiolle asiakirjasta ”Euroopan unionin luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevien lakisäätöiden pääoma-vaatimusten tarkistamisesta” 17.3.
- Baselin pankkivalvontakomitealle asiakirjasta ”A New Capital Adequacy Framework” 17.3.
- Rahoitustarkastukselle velkavarvopaperikauppojen julkistamista koskevasta määräyksestä 6.4.
- valtiovarainministeriölle meklarin oikeuksien myöntämisestä ja tuotemääritysten kohde-etuusluetteloiden muuttamisesta 27.4.
- valtiovarainministeriölle luottolaitoslainsäädännön muuttamisesta 5.6.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitosten harjoittamasta markkinoinnista 26.6.
- Helsinki Exchanges Group Ltd:lle arvo-osuusjärjestelmän keskittämisen edellyttämistä sääntömuutoksista Suomen Arvopaperikeskuksessa 18.8.
- valtiovarainministeriölle Sijoittajien korvausrahoon vuodelta 2000 kartutettavien kannatusmaksujen yhteismäärästä 31.8.
- valtiovarainministeriölle arvopaperipörssin sääntömuutosten vahvistamisesta 4.9.
- valtiovarainministeriölle warranttien liikkeeseenlaskusta ja warranteilla käytävästä julkisesta kaupasta 4.9.
- Baselin maksu- ja selvitysjärjestelmäkomitealle asiakirjasta ”Core Principles for Systematically Important Payment Systems” 6.9.
- valtiovarainministeriölle Suomen Arvopaperikeskuksen sääntömuutosten vahvistamisesta 13.9.
- valtiovarainministeriölle kiinnitysluottopankkilain muuttamisesta 18.9.
- valtiovarainministeriölle indeksiehdon käyttöä rajoittavasta lakiesitysluonnoksesta 20.9.
- Helsinki Exchange Group Ltd:lle arvo-osuusjärjestelmän keskittämisen edellyttämien sääntömuutosten vaikutuksista Suomen Arvopaperikeskuksen päätöksiin 3.10.

- valtiovarainministeriölle WTO-rahoituspalvelukomitean konsultaatioista 4.10.
- valtiovarainministeriölle rahoituspalveluyritysten toimintojen ulkoistamisesta 5.10.
- valtiovarainministeriölle pankkien välisen maksuliikennejärjestelmän (PMJ) sekä pankkien on line-pikasiirrot ja sekut (POPS) -järjestelmän säännöistä 20.11.
- valtiovarainministeriölle Aktia Sparbank Ab:n ylläpitämän maksujärjestelmän säännöistä 22.11.
- opetusministeriölle opintolainojen enimmäiskoron tarkistamisesta 22.11.
- valtiovarainministeriölle Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n ylläpitämän maksujärjestelmän säännöistä 29.11.
- Rahoitustarkastukselle luottojohdannaisten käsittelystä luottolaitosten vakavaraisuuslaskelmissa ja suurissa asiakasriskeissä 30.11.
- valtiovarainministeriölle Omaisuushoito Oy ja Omaisuushoito Oy:n ja Arsenal-SSP Oy:n omavelkaisen takauksen pienentämisestä 14.12.
- Rahoitustarkastukselle luottolaitoksen kirjanpitoa koskevan määräyksen muutoksesta 19.12.

Muita lausuntoja

Lausunto

- ulkoasiainministeriölle hallituksen esityksestä Bulgarian, Puolan, Romanian, Slovakian, Tšekin ja Unkarin Eurooppa-sopimusten ja mukautuspöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä 5.1.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Singaporen välisestä investointisopimuksesta 18.2.
- tilintarkastustoimisto Arthur Andersenille Suomen Pankin vuoden 1999 tilinpäätöksestä 6.3. ja 7.3.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Makedonian välisestä investointisopimuksesta 7.3.
- valtiovarainministeriölle kirkon juhlarahasta ja Helsingin kaupungin juhlarahasta 21.3.
- korkeimmalle hallinto-oikeudelle toimittaja Ari Korvolan valituksesta 21.3.
- oikeusministeriölle YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan kansainvälistä sopimuskäytäntöä käsittelevän työryhmän hyväksymästä ehdotuksesta 21.3.
- sosiaali- ja terveysministeriölle lakisääteisen työeläkejärjestelmän kilpailuolosuhteita käsittelevästä selvitysmiستهتävän lopuraportista 6.4.
- ulkoasiainministeriölle Suomen kahdenvälisen investointisopimusten tarkentamisesta 5.5.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Bosnian ja Hertsegovinan välisestä investointisopimuksesta 30.6.
- oikeusministeriölle virkarikoslainsäädännön muuttamishdotuksesta 9.8.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Venäjän välisen investointisopimuksen uusimisesta 10.8.
- ulkoasiainministeriölle Suomen investointisopimusneuvotteluista 29.8.
- valtiovarainministeriölle Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden juhlarahasta 4.9.
- oikeusministeriölle ulosottolain muuttamisesta 26.9.
- oikeusministeriölle osakeyhtiölain uudistamiseen liittyvästä arviomuistiosta 27.10.
- ulkoasiainministeriölle Suomen ja Mongolian välisestä investointisopimuksesta 15.11.

Taulukot

Pyörityksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla
- sarjan sisältö muuttunut

Taulukko 1.

Suomen Pankin tase kuukausittain, milj. euroa

Vastaavaa		I	II	III
1	Kulta ja kultasaamiset	457	457	456
2	Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	8 124	8 227	8 314
2.1	Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	928	900	923
2.2	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	7 196	7 328	7 391
3	Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta	701	743	756
4	Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta	3 717	4 064	8 233
4.1	Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat	3 717	4 064	8 233
4.2	ERM II:n luottojärjestelyihin perustuvat saamiset	–	–	–
5	Rahapoliittisiin operatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	219	346	261
5.1	Perusrahoitusoperaatiot	72	200	194
5.2	Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	146	146	66
5.3	Käänteiset hienosäätöoperaatiot	–	–	–
5.4	Käänteiset rakenteelliset operaatiot	–	–	–
5.5	Maksuvalmiusluotot	–	–	–
5.6	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät luotot	–	–	–
6	Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta	2	2	2
7	Euromääräiset arvopaperit euroalueelta	–	–	–
8	Euromääräiset saamiset julkisyhteisöiltä	–	–	–
9	Eurojärjestelmän sisäiset saamiset	768	977	768
9.1	Osuus EKP:n pääomasta	70	70	70
9.2	Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	699	699	699
9.3	EKP:n sijoitustodistusten liikkeeseenlaskuun liittyvät saamiset	–	–	–
9.4	TARGET-järjestelmään ja kirjeenvaihtajien pankkitileihin liittyvät saamiset (netto)	–	209	–
9.5	Muihin eurojärjestelmän toimintoihin liittyvät saamiset	–	–	–
10	Muut saamiset	599	609	663
Yhteensä		14 587	15 425	19 453

Lähde: Suomen Pankki.

Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
456	456	477	477	477	493	493	493	462
8 567 815	8 270 758	8 117 800	8 397 811	8 300 878	8 736 777	8 601 749	8 684 734	8 447 692
7 752	7 512	7 317	7 585	7 422	7 959	7 852	7 950	7 755
724	746	760	743	736	722	784	815	859
1 680 1 680 -	813 813 -	2 882 2 882 -	1 993 1 993 -	1 111 1 111 -	2 752 2 752 -	6 934 6 934 -	3 854 3 854 -	- - -
1 164 1 163 - - - - -	884 884 - - - - -	181 170 11 - - - -	164 152 11 - - - -	199 187 11 - - - -	615 615 - - - - -	300 240 61 - - - -	251 190 61 - - - -	454 394 61 - - - -
2	3	3	3	3	4	4	4	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
768 70 699 - - -	768 70 699 - - -	2 912 70 699 - 2 144 -	768 70 699 - - -	2 489 70 699 - 1 721 -	795 70 699 - 27 -	2 853 70 699 - 2 084 -	2 228 70 699 - 1 460 -	769 70 699 - - -
640	614	620	613	618	665	654	632	615
14 001	12 555	15 952	13 159	13 932	14 783	20 623	16 961	11 610

Taulukko 1. (jatkoa)

Vastattavaa		I	II	III
1	Liikkeessä olevat setelit	2 659	2 604	2 630
2	Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	2 131	1 167	1 542
2.1	RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	2 131	1 167	1 542
2.2	Yötalletukset	–	0	0
2.3	Määräaikaistalletukset	–	–	–
2.4	Käänteiset hienosäätöoperaatiot	–	–	–
2.5	Vakuuksien muutospyyntöihin liittyvät talletukset	–	–	–
3	Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille	–	–	–
4	Euromääräiset velat muille euroalueella oleville	1	1	1
4.1	Julkisyhteisöt	–	–	–
4.2	Muut	1	1	1
5	Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	1 586	6 288	632
6	Valuuttamääräiset velat euroalueelle	–	–	–
7	Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle	289	412	223
7.1	Talletukset ja muut velat	289	412	223
7.2	ERM II:n luottojärjestelyihin perustuvat velat	–	–	–
8	Myönnettyjen erityisnosto-oikeuksien vastaera	195	195	202
9	Eurojärjestelmän sisäiset velat	3 007	–	9 136
9.1	EKP:n sijoitustodistuksiin liittyvä velkajärjestely	–	–	–
9.2	TARGET-järjestelmään ja kirjeenvaihtajien pankkitileihin liittyvät velat (netto)	3 007	–	9 136
9.3	Muihin eurojärjestelmän toimintoihin liittyvät velat	–	–	–
10	Muut velat	8	50	137
11	Arvonmuutostili	1 232	1 232	1 475
12	Varaukset ja oma pääoma	3 479	3 475	3 475
Yhteensä		14 587	15 425	19 453

Lähde: Suomen Pankki.

Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2 722	2 686	2 782	2 799	2 750	2 731	2 704	2 682	2 982
873	1 604	1 905	1 948	1 192	1 848	1 584	1 187	2 475
873	1 604	1 905	1 948	1 192	1 848	1 584	1 187	2 475
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	3	1	1	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	3	1	1	1	1
4 128	1 597	5 887	2 063	4 459	4 170	10 404	7 047	194
-	-	-	-	-	-	-	-	-
375	105	147	368	210	263	147	172	299
375	105	147	368	210	263	147	172	299
-	-	-	-	-	-	-	-	-
202	202	200	202	204	211	211	211	200
570	1 161	-	718	-	-	-	-	167
-	-	-	-	-	-	-	-	-
570	1 161	-	718	-	-	-	-	167
-	-	-	-	-	-	-	-	-
181	249	317	345	399	523	535	624	18
1 475	1 475	1 240	1 240	1 240	1 561	1 561	1 561	1 070
3 475	3 475	3 475	3 475	3 475	3 475	3 475	3 475	4 205
14 001	12 555	15 952	13 159	13 932	14 783	20 623	16 961	11 610

Taulukko 2.
Eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset, milj. euroa	Hyväksytyt tarjoukset, milj. euroa	Niistä suomalaisten luottolaitosten osuus, milj. euroa	Osallistuneiden euroalueen luottolaitosten lukumäärä
	1	2	3	4
2000				
12.1.	914 566	35 000	45	655
19.1.	1 145 548	77 000	16	729
26.1.	1 520 993	69 000	56	825
2.2.	3 012 630	62 000	386	904
9.2.	1 036 648	66 000	209	686
16.2.	1 022 832	59 000	15	696
23.2.	2 126 309	63 000	185	819
1.3.	2 901 133	89 000	361	850
8.3.	1 627 522	47 000	152	681
15.3.	4 165 993	85 000	475	923
22.3.	1 661 995	52 000	0	760
29.3.	3 022 435	89 000	194	855
5.4.	2 869 408	48 000	130	826
12.4.	4 290 278	82 000	637	870
19.4.	4 277 306	58 000	412	885
27.4.	5 492 939	89 000	750	867
4.5.	4 624 944	64 000	583	844
10.5.	6 352 776	72 000	591	894
17.5.	6 574 441	66 000	393	894
24.5.	7 057 234	78 000	491	882
31.5.	7 127 001	62 000	411	883
7.6.	8 491 195	75 000	654	868
15.6.	3 544 808	68 000	352	762
21.6.	1 867 673	74 000	170	666
28.6.	201 612	99 000	0	800
5.7.	171 848	58 000	0	700
12.7.	192 977	99 000	221	739
19.7.	160 519	53 000	20	699
26.7.	211 485	118 000	132	781
2.8.	172 252	45 000	12	710
9.8.	199 922	111 000	144	741
16.8.	173 995	54 000	0	590
23.8.	218 102	113 000	187	786
30.8.	149 939	68 000	150	649
6.9.	190 506	108 000	267	637
13.9.	158 302	63 000	545	663
20.9.	168 230	104 000	115	658
27.9.	159 098	81 000	500	659
4.10.	174 302	99 000	40	589
11.10.	128 731	76 000	446	597
18.10.	107 602	93 000	45	517
25.10.	159 063	90 000	195	613
1.11.	150 445	90 000	222	614
8.11.	147 173	95 000	30	575
15.11.	130 251	90 000	100	565
22.11.	148 887	108 000	91	587
29.11.	147 060	92 000	311	592
6.12.	129 916	128 000	250	534
13.12.	116 112	91 000	0	496
20.12.	152 151	121 000	394	680
27.12.	118 217	102 000	0	497

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

Kiinteäkorkoinen huutokauppa		Vaihtuvakorkoinen huutokauppa			Operaation kesto, päivää
Hyväksymisprosentti	Korko, %	Minimitarjouskorko, %	Marginaalikorko, %	Hyväksytyjen tarjousten painotettu keskiporko, %	
5	6	7	8	9	10
3,83	3,00	.	.	.	14
6,72	3,00	.	.	.	14
4,54	3,00	.	.	.	14
2,06	3,00	.	.	.	14
6,37	3,25	.	.	.	14
5,77	3,25	.	.	.	14
2,96	3,25	.	.	.	14
3,07	3,25	.	.	.	14
2,89	3,25	.	.	.	14
2,04	3,25	.	.	.	14
3,13	3,50	.	.	.	14
2,94	3,50	.	.	.	14
1,67	3,50	.	.	.	14
1,91	3,50	.	.	.	15
1,36	3,50	.	.	.	15
1,62	3,50	.	.	.	13
1,38	3,75	.	.	.	13
1,13	3,75	.	.	.	14
1,00	3,75	.	.	.	14
1,11	3,75	.	.	.	14
0,87	3,75	.	.	.	15
0,88	3,75	.	.	.	14
1,92	4,25	.	.	.	13
3,96	4,25	.	.	.	14
.	.	4,25	4,29	4,32	14
.	.	4,25	4,29	4,30	14
.	.	4,25	4,29	4,30	14
.	.	4,25	4,29	4,30	14
.	.	4,25	4,30	4,31	14
.	.	4,25	4,31	4,31	14
.	.	4,25	4,30	4,31	14
.	.	4,25	4,35	4,37	14
.	.	4,25	4,47	4,50	14
.	.	4,25	4,68	4,71	14
.	.	4,50	4,55	4,57	14
.	.	4,50	4,58	4,59	14
.	.	4,50	4,56	4,58	14
.	.	4,50	4,65	4,68	14
.	.	4,50	4,67	4,68	14
.	.	4,75	4,76	4,78	14
.	.	4,75	4,75	4,76	14
.	.	4,75	4,80	4,82	14
.	.	4,75	4,84	4,85	14
.	.	4,75	4,83	4,84	14
.	.	4,75	4,78	4,80	14
.	.	4,75	4,80	4,82	14
.	.	4,75	4,82	4,83	14
.	.	4,75	4,75	4,79	14
.	.	4,75	4,76	4,78	14
.	.	4,75	4,80	4,86	14
.	.	4,75	4,79	4,84	14

Taulukko 3.
Eurojärjestelmän pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Tehdyt tarjoukset, milj. euroa	Hyväksytyt tarjoukset, milj. euroa	Niistä suomalaisten luottolaitosten osuus, milj. euroa	Osallistujien lukumäärä	Marginaalikorko, %	Painotettu keskiporko, %	Operaation kesto, päivää
	1	2	3	4	5	6	7
2000							
27.1.	87 052	20 000	66	354	3,28	3,30	91
2.3.	72 960	20 000	0	336	3,60	3,61	91
30.3.	74 929	20 000	0	325	3,78	3,80	91
27.4.	64 094	20 000	0	326	4,00	4,01	91
1.6.	64 317	20 000	11	309	4,40	4,42	91
29.6.	41 833	20 000	0	258	4,49	4,52	91
27.7.	40 799	15 000	0	235	4,59	4,60	91
31.8.	35 417	15 000	0	240	4,84	4,87	91
28.9.	34 043	15 000	0	225	4,84	4,86	92
26.10.	43 085	15 000	61	241	5,06	5,07	91
30.11.	31 999	15 000	0	226	5,03	5,05	91
29.12.	15 869	15 000	0	165	4,75	4,81	90

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 4.
Muut huutokauppoina toteutetut operaatiot

Huutokaupan maksujen suorituspäivä	Operaation tyyppi	Tehdyt tarjoukset, määrä	Hyväksytyt tarjoukset, määrä	Kiinteäkorkoiset huutokaupat Kiinteä korko, %	Vaihtuvakorkoiset huutokaupat		Operaation kesto, päivää
					Marginaalikorko, %	Painotettu keskiporko, %	
	1	2	3	4	5	6	7
2000							
5.1.	Määräaikaistalletusten kerääminen	14 420	14 420	–	3,00	3,00	7
21.6.	Käänteisoperaatio	18 845	7 000	–	4,26	4,28	1

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 5.
Eurojärjestelmän keskeiset ohjaukorot

Kiinteäkorkoinen huutokauppa			Vaihtuvakorkoinen huutokauppa		
Perusrahoitusoperaation korko			Minimitarjouskorko		
Päätös	Voimaantulopäivä	%	Päätös	Voimaantulopäivä	%
22.12.1998	1.1.1999	3,00	8.6.2000	28.6.2000	4,25
8.4.1999	14.4.1999	2,50	31.8.2000	6.9.2000	4,50
4.11.1999	10.11.1999	3,00	5.10.2000	11.10.2000	4,75
3.2.2000	9.2.2000	3,25			
16.3.2000	22.3.2000	3,50			
27.4.2000	4.5.2000	3,75			
8.6.2000	15.6.2000	4,25			
Maksuvalmiusjärjestelmä					
Talletuskorko			Maksuvalmiusluoton korko		
Päätös	Voimaantulopäivä	%	Päätös	Voimaantulopäivä	%
22.12.1998	1.1.1999	2,00	22.12.1998	1.1.1999	4,50
22.12.1998	4.1.1999	2,75	22.12.1998	4.1.1999	3,25
21.1.1999	22.1.1999	2,00	21.1.1999	22.1.1999	4,50
8.4.1999	9.4.1999	1,50	8.4.1999	9.4.1999	3,50
4.11.1999	5.11.1999	2,00	4.11.1999	5.11.1999	4,00
3.2.2000	4.2.2000	2,25	3.2.2000	4.2.2000	4,25
16.3.2000	17.3.2000	2,50	16.3.2000	17.3.2000	4,50
27.4.2000	28.4.2000	2,75	27.4.2000	28.4.2000	4,75
8.6.2000	9.6.2000	3,25	8.6.2000	9.6.2000	5,25
31.8.2000	1.9.2000	3,50	31.8.2000	1.9.2000	5,50
5.10.2000	6.10.2000	3,75	5.10.2000	6.10.2000	5,75

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 6.

Euroalueen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja, mrd. euroa

Pitoajan- jakso päättyy ¹	Likviditeettiä lisäävät tekijät						Likviditeettiä vähentävät tekijät				Luotto- laitosten sekkitiilit	Perusraha (keskus- pankki- raha)
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot						Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden tilit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät, netto			
	Eurojärjes- telmän kulta- ja valuutta- saamiset, netto	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset rahoitus- operaatiot	Maksu- valmius- luotto	Muut likvidi- teettiä lisäävät operaa- tiot	Talletus- mahdol- lisuus				Muut likvidi- teettiä vähentä- vät ope- raatiot		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999												
Joulukuu	351,7	150,4	65,0	0,3	0,0	1,0	0,0	354,3	59,0	47,5	105,6	460,8
2000												
Tammikuu	362,3	138,5	75,0	1,9	0,0	0,5	3,3	363,0	41,0	61,2	108,7	472,3
Helmikuu	367,8	130,9	70,5	0,1	0,0	0,2	0,0	347,6	49,2	64,2	108,1	455,9
Maaliskuu	369,2	136,1	66,2	0,2	0,0	0,3	0,0	347,6	51,7	63,5	108,6	456,4
Huhtikuu	377,1	136,7	61,0	0,2	0,0	0,9	0,0	349,7	45,6	69,1	109,7	460,3
Toukokuu	378,8	142,6	60,0	0,4	0,0	2,3	0,0	353,8	41,9	71,8	112,0	468,2
Kesäkuu	378,1	140,9	59,9	0,3	0,2	0,8	0,0	354,1	38,3	72,1	114,2	469,1
Heinäkuu	380,8	157,9	59,9	0,4	0,0	0,5	0,0	357,0	50,4	76,8	114,2	471,7
Elokuu	382,0	163,1	55,4	0,1	0,0	0,3	0,0	359,2	48,8	80,0	112,4	471,9
Syyskuu	381,6	173,1	51,1	0,3	0,0	0,2	0,0	354,8	56,6	81,2	113,3	468,3
Lokakuu	396,3	176,5	45,7	0,5	0,0	0,2	0,0	354,5	47,4	102,5	114,4	469,1
Marraskuu	398,6	183,7	45,0	0,2	0,0	0,2	0,0	352,7	49,8	109,2	115,7	468,6
Joulukuu	394,4	210,4	45,0	0,4	0,0	0,2	0,0	360,4	61,1	111,1	117,4	478,0

Lähde: Euroopan keskuspankki.

¹ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Suomen pankkijärjestelmän likviditeettiasema, päivittäisten arvojen keskiarvoja, milj. euroa

Pitoajan- jakso päättynyt ¹	Likviditeettiä lisäävät tekijät						Likviditeettiä vähentävät tekijät				Luotto- laitosten sekkifiliit 1 + 2 + 3 + 4 + 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10	Perusraha (keskus- pankki- raha) 6 + 8 + 11
	Eurojärjestelmän rahapoliittiset operaatiot						Liikkeessä olevat setelit	Valtioiden tilit euro- järjestel- mässä	Muut tekijät, netto			
	Eurojärjes- telmän kulta- ja valuutta- saamiset, netto	Perus- rahoitus- operaatiot	Pitempi- aikaiset rahoitus- operaatiot	Maksu- valmius- luotto	Muut likvidi- teettiä lisäävät operaa- tiot	Talletus- mahdol- lisuus				Muut likvidi- teettiä vähentä- vät ope- raatiot		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1999												
Joulukuu	7 957,7	227,8	228,4	0,0	0,0	20,7	0,0	2 793,5	-	3 994,3	1 605,5	4 419,8
2000												
Tammikuu	8 245,0	828,0	230,0	0,0	0,0	62,1	54,2	2 842,7	-	4 594,0	1 750,2	4 655,0
Helmikuu	8 320,3	311,4	154,4	0,0	0,0	4,4	0,0	2 619,4	-	4 547,4	1 615,0	4 238,7
Maaliskuu	8 304,7	481,1	85,6	0,0	0,0	11,5	0,0	2 597,3	-	4 687,9	1 574,7	4 183,5
Huhtikuu	8 572,8	535,6	66,3	0,0	0,0	19,7	0,0	2 638,1	-	4 867,0	1 650,2	4 308,1
Toukokuu	8 622,8	1 146,6	6,6	0,0	0,0	28,4	0,0	2 681,2	-	5 446,0	1 620,3	4 329,9
Kesäkuu	8 656,8	923,5	8,1	3,2	0,0	14,5	0,0	2 749,2	-	5 194,6	1 633,9	4 397,6
Heinäkuu	8 570,7	201,2	10,9	0,0	0,0	3,2	0,0	2 800,1	-	4 358,4	1 620,9	4 424,2
Elokuu	8 556,9	156,6	10,9	3,0	0,0	18,0	0,0	2 768,9	-	4 339,2	1 601,2	4 388,1
Syyskuu	8 576,6	475,0	2,5	0,2	0,0	14,8	0,0	2 724,4	-	4 685,4	1 629,7	4 368,9
Lokakuu	8 885,7	546,9	0,0	3,0	0,0	5,6	0,0	2 711,3	-	5 074,7	1 644,0	4 361,0
Marraskuu	8 984,9	262,4	56,7	0,8	0,0	4,7	0,0	2 680,3	-	5 060,6	1 559,2	4 244,2
Joulukuu	9 106,9	367,4	60,6	2,1	0,0	7,1	0,0	2 845,2	-	5 056,0	1 628,8	4 481,1

Lähde: Suomen Pankki.

¹ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Taulukko 7.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantopohja, mrd. euroa

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit	Raha- markkina- paperit	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit
	1	2	3	4	5	6	7
1999							
Joulukuu	9 187,4	5 123,4	113,5	169,3	1 204,9	503,5	2 072,8
2000							
Tammikuu	9 265,7	5 164,6	108,0	156,8	1 210,3	547,9	2 078,2
Helmikuu	9 338,9	5 189,6	114,5	164,5	1 220,7	553,1	2 096,4
Maaliskuu	9 490,8	5 306,7	117,1	174,9	1 231,3	543,8	2 116,9
Huhtikuu	9 629,4	5 411,5	116,7	174,7	1 243,2	537,5	2 145,9
Toukokuu	9 641,5	5 390,3	118,4	188,4	1 241,3	541,4	2 161,7
Kesäkuu	9 539,4	5 316,9	120,4	184,7	1 250,6	506,7	2 160,1
Heinäkuu	9 590,1	5 348,0	119,8	192,3	1 258,0	489,9	2 182,2
Elokuu	9 686,5	5 393,8	122,9	197,1	1 269,0	502,5	2 201,3
Syyskuu	9 773,3	5 465,7	123,6	193,6	1 270,2	502,1	2 218,2
Lokakuu	9 931,2	5 531,9	127,6	201,1	1 283,2	534,2	2 253,2
Marraskuu	10 074,5	5 653,4	130,0	199,9	1 282,2	561,5	2 247,6
Joulukuu	10 075,1	5 713,4	136,7	188,5	1 273,3	528,4	2 234,7

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 8.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten euroalueen luottolaitosten varantojen pito, mrd. euroa

Varantojen pitoajanjakso päättyy ¹	Vaaditut varantotalletukset	Toteutuneet varantotalletukset	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset	Varantovaje	Vähimmäis- varantojen korko, %
	1	2	3	4	5
2000					
Tammikuu	107,7	108,5	0,8	0,0	3,00
Helmikuu	107,5	107,9	0,4	0,0	3,12
Maaliskuu	108,0	108,4	0,5	0,0	3,27
Huhtikuu	108,7	109,5	0,8	0,0	3,50
Toukokuu	111,3	111,8	0,5	0,0	3,67
Kesäkuu	113,4	113,9	0,5	0,0	3,90
Heinäkuu	113,3	114,0	0,7	0,0	4,28
Elokuu	111,8	112,3	0,5	0,0	4,32
Syyskuu	112,6	113,1	0,5	0,0	4,57
Lokakuu	113,7	114,2	0,5	0,0	4,69
Marraskuu	115,1	115,5	0,4	0,0	4,81
Joulukuu	116,6	117,2	0,6	0,0	4,78
2001					
Tammikuu	118,5	119,0	0,5	0,0	4,77

Lähde: Euroopan keskuspankki.

¹ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten suomalaisten luottolaitosten varantopohja, milj. euroa

Varantopohja	Yhteensä	Velat, joihin sovelletaan 2 prosentin velvoitetta			Velat, joihin sovelletaan 0 prosentin velvoitetta		
		Talletukset (yön yli, enintään 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Enintään 2 vuoden velkapaperit	Raha- markkina- paperit	Talletukset (yli 2 vuoden määräaika ja irtisanomisaika)	Repot	Yli 2 vuoden velkapaperit
	1	2	3	4	5	6	7
1999							
Joulukuu	91 469	68 463	870	13 107	3 769	276	4 984
2000							
Tammikuu	90 248	69 318	495	10 638	3 804	539	5 453
Helmikuu	91 826	67 772	381	13 525	3 782	762	5 604
Maaliskuu	92 641	67 207	277	15 233	3 491	693	5 740
Huhtikuu	93 806	71 499	269	11 642	3 779	782	5 836
Toukokuu	91 748	67 425	406	13 907	3 520	839	5 652
Kesäkuu	92 050	68 267	398	13 030	3 683	999	5 673
Heinäkuu	92 914	68 778	393	13 484	3 718	943	5 598
Elokuu	94 738	70 638	432	12 810	4 186	1 092	5 580
Syyskuu	90 052	67 769	528	11 359	3 929	1 098	5 369
Lokakuu	93 432	70 513	657	11 689	4 099	1 141	5 333
Marraskuu	96 043	72 170	916	11 965	4 062	1 678	5 252
Joulukuu	101 278	76 915	1 409	9 110	4 210	920	8 716

Lähde: Suomen Pankki.

Vähimmäisvarantojärjestelmän alaisten suomalaisten luottolaitosten varantojen pito, milj. euroa

Varantojen pitoajanjakso päättynyt ¹	Vaaditut varantotalletukset	Toteutuneet varantotalletukset	Varantovelvoitteen ylittävät talletukset	Varantovaje	Vähimmäis- varantojen korko, %
	1	2	3	4	5
2000					
Tammikuu	1 658	1 750	91,4	0,0	3,00
Helmikuu	1 614	1 615	0,6	0,0	3,12
Maaliskuu	1 575	1 575	0,0	0,0	3,27
Huhtikuu	1 599	1 650	51,0	0,0	3,50
Toukokuu	1 620	1 620	0,3	0,0	3,67
Kesäkuu	1 634	1 634	0,0	0,0	3,90
Heinäkuu	1 601	1 621	20,2	0,0	4,28
Elokuu	1 600	1 601	1,4	0,0	4,32
Syyskuu	1 619	1 630	10,6	0,0	4,57
Lokakuu	1 644	1 644	0,4	0,0	4,69
Marraskuu	1 559	1 559	0,1	0,0	4,81
Joulukuu	1 623	1 628	5,1	0,0	4,78
2001					
Tammikuu	1 667	1 667	0,0	0,0	4,77

Lähde: Suomen Pankki.
¹ Pitoajanjakso alkaa kuukauden 24. päivänä ja päättyy seuraavan kuukauden 23. päivänä.

Taulukko 9.

Euroalueen rahamäärä M3 ja Suomen rahalaitosten vastaavat erät

	Euroalueen rahamäärä M3			Euroalueen M3:een luettavat suomalaisten rahalaitosten erät		
	Kanta, mrd. euroa	12 kk:n muutos, % ¹	12 kk:n muutoksen 3 kk:n liukuva keskiarvo, %	Kanta, mrd. euroa	12 kk:n muutos, % ¹	12 kk:n muutoksen 3 kk:n liukuva keskiarvo, %
	1	2	3	4	5	6
1996	4 090,4	3,9	..	64,7
1997	4 267,4	4,0	..	69,6	7,2	..
1998	4 464,1	4,8	..	71,2	2,6	..
1999	4 791,0	6,2	5,9	75,3	5,4	4,6
2000	5 082,5	5,2	5,0	72,6	-3,7	-1,3
2000						
Tammikuu	4 800,9	5,3	5,9	74,2	2,7	6,0
Helmikuu	4 822,4	6,2	6,0	78,4	9,9	8,7
Maaliskuu	4 862,5	6,6	6,5	80,1	13,6	10,2
Huhtikuu	4 954,4	6,7	6,5	77,3	7,2	8,9
Toukokuu	4 951,8	6,0	6,1	77,7	5,9	7,1
Kesäkuu	4 944,1	5,4	5,5	77,9	8,3	6,7
Heinäkuu	4 953,7	5,2	5,4	77,7	6,0	8,3
Elokuu	4 957,6	5,7	5,4	78,7	10,7	7,0
Syyskuu	4 957,8	5,3	5,4	74,9	4,4	5,0
Lokakuu	4 977,9	5,2	5,2	73,8	-0,2	1,0
Marraskuu	5 013,0	5,0	5,1	73,8	-1,2	-1,7
Joulukuu	5 082,5	5,2	5,0	72,6	-3,7	-1,3

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

¹ Muutosprosentti on laskettu kantojen kuukausimuutoksista, jotka on puhdistettu uudelleenluokittelun, arvostusmuutosten, valuuttakurssimuutosten tai itse transaktioista johtumattomien muiden vastaavien muutosten aiheuttamista eroista.**Taulukko 10.**

Keskeiset markkinakorot

	Eonia-korko	Euriborkorot (todell. päivät / 360)						Suomen valtion obligaatioiden korkoja	
		1 kk	2 kk	3 kk	6 kk	9 kk	12 kk	5 v	10 v
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2000	4,12	4,244	4,325	4,400	4,556	4,682	4,789	5,27	5,49
2000									
Tammikuu	3,04	3,150	3,244	3,343	3,556	3,756	3,949	5,12	5,75
Helmikuu	3,28	3,359	3,452	3,537	3,735	3,932	4,111	5,19	5,72
Maaliskuu	3,51	3,589	3,666	3,747	3,936	4,110	4,267	5,04	5,50
Huhtikuu	3,69	3,791	3,864	3,925	4,083	4,252	4,365	5,24	5,46
Toukokuu	3,92	4,163	4,267	4,362	4,544	4,720	4,849	5,48	5,59
Kesäkuu	4,29	4,370	4,428	4,502	4,681	4,846	4,965	5,31	5,39
Heinäkuu	4,31	4,408	4,488	4,583	4,837	4,978	5,105	5,42	5,48
Elokuu	4,42	4,574	4,683	4,777	5,011	5,139	5,248	5,41	5,43
Syyskuu	4,59	4,698	4,772	4,853	5,038	5,136	5,219	5,42	5,49
Lokakuu	4,76	4,854	4,919	5,041	5,103	5,165	5,218	5,34	5,45
Marraskuu	4,83	4,925	5,074	5,092	5,131	5,162	5,193	5,26	5,40
Joulukuu	4,83	4,943	4,938	4,933	4,913	4,888	4,870	4,89	5,14

Lähteet: Euroopan keskuspankki, Reuters ja Bloomberg.

Taulukko 11.
Euroalueen ja Suomen yhdenmukaistettu
kuluttajahintaindeksi, vuotuinen prosenttimuutos

	Euroalue	Suomi
	1	2
1996	2,2	1,1
1997	1,6	1,2
1998	1,1	1,4
1999	1,1	1,3
2000	2,3	3,0
2000		
Tammikuu	1,9	2,3
Helmikuu	2,0	2,7
Maaliskuu	2,1	3,2
Huhtikuu	1,9	2,5
Toukokuu	1,9	2,7
Kesäkuu	2,4	3,1
Heinäkuu	2,3	2,9
Elokuu	2,3	2,9
Syyskuu	2,8	3,4
Lokakuu	2,7	3,4
Marraskuu	2,9	3,3
Joulukuu	2,6	2,9

Lähteet: Eurostat ja Tilastokeskus.

Taulukko 12.
Euron peruuttamattomasti kiinnitetyt muuntokurssit
1.1.1999 alkaen

Maa	Valuutta	Yhden euron arvo ko. valuuttana	Yhden ko. valuuttayksikön arvo markkoina
Itävalta	šillinki	13,7603	0,432093
Belgia	frangi	40,3399	0,147391
Saksa	markka	1,95583	3,04000
Espanja	peseta	166,386	0,0357346
Suomi	markka	5,94573	
Ranska	frangi	6,55957	0,906421
Irlanti	punta	0,787564	7,54952
Italia	liira	1936,27	0,00307071
Luxemburg	frangi	40,3399	0,147391
Alankomaat	guldeni	2,20371	2,69805
Portugali	escudo	200,482	0,0296572

Lähde: Euroopan unioni.

Taulukko 13.
Suomen nimellisiä kilpailukykyindikaattoreita ja EKP:n laskema euron efektiivinen valuuttakurssi

	Suppea indikaattori ¹	Suppea, euroalueen mailla täydennetty indikaattori ¹	Laaja indikaattori ¹	Euron efektiivinen valuuttakurssi, suppea maaryhmä ¹	Suomen Pankin vanha valuuttaindeksi ^{2,3}
	Tammi-maaliskuu 1999 = 100				1982 = 100
	1	2	3	4	5
1996	106,6	103,3	96,4	107,9	115,3
1997	99,8	100,4	94,0	99,1	118,5
1998	101,1	100,6	96,5	101,5	118,9
1999	96,0	97,8	97,9	95,7	121,2
2000	87,0	92,8	92,8	85,7	126,6
2000					
Tammikuu	91,0	95,1	95,4	90,2	124,2
Helmikuu	90,0	94,6	94,7	89,2	124,8
Maaliskuu	88,6	93,7	93,8	87,7	125,8
Huhtikuu	87,0	92,9	92,9	86,0	126,8
Toukokuu	85,7	92,1	92,0	84,5	127,6
Kesäkuu	88,3	93,5	93,7	87,4	125,7
Heinäkuu	88,0	93,4	93,4	86,9	125,9
Elokuu	86,0	92,3	92,1	84,6	127,2
Syyskuu	84,4	91,4	91,1	82,8	128,0
Lokakuu	83,6	91,0	90,6	81,6	128,5
Marraskuu	84,3	91,4	91,0	82,3	128,0
Joulukuu	87,0	93,0	92,8	85,4	126,2

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

¹ Kun euro vahvistuu, indeksi nousee. Suppeassa indikaattorissa on mukana 13 maata, suppeassa euromailla täydennetyssä indikaattorissa 23 maata ja laajassa indikaattorissa 32 maata.

² Aiemmin Suomen Pankin valuuttaindeksi.

³ Kun euro (ennen vuotta 1999 markka) vahvistuu, indeksi laskee.

Taulukko 14a.
Keskeisiä euron kursseja

	Yhdysvaltain dollari			Japanin jeni		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	1	2	3	4	5	6
1999	1,0015	1,0658	1,1790	102,48	121,32	134,40
2000	0,8252	0,9236	1,0388	89,30	99,47	111,88
2000						
Tammikuu	0,9791	1,0137	1,0388	102,75	106,53	109,10
Helmikuu	0,9639	0,9834	1,0068	104,62	107,64	111,88
Maaliskuu	0,9543	0,9643	0,9725	98,53	102,59	104,65
Huhtikuu	0,9085	0,9470	0,9673	97,48	99,92	102,61
Toukokuu	0,8875	0,9060	0,9359	95,69	98,09	100,07
Kesäkuu	0,9327	0,9492	0,9668	98,12	100,71	102,52
Heinäkuu	0,9216	0,9397	0,9542	99,60	101,39	102,78
Elokuu	0,8906	0,9041	0,9264	94,77	97,76	101,56
Syyskuu	0,8476	0,8721	0,9000	90,30	93,11	95,75
Lokakuu	0,8252	0,8552	0,8802	89,30	92,75	95,95
Marraskuu	0,8406	0,8564	0,8730	91,55	93,26	96,44
Joulukuu	0,8735	0,8973	0,9310	97,52	100,61	106,92

Lähde: Euroopan keskuspankki.

Taulukko 14b.
Keskeisiä Suomen markan kursseja

	Yhdysvaltain dollari			Japanin jeni		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	1	2	3	4	5	6
1990	3,5320	3,8233	4,0890	0,0247	0,0265	0,0287
1991	3,5390	4,0457	4,5550	0,0268	0,0301	0,0351
1992	3,8400	4,4835	5,2750	0,0310	0,0355	0,0423
1993	5,2940	5,7189	6,0614	0,0426	0,0517	0,0583
1994	4,5345	5,2184	5,7999	0,0467	0,0511	0,0544
1995	4,1839	4,3658	4,8071	0,0411	0,0466	0,0522
1996	4,3311	4,5905	4,8487	0,0396	0,0423	0,0464
1997	4,6290	5,1944	5,6120	0,0396	0,0430	0,0480
1998	4,8383	5,3415	5,6275	0,0368	0,0409	0,0448
1999	5,0430	5,5787	5,9368	0,0442	0,0490	0,0580
2000	5,7237	6,4376	7,2052	0,0531	0,0598	0,0666

Lähde: Suomen Pankki.

	Englannin punta			Ruotsin kruunu		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	7	8	9	10	11	12
1999	0,62150	0,65874	0,71220	8,5500	8,8075	9,4696
2000	0,57110	0,60948	0,64020	8,0550	8,4452	8,8600
2000						
Tammikuu	0,60470	0,61834	0,63240	8,5125	8,5968	8,6725
Helmikuu	0,60200	0,61466	0,62520	8,4170	8,5114	8,5935
Maaliskuu	0,59850	0,61063	0,62010	8,2455	8,3884	8,4700
Huhtikuu	0,57940	0,59802	0,60880	8,1400	8,2671	8,3295
Toukokuu	0,57110	0,60151	0,62260	8,0550	8,2410	8,4120
Kesäkuu	0,62150	0,62927	0,64020	8,2185	8,3177	8,4210
Heinäkuu	0,61500	0,62304	0,63130	8,3485	8,4070	8,4950
Elokuu	0,59780	0,60710	0,61720	8,3065	8,3917	8,4740
Syyskuu	0,59670	0,60773	0,61540	8,3500	8,4145	8,5265
Lokakuu	0,57600	0,58933	0,60270	8,4507	8,5245	8,6185
Marraskuu	0,59120	0,60039	0,61280	8,4740	8,6289	8,7150
Joulukuu	0,60300	0,61342	0,62540	8,5003	8,6622	8,8600

	Englannin punta			Ruotsin kruunu		
	Alin	Keski-arvo	Ylin	Alin	Keski-arvo	Ylin
	7	8	9	10	11	12
1990	6,4310	6,8083	7,2000	0,6369	0,6459	0,6545
1991	6,8630	7,1308	8,0730	0,6430	0,6684	0,7623
1992	7,5720	7,8748	9,0230	0,7369	0,7714	0,8845
1993	8,0390	8,5819	8,9630	0,6826	0,7350	0,8106
1994	7,3630	7,9821	8,5960	0,6339	0,6758	0,7076
1995	6,5150	6,8907	7,5560	0,5713	0,6123	0,6576
1996	6,7110	7,1642	7,8690	0,6483	0,6847	0,7154
1997	7,7950	8,5058	9,0930	0,6533	0,6799	0,7016
1998	8,3100	8,8470	9,4010	0,6188	0,6721	0,7096
1999	8,3484	9,0259	9,5667	0,6279	0,6751	0,6954
2000	9,2873	9,7554	10,4110	0,6711	0,7040	0,7381

Taulukko 15a.
 Muita euron kursseja, keskiarvo

	Kreikan drakma	Tanskan kruunu	Sveitsin frangi	Islannin kruunu	Norjan kruunu	Bulgarian lev	Kyproksen punta
	1	2	3	4	5	6	7
1999	325,7625	7,4355	1,6003	77,177	8,3104	..	0,57884
2000	336,63	7,4538	1,5579	72,585	8,1129	..	0,57392
2000							
Tammikuu	331,07	7,4439	1,6103	73,377	8,1215	..	0,57721
Helmikuu	333,18	7,4453	1,6069	72,000	8,0991	..	0,57592
Maaliskuu	333,89	7,4473	1,6042	71,038	8,1110	..	0,57521
Huhtikuu	335,22	7,4505	1,5740	70,002	8,1545	..	0,57452
Toukokuu	336,60	7,4570	1,5562	69,359	8,1994	..	0,57288
Kesäkuu	336,64	7,4607	1,5608	72,275	8,2490	..	0,57456
Heinäkuu	336,86	7,4589	1,5505	73,410	8,1763	..	0,57428
Elokuu	337,27	7,4578	1,5506	72,408	8,0959	..	0,57271
Syyskuu	338,60	7,4627	1,5307	72,434	8,0266	..	0,57241
Lokakuu	339,45	7,4472	1,5130	72,83	8,0032	1,9482	0,57241
Marraskuu	340,16	7,4564	1,5216	74,89	7,9950	1,9468	0,57241
Joulukuu	340,70	7,4580	1,5137	77,30	8,1334	1,9520	0,57270
	Puolan zloty	Romanian leu	Slovenian tolar	Slovakian koruna	Turkin liira	Australian dollari	Kanadan dollari
	14	15	16	17	18	19	20
1999	4,2274	..	194,4737	1,6523	1,5840
2000	4,0082	..	206,6127	1,5889	1,3706
2000							
Tammikuu	4,1603	..	199,8146	1,5421	1,4687
Helmikuu	4,0782	..	201,2455	1,5642	1,4270
Maaliskuu	3,9460	..	202,7540	1,5827	1,4082
Huhtikuu	4,0065	..	203,9081	1,5878	1,3890
Toukokuu	4,0731	..	204,9301	1,5703	1,3549
Kesäkuu	4,1731	..	206,8081	1,5968	1,4018
Heinäkuu	4,0528	..	207,8614	1,5978	1,3886
Elokuu	3,9446	..	208,5482	1,5575	1,3406
Syyskuu	3,9174	..	209,1689	1,5749	1,2945
Lokakuu	3,9670	20986	209,9911	43,663	579614	1,6176	1,2924
Marraskuu	3,9000	21489	211,4028	42,930	586149	1,6387	1,3204
Joulukuu	3,8744	22939	213,0077	43,551	608514	1,6422	1,3679

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Suomen Pankki.

	Tšekin koruna	Viron kruunu	Unkarin forintti	Liettuan liti	Latvian lati	Maltaan liira
	8	9	10	11	12	13
1999	36,8862	15,6466	252,7672
2000	35,599	15,6466	260,04
2000						
Tammikuu	36,005	15,6466	254,91
Helmikuu	35,685	15,6466	256,12
Maaliskuu	35,627	15,6466	257,08
Huhtikuu	36,323	15,6466	258,45
Toukokuu	36,549	15,6466	259,03
Kesäkuu	35,974	15,6466	259,73
Heinäkuu	35,608	15,6466	260,22
Elokuu	35,356	15,6466	260,88
Syyskuu	35,440	15,6466	262,35
Lokakuu	35,236	15,6466	262,92	3,4214	0,5324	0,3933
Marraskuu	34,609	15,6466	264,09	3,4262	0,5376	0,3952
Joulukuu	34,834	15,6466	264,95	3,5889	0,5597	0,4020

	Hongkongin dollari	Uuden- Seelannin dollari	Singaporen dollari	Etelä- Korean won	Etelä-Afrikan randi	Kansainvälisen valuuttarahaston erityinen nosto-oikeus
	21	22	23	24	25	26
1999	..	2,0145	..	1267,24	..	0,779666
2000	..	2,0288	..	1043,41	..	0,699799
2000						
Tammikuu	..	1,9716	..	1145,64	..	0,740057
Helmikuu	..	2,0057	..	1110,77	..	0,731052
Maaliskuu	..	1,9674	..	1076,28	..	0,718124
Huhtikuu	..	1,9097	..	1051,31	..	0,706858
Toukokuu	..	1,9355	..	1015,20	..	0,690580
Kesäkuu	..	2,0174	..	1060,81	..	0,713516
Heinäkuu	..	2,0394	..	1047,54	..	0,709622
Elokuu	..	2,0305	..	1007,37	..	0,690973
Syyskuu	..	2,0882	..	973,33	..	0,673208
Lokakuu	6,6682	2,1346	1,4982	965,10	6,3928	0,664203
Marraskuu	6,6789	2,1438	1,4970	990,61	6,5770	0,667879
Joulukuu	6,9982	2,0905	1,5580	1089,59	6,8602	0,693438

Taulukko 15b.

Muita Suomen markkan kursseja, keskiarvo

	Sveitsin frangi	Tanskan kruunu	Norjan kruunu	Kreikan drakma	Australian dollari	Uuden-Seelannin dollari	Kanadan dollari	Kyproksen punta
	1	2	3	4	5	6	7	8
1990	2,7576	0,6181	0,6110	..	2,9881	..	3,2773	..
1991	2,8208	0,6322	0,6236	..	3,1520	..	3,5335	..
1992	3,2000	0,7444	0,7222	0,0235	3,2891	..	3,7057	..
1993	3,8706	0,8822	0,8059	0,0250	3,8854	..	4,4340	..
1994	3,8179	0,8207	0,7393	0,0215	3,8142	..	3,8235	..
1995	3,6941	0,7790	0,6889	0,0189	3,2379	2,8742	3,1809	..
1996	3,7211	0,7921	0,7111	0,0191	3,5930	3,1659	3,3666	..
1997	3,5785	0,7859	0,7339	0,0190	3,8590	3,4366	3,7528	..
1998	3,6880	0,7977	0,7078	0,0181	3,3629	2,8659	3,6075	..
1999	3,7154	0,7996	0,7155	0,0183	3,5985	2,9515	3,7536	10,2718
2000	3,8165	0,7977	0,7329	0,0177	3,7420	2,9307	4,3380	10,3599

Lähde: Suomen Pankki.

	Tšekin koruna	Viron kruunu	Unkarin forintti	Puolan zloty	Slovenian tolar	Islannin kruunu	Etelä- Korean won	Kansainvälisen valuuttarahaston erityinen nosto-oikeus
	9	10	11	12	13	14	15	16
1990	0,0656	..	5,18322
1991	0,0684	..	5,52733
1992	0,0778	..	6,31546
1993	..	0,4323	0,0846	..	7,98671
1994	..	0,4021	0,0745	..	7,46629
1995	..	0,3809	0,0674	..	6,61879
1996	..	0,3816	0,0689	..	6,66357
1997	..	0,3742	..	1,5845	..	0,0732	..	7,14420
1998	..	0,3798	..	1,5307	..	0,0751	0,00385	7,24306
1999	0,1612	0,3800	0,0235	1,4065	0,0306	0,0770	0,00469	7,62600
2000	0,1670	0,3800	0,0229	1,4834	0,0288	0,0819	0,00570	8,49634

Taulukko 16.

Liikkeessä olevat setelit ja kolikot, vuoden lopussa, milj. mk

	1996	1997	1998	1999	2000
Setelit					
1000 mk	5 153,3	5 579,9	5 635,7	6 544,9	6 363,4
500 "	2 562,0	2 596,9	2 541,8	2 937,8	2 761,0
100 "	6 007,8	6 430,2	6 256,2	7 194,3	7 321,9
50 "	654,2	615,7	608,9	626,3	611,1
20 "	413,4	423,1	428,2	449,0	463,0
10 "	45,4	42,9	41,2	40,4	39,6
Lunastetut ¹				-132,3	-48,6
Yhteensä	14 836,1	15 688,7	15 512,0	17 660,4	17 511,4
1.1.1994 laillisina maksu- välineinä lakkautetut	249,5	243,5	237,4	232,6	229,9
Kolikot					
Käyttörahat					
10 mk	392,4	415,3	439,5	475,5	508,8
5 "	435,5	440,1	367,9	377,5	384,4
1 "	413,6	428,7	322,8	343,9	359,6
50 p	91,5	97,1	100,5	107,0	110,7
10 "	105,5	112,7	119,1	127,4	133,1
Yhteensä	1 438,5	1 493,9	1 349,8	1 431,3	1 496,6
Juhlarahat					
2000 mk	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8
1000 "	35,0	55,0	55,0	55,0	62,9
100 "	106,0	110,2	117,0	119,7	124,6
50 "	70,4	69,7	-	-	-
25 "	19,6	22,0	2,5	2,5	2,5
10 "	38,1	38,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	282,9	308,7	188,3	191,0	203,8
Kolikot yhteensä	1 721,4	1 802,6	1 538,1	1 622,3	1 700,4
1.1.1994 ja 1.1.1998 laillisina maksuvälineinä lakkautetut	109,0	107,2	426,8	420,7	416,0

Lähde: Suomen Pankki.

¹ Niiden seteleiden markka-arvo, jotka ovat Suomen Pankin hyvittäminä edelleen euroalueen muiden keskuspankkien hallussa. Euroalueen keskuspankit ovat sopineet, että lunastava keskuspankki saa liikkeeseen laskeneelta keskuspankilta hyvityksen lunastamistaan seteleistä ilmoittamalla lunastuksen loppusumman ilman rahalajijakoa. Rahalajijaon liikkeeseen laskenut keskuspankki saa vasta myöhemmin, kun setelit on toimitettu sille.

Taulukko 17.

Setelien ja kolikoiden toimitukset, milj. mk

	1996	1997	1998	1999	2000
Setelien toimitus					
Setecistä					
1000 mk	–	–	–	–	–
500 ”	–	–	–	–	–
100 ”	2 180,0	1 625,0	65,0	–	–
50 ”	765,0	–	–	510,0	–
20 ”	5,0	736,0	1 191,0	69,0	–
Yhteensä	2 950,0	2 361,0	1 256,0	579,0	–
milj. kpl	37,4	53,1	60,2	13,7	–
Setelinpoisto, milj. kpl	42,1	79,9	30,2	35,4	31,4
Kolikoiden toimitus					
Rahapajasta					
Käyttörahat					
10 mk	9,3	33,0	8,0	41,0	30,0
5 ”	5,9	29,0	4,0	2,5	2,5
1 ”	15,0	24,1	34,0	6,0	15,0
50 p	8,5	4,0	6,0	2,5	5,0
10 ”	10,5	7,0	9,5	4,0	7,5
Juhlarahat					
2000 mk	–	–	–	–	–
1000 ”	–	20,0	–	8,0	–
100 ”	3,3	5,2	8,1	3,3	5,4
25 ”	–	2,5	–	–	–
10 ”	0,0	–	–	0,0	–
Yhteensä	52,5	124,8	69,6	67,3	65,4
Kolikoiden poisto, milj. kpl					
Käyttörahat	27,3	22,8	16,7	12,2	10,6
Juhlarahat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 18.

Setelien lajittelu Suomen Pankissa, milj. kpl

	1996	1997	1998	1999	2000
1000 mk	4,6	4,7	3,8	3,8	5,1
500 ”	9,4	9,5	8,2	10,6	10,5
100 ”	454,8	488,8	401,2	545,6	531,6
50 ”	67,1	54,8	59,5	50,7	52,7
20 ”	48,3	58,7	59,3	57,5	59,1
10 ”	–	–	–	–	–
Yhteensä	584,2	616,5	532,0	668,2	659,0

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 19.
Suomen Pankin sekkitilijärjestelmän tapahtumat

	Tilin- haltijat, lukumäärä	Koti- maiset maksut, luku- määrä, 1 000 kpl	Arvo, mrd. euroa	Lähtevät TARGET- maksut, luku- määrä, 1 000 kpl	Tapahtumat						
					Arvo, mrd. euroa	Saapuvat TARGET- maksut, luku- määrä, 1 000 kpl	Arvo, mrd. euroa	TARGET- maksut yhteensä, luku- määrä, 1 000 kpl	TARGET- maksut yhteensä, arvo, mrd. euroa	Sekkitili- järjestel- män tapahtumat yhteensä, luku- määrä, 1 000 kpl	Sekkitili- järjestel- män tapahtu- mat yhteensä, arvo, mrd. euroa
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1996	17	98,9	1 340,4	98,9	1 340,4
1997	19	100,9	1 515,9	100,9	1 515,9
1998	18	181,3	1 935,5	181,3	1 935,5
1999	14	223,4	1 308,7	87,3	1 502,9	105,8	1 504,0	193,0	3 006,9	416,4	4 315,6
2000	14	215,6	1 552,4	93,2	1 561,5	105,3	1 559,6	198,4	3 121,2	414,1	4 673,6
2000											
Tammikuu	14	16,9	136,6	7,6	142,5	8,1	140,6	15,7	283,1	32,7	419,8
Helmikuu	14	17,6	127,7	8,1	126,1	8,6	125,2	16,7	251,3	34,3	379,1
Maaliskuu	14	20,4	151,5	8,7	156,8	9,4	157,0	18,1	313,7	38,5	465,2
Huhtikuu	14	16,5	135,5	7,3	137,9	7,9	136,4	15,2	274,3	31,7	409,8
Toukokuu	14	17,1	116,0	7,3	113,5	8,2	114,5	15,5	227,9	32,6	343,9
Kesäkuu	14	18,6	117,0	8,1	135,9	9,0	136,4	17,1	272,2	35,6	389,2
Heinäkuu	14	17,1	89,3	7,2	124,9	8,6	124,8	15,8	249,8	32,9	339,1
Elokuu	14	18,1	108,7	7,6	117,5	9,3	120,6	16,9	238,1	35,0	346,9
Syyskuu	13	17,8	121,9	7,7	141,0	9,4	137,6	17,2	278,6	35,0	400,4
Lokakuu	14	19,2	119,2	7,8	121,1	9,6	121,2	17,3	242,3	36,6	361,6
Marraskuu	14	19,1	150,9	8,0	132,2	9,2	132,0	17,2	264,2	36,3	415,1
Joulukuu	14	17,2	177,9	7,7	112,2	7,9	113,4	15,6	225,6	32,9	403,5

Lähde: Suomen Pankki.

Taulukko 20.
Pankkien päivänsisäiset sekkitililimiitit

Ajanjakson lopussa	Limittit yhteensä, milj. euroa	Limittien maksimi-käyttöaste ¹ , %	Limittien keskimääräinen käyttöaste ² , %	Sekkitilien päivän lopun saldot ³ , milj. euroa
	1	2	3	4
1996	1 942	..	10	..
1997	2 793	89	10	944
1998	3 227	44	6	951
1999	6 500	52	4	1 588
2000	4 700	39	0	1 614
2000				
Tammikuu	4 920	31	1	1 513
Helmikuu	5 005	31	1	1 512
Maaliskuu	4 444	39	0	1 706
Huhtikuu	4 602	24	0	1 573
Toukokuu	4 519	10	0	1 718
Kesäkuu	3 917	20	0	1 669
Heinäkuu	4 568	5	0	1 586
Elokuu	4 355	21	0	1 692
Syyskuu	3 646	12	0	1 571
Lokakuu	4 165	15	0	1 632
Marraskuu	4 245	31	0	1 516
Joulukuu	4 700	33	0	1 677

Lähde: Suomen Pankki.

¹ Maksimikäyttöaste on pankkien suurimman yhteenlasketun sekkitilivelkasaldon suhde yhteenlaskettuihin limiitteihin ajanjakson aikana, %. Maksimikäyttöaste on laskettu vuoden 1997 alusta.

² Keskimääräinen käyttöaste on pankkien keskimääräisen sekkitilivelkasaldon suhde yhteenlaskettuihin limiitteihin ajanjakson aikana, %.

³ Ajanjakson keskiarvo.

Taulukko 21.
Kotimainen clearingliike

	Veloitukset		Hyvitykset		Tapahtumat yhteensä	
	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa	Lukumäärä, milj. kpl	Arvo, mrd. euroa
	1	2	3	4	5	6
1996	128,0	150,9	139,2	243,2	267,2	394,1
1997	131,2	123,7	146,2	243,6	277,4	367,2
1998	158,2	47,4	163,6	154,8	321,8	202,2
1999	164,9	8,1	167,8	124,5	332,0	132,6
2000	181,3	8,8	174,2	138,5	355,1	147,3
2000						
Tammikuu	13,4	0,6	14,3	10,8	27,7	11,5
Helmikuu	13,2	0,6	15,9	11,2	29,2	11,8
Maaliskuu	14,7	0,7	14,6	11,3	29,2	12,0
Huhtikuu	13,7	0,7	13,7	10,9	27,4	11,6
Toukokuu	16,8	0,8	15,7	12,8	32,5	13,6
Kesäkuu	15,9	0,8	15,0	12,5	31,0	13,3
Heinäkuu	17,1	0,8	14,0	11,6	31,0	12,4
Elokuu	16,1	0,7	14,3	11,2	30,0	11,9
Syyskuu	14,6	0,8	14,7	12,1	29,3	12,3
Lokakuu	16,2	0,8	15,8	9,0	32,0	10,0
Marraskuu	12,0	0,6	11,0	10,7	23,0	11,4
Joulukuu	17,6	0,9	15,2	14,4	32,8	15,3

Lähde: Suomen Pankki.

Suomen Pankin julkaisuja vuonna 2000

Euro & talous Bank of Finland Bulletin Vuosikertomus

Ilmestyy neljännesvuosittain.
Ilmestyy neljännesvuosittain.
Erikseen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Tutkimukset

Sarja E, väitöskirjat ja analyttiset tutkimukset

- E:18 KARLO KAUKO The Microeconomics of Innovation: Oligopoly Theoretic Analyses with Applications to Banking and Patenting. Väitöskirja.
- E:19 JUHA KILPONEN The Political Economy of Monetary Policy and Wage Bargaining. Theory and Econometric Evidence. Väitöskirja.
- E:20 JUKKA VESALA Technological Transformation and Retail Banking Competition: Implications and Measurement. Väitöskirja.

Keskustelualoitteet Tilastojulkaisut

Sarjassa julkaistiin 24 tutkimusta ja selvitystä, jotka on tehty pankin eri osastoilla.

Rahoitusmarkkinat, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen maksutase, ilmestyy kuukausittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen maksutase, vuositilastot (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Maksutase ja ulkomainen varallisuus, ilmestyy neljännesvuosittain (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suorat sijoitukset Suomen maksutaseessa, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Suomen joukkovelkakirjalainat, ilmestyy kerran vuodessa (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi).

Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisut

BOFIT Discussion Papers -sarjassa ilmestyi 14 tutkimusta (englanniksi).

BOFIT Online -nimisessä sähköisessä julkaisusarjassa ilmestyi 14 julkaisua (suomeksi tai englanniksi).

Idäntalouksien viikko, ilmestyy viikoittain (suomeksi ja englanniksi).

Russian Economy – The Month in Review, ilmestyy kuukausittain (englanniksi).

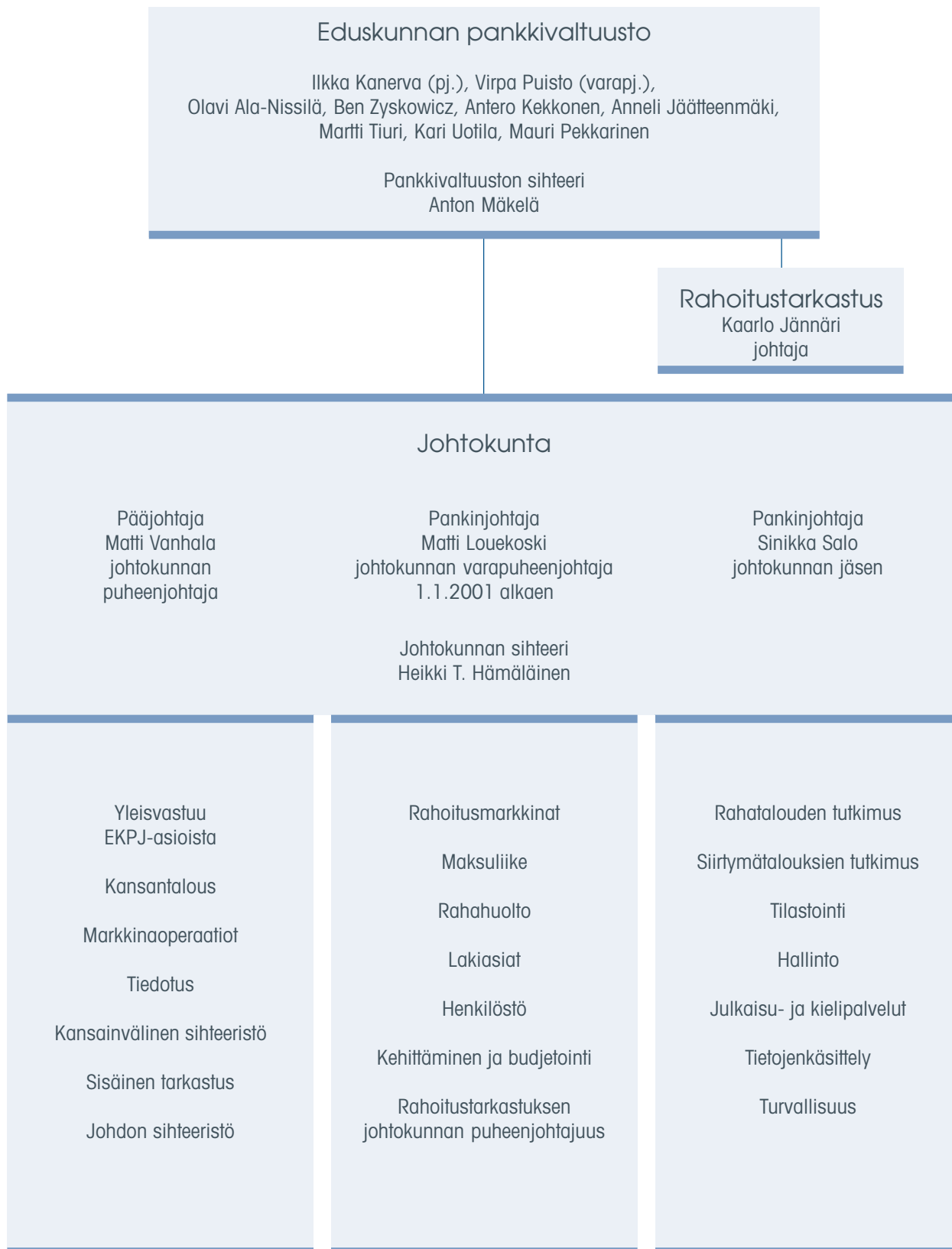
Baltic Economies – The Quarter in Review, ilmestyy neljännesvuosittain (englanniksi).

Tilaukset

Suomen Pankin vuosikertomus ja tutkimuksia on saatavissa kirjakaupoista. Viralliseen käyttöön ja tutkimustarkoituksiin voidaan pyynnöstä toimittaa julkaisuja suoraan Suomen Pankista osoitteesta Suomen Pankki, osoiterekisteri, PL 160, 00101 Helsinki, puh. (09) 1831, telekopio (09) 174 872, sähköposti: publications@bof.fi. Samasta osoitteesta voi tilata myös Bulletinin, Euro & talous -lehden, keskustelualoitteita, tilastojulkaisuja (viimeksi mainitut pääasiassa maksullisia) ja siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen julkaisuja sekä luettelon Suomen Pankin julkaisuista.

Suomen Pankin organisaatio

vuoden 2000 lopussa

Osastot, toimistot, aluetoimistot ja haarakonttorit

Hallinto-osasto Esa Ojanen	Hallintopalvelutoimisto Merja Rikkonen vt.	Kirjanpitoimisto Tuula Colliander	Kiinteistötoimisto Harri Brandt
Henkilöstöosasto Arno Lindgren vs. Anton Mäkelä*	Henkilöstöasiaintoimisto Sirpa Ahrenberg		
Julkaisu- ja kielipalvelut Antero Arimo	Julkaisu-toimisto Antero Arimo oto.	Kielipalvelut Carita Gabrán	
Kansantalousosasto Pentti Pikkarainen Antti Suvanto*	Ennustetoimisto Jarmo Kontulainen	Seurantatoimisto Veli-Matti Mattila	Talouspolitiikan toimisto Tapio Peura
	Tietohallintotoimisto Ilkka Lyytikäinen		
Maksuliikeosasto Raimo Hyvärinen	Asiamiespankkitoimisto Jyrki Varstala	Järjestelmätoimisto Hannu Wiksten	Rahoituspalvelutoimisto Mauri Lehtinen
Maksuvälineosasto Urpo Levo	Pääholvi ja rahahuolto-järjestelmä Kenneth Sainio	Rahankäsittelytekniikka Kyösti Norhomaa	
Aluetoimistot ja haarakonttorit	Helsinki–Vantaa Kari Lottanen	Kuopio Pekka Konttinen	Oulu Renne Kurth
	Tampere Martti Hagman	Turku Timo Tervakko	
Markkinaoperaatioiden osasto Markus Fogelholm	Operaatiotoimisto Harri Lahdenperä	Sijoitustoimisto Risto Peltokangas	Riskienhallintatoimisto Anneli Isopuro
Rahoitusmarkkinaosasto Heikki Koskenkylä Harry Leinonen*	Maksujärjestelmätoimisto Marianne Palva	Rakennetoimisto Kimmo Virolainen	
Tietojenkäsittelyosasto Armi Westin	Käyttöpalvelut Kari Helander	Pankkipalvelut Seija Lomma	Seurantapalvelut Matti Ahrenberg
	Tukitiimi Kari T. Sipilä oto.	Työasema- ja tietoliikennepalvelut Kari T. Sipilä	
Tilasto-osasto Martti Lehtonen	Maksutasetoimisto Harri Kuussaari	Rahoitustilastotoimisto Laura Vajanne	Tietohallintotoimisto Jorma Hilpinen
Tutkimusosasto Juha Tarkka David Mayes*	Kirjasto Merja Alakulppi		

Erityisyksiköt

Johdon sihteeristö Heikki T. Hämäläinen	Kansainvälinen sihteeristö Kjell Peter Söderlund	Kehitysyksikkö Terhi Kivilahti	Lakiasiat Hannu Karppinen vs.
Tarkastusyksikkö Taina Kivelä	Tiedotus Antti Juusela	Turvallisuus Jyrki Ahvonen	
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos Pekka Sutela			

* johtokunnan neuvonantaja